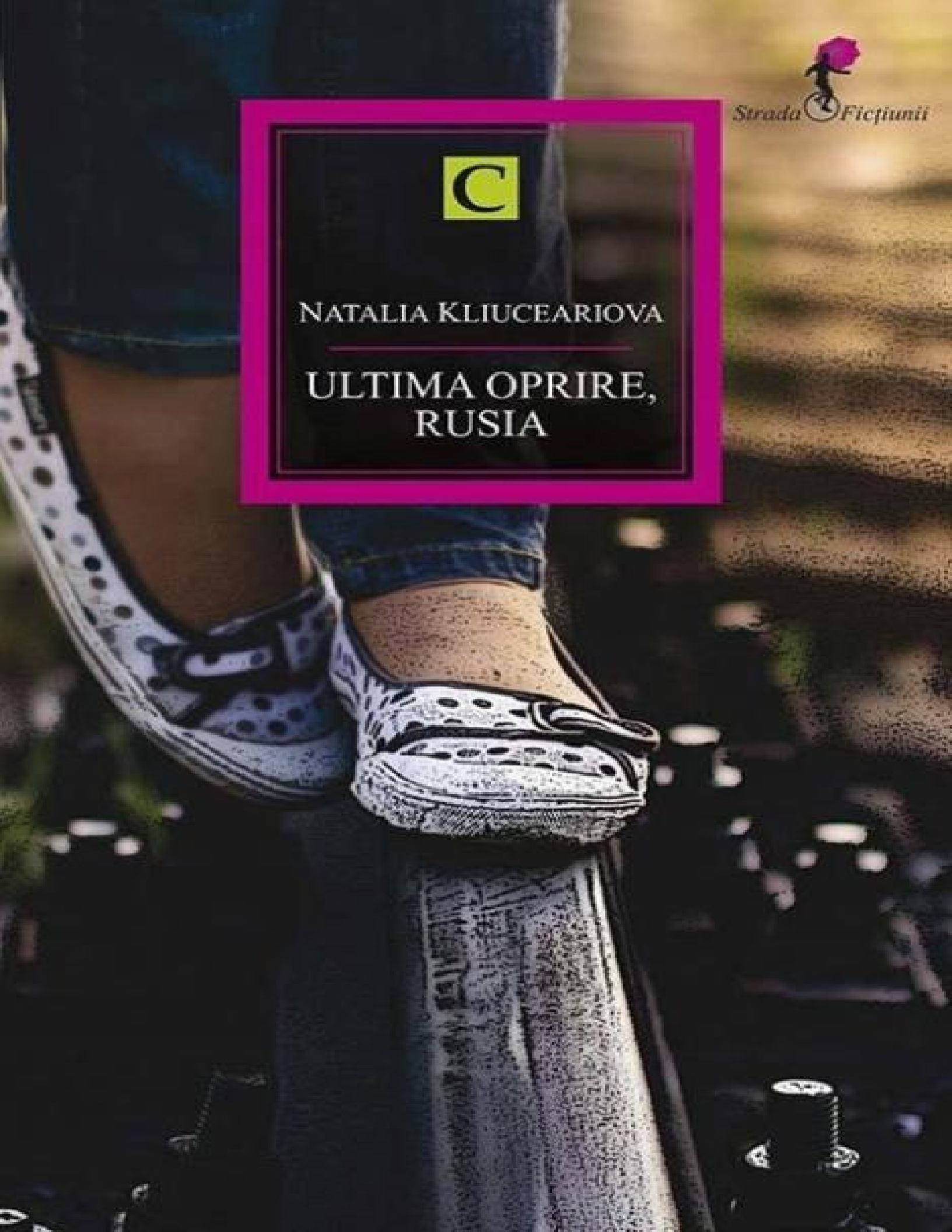
Strada Ficțiunii
NATALIA KLIUCEARIOVA
ULTIMA OPRIRE, RUSIA

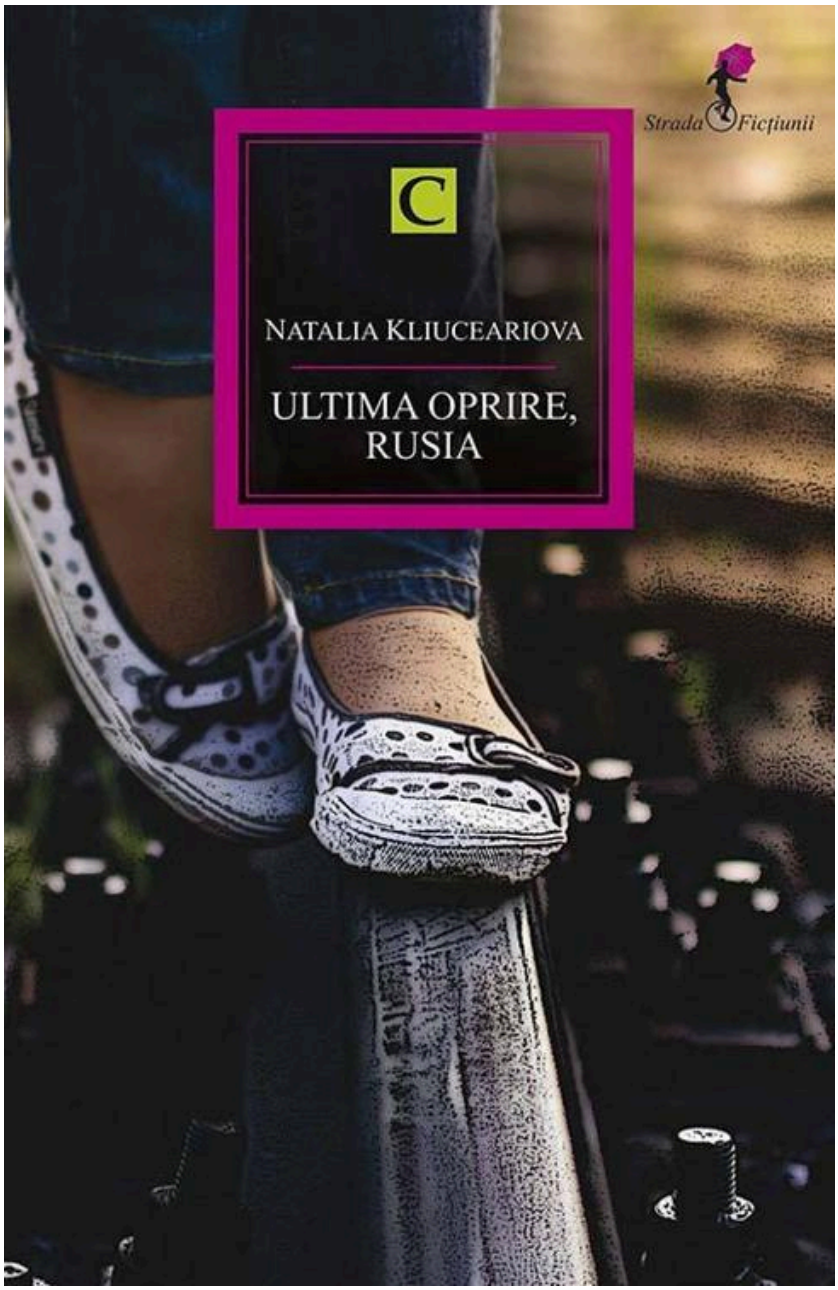
Strada Ficțiunii
C
NATALIA KLIUCEARIOVA
ULTIMA OPRIRE, RUSIA

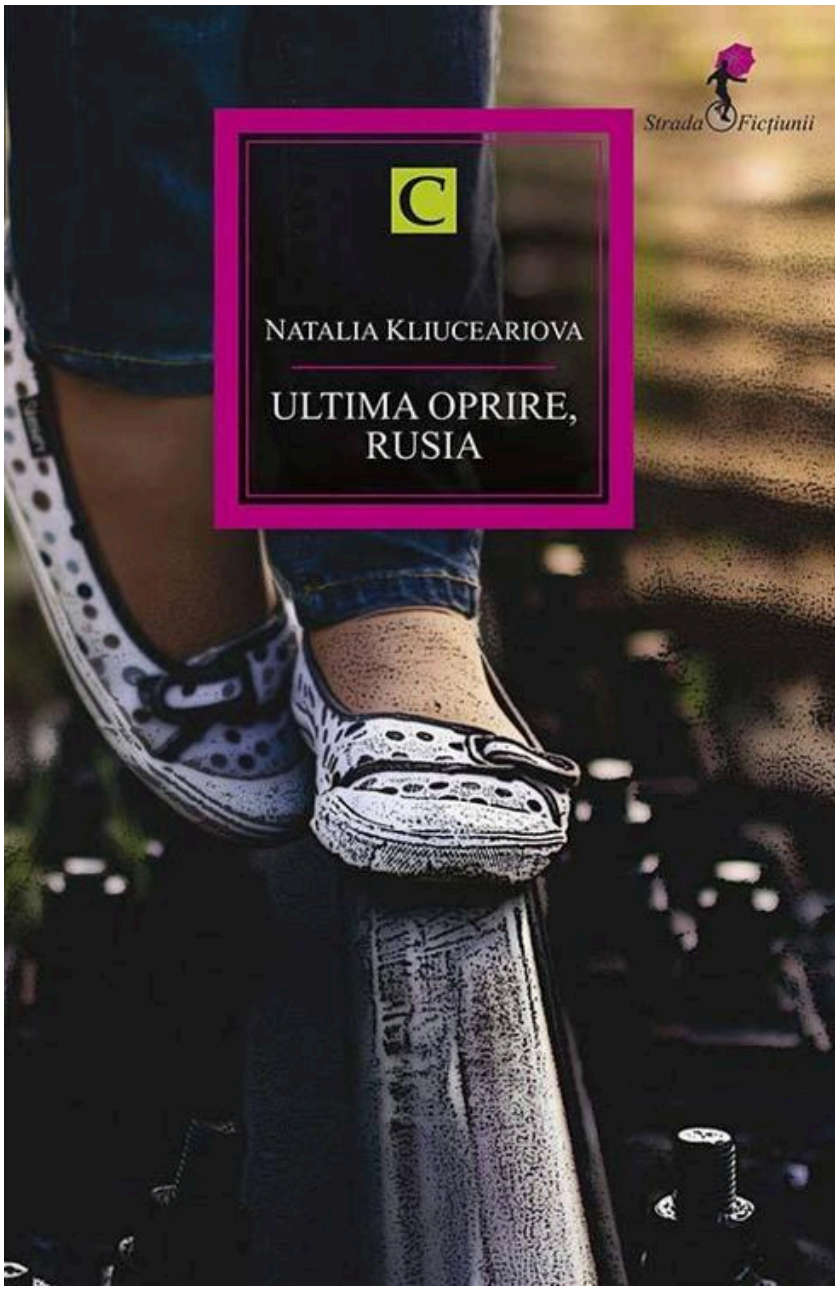
Strada Ficțiunii
C
NATALIA KLIUCEARIOVA
ULTIMA OPRIRE, RUSIA

Natalia Kliucearіova

Ultima oprire, Rusia

Traducere din limba rusă și note de

Antoaneta Olteanu

Editura ALLFA

2014

Această carte în format digital intră sub incidența drepturilor de autor și a fost creată exclusiv pentru a fi citită utilizând dispozitivul personal pe care a fost descărcată. Oricare alte metode de utilizare, dintre care fac parte împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială a textului, punerea acestuia la dispoziția publicului, inclusiv prin intermediul Internetului sau a rețelelor de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme – altele decât cele pe care a fost descărcată – care permit recuperarea informațiilor, revânzarea sau comercializarea sub orice formă a acestui text, precum și alte fapte similare, săvârșite fără acordul scris al persoanei care deține drepturile de autor, sunt o încălcare a legislației referitoare la proprietatea intelectuală și vor fi pedepsite penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

РОССИЯ: ОБЩИЙ ВАГОН

Natalia Kliucearіova

Copyright © 2013 by Natalia Klyucharova

ULTIMA OPRIRE, RUSIA

Natalia Kliucearіova

Copyright © 2014 Editura ALLFA

ISBN ePUB: 978-973-724-829-9

ISBN PDF: 978-973-724-828-2

ISBN Print: 978-973-724-764-3

Redactare: Ruxandra Câmpeanu

Tehnoredactare: Liviu Stoica

Corectură : Elena Georgescu

Design copertă: Alexandru Novac

Editura ALLFA

Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,

sector 6, cod 060512, București

Tel.: 021 402 26 00

Fax: 021 402 26 10

Distribuție:

021 402 26 30; 021 402 26 33

Comenzi:

comenzi@all.ro

www.all.ro

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Carte apărută cu sprijinul Fundației Mihail Prohorov, în cadrul Programului pentru Sprijinirea Traducerilor din Literatura Rusă.

NATALIA KLIUCEARIOVA

Născută la Perm în 1981, Natalia Kliucearіova este poetă și prozatoare. A urmat studii de filologie la Universitatea din Iaroslavl și a lucrat o vreme în televiziune, ca redactor de știri. Din 2005 locuiește la Moscova și lucrează

în presa scrisă. Totodată, contribuie în mod constant cu articole la revista literară Novîi mir. În 2006 își face debutul editorial cu un volum de poezii, iar în 2007 i se decernează Premiul Iuri Kazakov pentru proză scurtă. Ultima oprire, Rusia (Россия: общий вагон, 2006; Editura ALLFA, 2014), primul ei roman, a fost publicat mai întâi în revista Novîi mir și s-a bucurat de o primire foarte călduroasă din partea criticilor, fiind distins cu Premiul de Debut al Rusiei. Printre scrierile sale se numără și romanele SOS! (2009) și Satul idioților (Деревня дураков, 2010).

Vocea autoarei

„Scriu pentru cei care nu și-au pierdut ființa lăuntrică, privesc cu milă la suferința străinilor și știu să trăiască din plin bucuriile altora. Scriu pentru cei care încă se mai minunează în fața lucrurilor simple și nu se tem să le cuprindă cu mintea pe cele mai complexe.”

1

Nikita avea o ciudățenie fiziologică. Leșina des. Așa era el făcut. Nu, să nu credeți că leșina așa, ca o domniță de-a lui Turgheniev, când vedea sânge sau auzea un cuvânt urât; pur și simplu leșina.

Uneori chiar în mijlocul unei discuții, alteori din cauza vântului puternic de primăvară sau din cauza stațiilor de metrou care semănau cu niște nave spațiale. Așa de tare îl entuziasma viața și așa de intens trăia el tot ce se întâmpla în jur, că uneori organismul lui nu făcea față acestei încordări. Pur și simplu se stingea lumina. Numai așa mai făcea și Nikita o pauză să-și tragă sufletul.

Și mai era o chestie. Adeseori pe Nikita îl apuca din senin câte o durere groaznică. De obicei, îl durea ceva care nu doare pe nimeni niciodată. Călcâiul, să zicem. Sau încheietura. Sau, mai des, degetul arătător. Și durerea îl scotea din priză, dar nu așa de categoric ca leșinul; mai blândă, părea doar să ascundă realitatea în spatele unui geam fumuriu. În timpul acesta, în capul lui Nikita se lăsa o liniște desăvârșită, în care nu se mai auzea decât țârâitul cosașilor și al cicadelor. Nikita asculta cicadele și privea atent lumea, zâmbind. Privea parcă de la distanță. Parcă dintr-o altă viață. Iar trenul mergea încet spre Toșciha...

Nikita și-a venit în fire. Țara îl privea prin niște ochi tulburi de vagon de tren. Pe ceafa cuiva se adunau păduchi, iar picioarele se chirceau în spațiul îngust dintre sacoșele burdușite, geamantane și cărucioare.

Țara tot avea obiceiul să îl stropească pe Nikita cu apă clocotită, făcându-l să-și piardă echilibrul și să se apuce mai bine de mânere, să îl îndoape cu voblă[1] și plăcinte de casă, să îl mânjească pe mâini cu ciocolată topită, să îl adape cu vodcă, să-l facă să piardă când juca popa prostu' cu niște cărți soioase pe care, în loc de dame, erau desenate niște fete în pielea goală.

Țara încerca să intre în legătură cu Nikita. Să stabilească o relație cu el. Țara nu-l lăsa să doarmă, nu-l lăsa să se gândească, nu-l lăsa în pace.

Țara căsca, sforăia, puțea, lua câte o gustare, mai trăgea o dușcă, se cățăra pe patul de sus călcând pe mâna cuiva, scuipa semințe, dezlega rebusuri, își scărpina boașele sau se lua la harță cu însoțitorul de tren, care stătea chiar lângă toaletă, legănându-se pe coridor în huruitul trenului.

„Ce stație e asta?” „Ia uitați, băiatului iar i s-a rupt filmul.” „Și parcă nici n-a băut.” „O fi vreun drogat.” „Păi așa sunt toți acuma, care se-nțeapă, care trage pe nas...” „Mai bine taci, mamaie, dacă nu știi, poate că-i e rău omului...” „Să chemăm un doctor?” „Și de ce să tac?! Toată viața am stat în picioare lângă strung! Ia să nu-mi închizi tu gura, sunt femeie bătrână!” „Ia mai taci, femeie, că nu pot să doarmă copiii de gura ta!” „Aș, copiii! O să crească și o să tragă și ei clei pe nas și o să le închidă gura bătrânilor!” „Tanti, ia nu mai da așa din coadă! Ia mai bine să cântăm noi un cântecel: pe câmp tancurile hu-ru-iaaau! Soldații se duceau la ultima bătălie!”

Nikita și-a venit din nou în fire și a ieșit să fumeze. Țara se apropia de stația Dno, legănându-se pe arcuri și unduindu-se languros de-a lungul șinelor șerpuitoare. Apoi a frânat brusc și s-a oprit lângă un felinar.

— Ei, frățâne, unde-am ajuns?

— La fund²! a strigat vesel Nikita și a pornit spre ieșire, strecurându-se prin mulțime.

În stația Dno era pustiu. Numai dispecerii se auzeau, vorbind în limbajul lor extraterestru, și niște mecanici invizibili ciocăneau în articulațiile de fier ale vagoanelor.

— Unde te-ai dus, amărâtule? a spus o însoțitoare de tren durdulie, cu o voce tunătoare, ca de oracol. Iarăși te bagi în belele. Și după aia tot eu să te adun de pe jos?

Nikita i-a zâmbit oracolului și a ridicat din umeri. În jur mirosea a cărbune, a lemn putred și a fier. Chipul îi era gâdilat de o ploaie măruntă. Și i se părea că știe o mare taină. Pe care nu mai poate să o spună nimănui. Pentru că nu avea niciun rost.

1 Pește consumat mai ales uscat, ca gustare la băutură.

2 Joc de cuvinte: în limba rusă, dno înseamnă „fundul apei”, „pleava societății”.

2

În vagon s-a apropiat de Nikita un băiețel. L-a apucat de genunchi și l-a întrebat cu gravitate:

— Tu ai ceva ce-ți dorești tare de tot? Și, fără să mai aștepte răspunsul: Eu da! Vreau să mă ascund într-un tufiș și să locuiesc acolo!

— Cum, atât? s-a mirat Nikita. Nu-ți mai trebuie nimic altceva ca să fii fericit?

Băiatul a căzut pe gânduri, rezemându-și bărbia în pumn.

— Ba da, mai vreau și un tren. Să tot merg așa cu el... Și după aia... să mă ascund într-un tufiș! Și să locuiesc acolo!

— Păi și cine te împiedică?

Nikita s-a aplecat, încercând să vadă ce i-a distras atenția copilului.

— Șosețele! a strigat băiețelul, fugind de lângă el.

— Șosețele călduroase, din lână de oaie, le dau cu cincizeci de ruble, la piață sunt de două ori mai scumpe! a început să cânte, strecurându-se pe culoarul vagonului, o femeie cu o sacoșă mare, în carouri. Șosete adevărate, de lână, luați, fetelor, n-o să vă pară rău!

La capătul vagonului, vânzătoarea de șosete cu aptitudini artistice a intrat într-o luptă fără speranță cu însoțitoarea de tren, a cărei voce groasă de bas acoperea toate replicile sărmanei femei.

— De câte ori să-ți spun! Aici nu e Crucea Roșie! Dacă vrei să mergi cu trenul, plătești! Nu suntem azil, astea-s Căile Ferate Ruse! Ce-mi pasă mie de copiii tăi! Ai turnat la plozi, acuma n-ai decât să te speli cu ei pe cap! Chiar acuma te dau jos! Data viitoare chem miliția!

Nikita și-a înșfăcat rucsacul și a început și el să își croiască drum spre ieșire.

Pe peronul gol dormea dus, pe sacoșa cu șosete, băiatul care visa să trăiască într-un tufiș. În jur nu se vedea niciun tufiș. Numai niște clădiri cu geamurile sparte și un drum de țară care se pierdea în întuneric. Un alt băietan, mai mare, cu mâinile în buzunare, examina sceptic un felinar care scârțâia. Femeia se uita după trenul care se îndepărta și, nu se știe de ce, zâmbea. Asta i-a plăcut lui Nikita.

Clădirea gării din Kirjaci de-abia era acoperită cu niște scânduri. Nikita a luat sacoșa în carouri și a pus-o pe banca umedă.

— Ei, ce să facem, o să înnoptăm aici. Doar suntem obișnuiți. O să ne ținem în brațe, n-om muri noi de frig, spunea vânzătoarea de șosete Antonina Fiodorovna, întinzând pe bancă niște pungi de plastic. Hai, descalță-te, o să-ți dau și ție șosețele, să nu-ți înghețe picioarele.

— Mami, vreau ceai! Mami, mi-e frig! Mami, uite, mă doare burta! scâncea băiețelul, pe care îl chema Siova.

— Ce te smiorcăi atâta? Zâmbește! Ce te-am învățat eu? Spatele drept și zâmbetul pe buze! Mâine o să avem mai mult noroc!

— Totdeauna zici așa! N-o să fie nimic mâine!

— Să nu te-aud! Nici prin gând să nu-ți treacă așa ceva, necum să-ți iasă pe gură! Ia uite, Lionika e mai mic decât tine, dar se poartă ca un bărbat adevărat!

Lionika dormea imperturbabil, cu mâinile sub obraz. El sigur nu se îndoia că a doua zi va fi mai bine.

— Pe vremuri și eu eram ca Siovka, a spus Antonina Fiodorovna. Cum era ceva, imediat îmi dădeau lacrimile și-mi umblau prin minte tot felul de gânduri: că n-o să iasă nimic, că așa o să fie toată viața... Să te spânzuri, nu altceva! Dar după aia am citit într-o cărțulie de-asta din America o vorbă înțeleaptă, cum că, dacă vrei să ai succes, trebuie să stai cu spatele drept și

cu zâmbetul pe buze. Și acum, orice s-ar întâmpla, îmi aduc aminte și-mi zic: „Lucrul cel mai important e să zâmbești și să nu-ți pleci capul.” Numai atunci o să ai parte de noroc!

— Și cum e? a întrebat Nikita precaut. Merge?

— Până acum n-a mers, a recunoscut imediat Antonina Fiodorovna. Dar nu-mi pierd speranța. Știu eu că odată și odată tot o să se schimbe lucrurile!

Tonia Kiseliova crescuse într-un sătuc de mineri, Halmer-Iu. Asta este dincolo de Vorkuta, mai departe, în nord, spre Oceanul Înghețat; acolo nu ajungeai decât pe șinele cu ecartament îngust care, o dată pe săptămână, legau mina de restul lumii.

La șaptesprezece ani se căsătorise cu un șofer. Sâmbăta și duminica o plimba prin tundră cu camionul lui dogit, cu care, în timpul serviciului, căra gunoi. Apoi se născuse Siova. Iar mai apoi închiseseră mina. Oamenii, fără să mai spere că o să aibă cineva grijă de ea, începuseră să plece din așezarea sortită pieirii.

Numai soțul Toniei nu se grăbea cu plecatul.

— Oamenii ăștia și-au pierdut de tot credința! îi spunea el soției. Oare se poate așa ceva? Statul nostru este statul muncitorilor și al țăranilor. Iar noi ce suntem? Muncitori. Judecă și tu: poate să ne lase el așa în voia sorții? Să ne lase singuri în mijlocul tundrei? Sigur că nu! Uite, o să vezi, o să ne dea un apartament undeva în sud, iar ăștia care acum fug ca șobolanii o să se zgârie pe ochi!

Antonina, care pe atunci avea nouăsprezece ani, credea și în soț, și în stat. Și, imediat după Siova, i-a dat încrezătoare naștere și lui Lionia.

„Uite ce proastă!” spuneau în cor fostele consătence când ea se pregătea să plece de la maternitate înapoi la Halmer-Iu. Dar Tonia se mulțumea să zâmbească enigmatic. Știa că o așteaptă un apartament uriaș, cu vedere la mare.

În tren a călătorit singură. Un mecanic posac, fost deținut – nu se știa pentru ce infracțiune –, tot întârzia să dea semnalul de plecare. Deodată, sirena a răsunat puternic, de două ori. Tonia s-a întors spre el.

— Lasă, măicuță. Mai bine așa. Ce mai tura-vura, pleacă de aici. La ce stai? Mai sunt două curse și după aia gata, la revedere. O să închidă calea ferată.

— Cum s-o închidă? s-a minunat Tonia. Și cu noi cum rămâne? Cum o să ne mai aducă pâine? Nu pot să facă asta! Cred că nu știți ce vorbiți!

Atunci mecanicul a făcut-o și el „proastă" pe Tonia și a dat semnalul de plecare.

După episodul acesta, Antonina Kiseliova a început pentru prima dată să se îndoiască. O săptămână mai târziu, l-a pus pe Lionia în cărucior și a pornit cu el spre gară, fără să știe nici ea de ce. Acolo a dat de gălăgioasa familie Kapelkin, care își încărca lucrurile cu mare tămbălău. Mecanicul, care îi ajuta să urce în vagon cutii și boccele, a zărit-o și, de ciudă, a scuipat pe jos, pe pământul veșnic înghețat. După plecarea Kapelkinilor, Antonina Kiseliova și bărbatul ei au rămas în Halmer-Iu cu desăvârșire singuri.

— Eu îi zic soțului „Hai să plecăm!", dar el nu face decât să mă înjure. Ba a început să ridice și mâna la mine. Mai înainte n-o făcea niciodată, nu te uita că-i șofer. Sau stă cu zilele culcat cu fața la perete și tace. Uneori îl ia somnul și începe să scrâșnească așa de tare din dinți, că ți-e mai mare groaza, în liniștea asta... Mâncam numai terci de hrișcă. Nu ne mai rămăsese nimic altceva. Făceam un foc în curte și fierbeam hrișca. Pe urmă au tăiat și curentul electric, și gazele. Fierb terciul și îi pun oala lângă pat, toată neagră de fum. Că masa o făcuserăm bucăți ca s-avem lemne de foc. Pun oala deci, iau copiii în brațe și mă duc la fostul cinematograf, unde m-am cunoscut eu cu bărbatu-meu. Pe vremuri ne duceam acolo în fiecare zi. Urlu, plâng în hohote. Siovka, după mine, începe și el să scâncească. Lionika se trezește în cărucior și începe și el să chirăie. Și bocim așa o vreme toți trei. Într-o zi a venit și ultimul tren. Stăteam în gară cu copiii. Mă dusesem doar așa, ca să mai văd și eu un suflet de om. Nu aveam niciun gând, niciunul. Stăteam cu degetele încleștate pe cărucior și mă uitam. Și se uita și el. Din cabină. Era negru la față... În sat se adunase o haită mare de câini sălbăticiți. Umblau pe străzi de n-aveai loc să treci de ei. Îi

abandonaseră stăpânii. Dacă arunci în ei cu ceva, scot colții la tine. Se dau ei înapoi, dar nu pentru multă vreme. Și uite, stau eu așa lângă tren, când deodată câinii ăștia încep să latre. Mă întorc și ce să văd? Vin direct spre mine, toată haita. Eu o iau la fugă spre vagon. Mecanicul sare, mă ajută să ridic căruciorul și tot zice: „Ei, slavă Domnului, slavă Domnului...” Și a dat imediat semnalul de pornire, ca să nu mai apuc să mă răzgândesc. Pe urmă în Vorkuta am trăit la el o vreme. Mi-a povestit de ce fusese închis. Se întâmplase cam așa ca la noi. Era de fel de prin Vologda. La ei șeful raionului închisese satul. Așa, tam-nisam. Se stricase centrala electrică, și el își băgase în buzunar banii de reparații. A venit frigul, oamenii s-au dus la el, dar el o ținea una și bună: „Da, da, da, totul e sub control, da, da, da, o să facem tot!” Numai că fata mecanicului ăstuia de-i zice Nikolai a făcut o pneumonie la grădiniță, că nu era căldură. Și a murit. Nikolai s-a dus întins la șeful raionului. Cum a deschis ușa cabinetului, ăla a și început să spună poezia, fără ca măcar să ridice ochii: „Da, da, da...” Și atât. N-a mai apucat să zică și altceva. Nikolai l-a împușcat cu o carabină. Și a rămas să aștepte miliția...

— Și după aia? a întrebat-o încet Nikita pe Antonina Fiodorovna, care tăcea de multă vreme.

Și abia atunci a băgat de seamă că vânzătoarea adormise. Adormise cu zâmbetul pe buze, ca atunci când se uita după tren. Și cu spatele drept.

Pe lângă ei se furișa un tren de marfă. Siluetele rotunde ale cisternelor păreau niște animale mari, rinoceri sau hipopotami, care porniseră la drum în căutarea fericirii.

A doua zi dimineață, Nikita a cumpărat de la Antonina Fiodorovna șosetele de lână cu care dormise.

— Uite, vezi, Siovka, doar ți-am spus că azi o să avem noroc, și n-ai crezut! îi tot spunea ea fiului mai mare în timp ce cumpăra pâine și lapte condensat de la chioșcul cu pereții arși în care, cu o lună în urmă, niște cheflii încercaseră să îi dea foc vânzătorului pentru că nu voise să le dea alcool gratis.

Lionika îi strângea mâna tufișului descoperit în apropiere. Siovka stătea într-o rână și rumega posac. Antonina Fiodorovna tot încerca să îl convingă pe vânzător să cumpere de la ea „niște șosete de lână grozave”.

— După aia am început și eu să-mi ies din minți.

Nikita a auzit continuarea poveștii abia spre seară, când neobosita Antonina Kiseliova, după ce bătuse pe jos tot Kirjaciul până vânduse și ultima pereche de șosete, aștepta următorul tren.

— Mi se părea că mă cheamă omul meu înapoi. Mă ceartă că l-am părăsit. Îi auzeam glasul de parcă ar fi fost lângă mine, nu alta. Începusem să vorbesc cu el cu voce tare. „Kolia”, zic – și pe el tot Nikolai îl chema –, „doar nu pentru mine, pentru copii mi-am făcut griji, Kolia!” M-am gândit să mă duc pe jos până la el. Să-l iau de acolo. Sau măcar să-i duc ceva de mâncare. Nikolai, mecanicul, începuse să mă închidă cu cheia. „Proasto”, îmi zicea, „a murit omu’, dar tu n-ai voie să mori, tu ești mamă!” Dar nici eu nu mă lăsam mai prejos și-i ziceam că oricum o să fug. Peste câteva zile l-am convins. Nici eu nu mă așteptam. A scos noaptea locomotiva, fără să știe șefii, m-a urcat în cabină și ne-am dus la Halmer-Iu, să-l căutăm pe Nikolai al meu. Mi se făcuse frică, zic: „Dar dacă nu-i bine? Nu mai bine mă duc pe jos? Dacă ne prinde cineva, ajungem la tribunal!” El a dat numai din mână și a pornit.

— L-ați găsit?

Nikita stătea pe peron sprijinit de zidul gării și încerca din răsputeri să nu leșine.

— Nu știu. Acasă nu era nimeni, firește. Am găsit ușile date de perete. Înăuntru era ordine. Spălase și oala aia afumată... Am umblat prin tot satul, ne-am uitat în fiecare casă. Că doar nu fuseseră încuiate când plecase lumea. Ne-am dus la mină. Și n-am găsit pe nimeni. Adică eu n-am găsit pe nimeni, iar Nikolai – nimic. Pentru că el căuta un cadavru, iar eu un om viu. Până și câinii ăia dispăruseră de parcă-i înghițise pământul. Era o liniște așa de mare, că ți-era frică și în șoaptă să vorbești. Așa că am plecat cu mâinile goale. Dar când mergeam pe ulițe, tot timpul mi se părea că el se uită la

mine. În ceafă. Dacă mă întorceam, nu era nimeni. Privirea asta o mai simt și azi. Acum mereu se uită la mine...

— Și cum de v-a lăsat mecanicul să vindeți șosete cu băieții după dumneavoastră?

— Păi am fugit eu. Am mințit că mă duc la soră-mea, în Kuban, că mi-au găsit și serviciu, și casă... Și am fugit încotro am văzut cu ochii. Iar soră n-am avut în viața mea.

— Păi cum așa?

— N-au mai apucat părinții, au murit devreme. Tata a murit în mină, iar mama peste un an s-a dus după el.

— Ei, nu de soră vorbeam. De mecanic.

— Aaa, de mecanic... Păi se pare că se cam îndrăgostise de mine. Dar ce, iubire-mi trebuia mie? Toată inima mea rămăsese acolo, în satul părăsit. Și-mi părea rău de el, că era un om bun. De-aia am și fugit. Când m-a condus, a început deodată să-mi povestească despre nevastă-sa. Se pare că tot Tonia o chema. Uite ce rebus ne ieșise: doi Nikolai și două Antonine...

— Și soția ce pățise?

— Cât a durat procesul, s-a ținut bine. Dar cum a fost condangat, și-a făcut seama. S-a spânzurat în aceeași zi. El a aflat de asta abia peste un an. Pentru că ea înainte să moară scrisese o groază de scrisori. Așa, drăgăstoase, cum că totul e bine, că-l așteaptă, că-n sat au băgat căldură... După ce și-a luat zilele, vecina i le-a pus la poștă în fiecare lună, până s-au terminat. Uite că vine și trenul nostru...

3

Iuncherul a mai sorbit o gură din vinul lui scump, italienesc. Sec. Roșu. Asculta Schubert. Mai lipseau numai lumânările și cămașa albă de mătase cu guler dantelat. Iuncherul, așa cum i se cuvine unui nobil rus, vorbea despre destinul patriei. Pe Nikita îl durea genunchiul. Era trist.

— Ei, și unde te tot duci tu așa? Ce cauți? Rusia pe care am pierdut-o? a spus Iuncherul, turnând vin.

— Rusia... a răspuns Nikita ca un ecou.

— Ca mai apoi să ajungi prin străinătățuri și s-o asculți pe nevastă-ta cântând în salon Parfumatele flori albe de salcâm[3] și să scrii romanul Zile de căcat[4]?

— Eu n-o să plec nicăieri, doar știi.

— Mare păcat. În țară n-a mai rămas petrol decât pentru opt ani. Și după aia gata, ne-am lins pe bot. Noi zăcăminte nu mai caută nimeni din era sovietică. Și atunci ce-i de făcut?

— Să-ți vezi de viață.

— Mai degrabă să supraviețuiești. Dar eu nu vreau doar să supraviețuiesc. Uite, mie-mi place vinul gustos, muzica bună, citesc memoriile lui Richter...

Iuncherul era sibarit și estet. Și prietenia asta nu ar fi avut niciodată loc dacă Iuncherul nu ar fi fost, pe lângă toate celelalte, și un om bun. Deși „bun” nu e chiar cuvântul cel mai potrivit. Nikita și-a stors mult creierii înainte de dezgropa din memorie acest arhaism pe care-l întâlnise numai în cărți: Iuncherul era un om cu suflet nobil.

Trăia într-o lume care murise în urmă cu un secol. Într-o lume în care onoarea, conștiința și meritele nu erau încă perimate. Multă vreme

Iuncherul îi păruse lui Nikita un fel de ființă ireproșabilă. În cuvintele și în gesturile lui nu găsea niciodată meschinăria umană de toate zilele: să promiți și să nu te ții de cuvânt sau să faci o boacănă și să îți bagi capul în nisip, lăsând în urmă un bilet: „Nu eu am făcut-o. Așa am găsit-o."

Odată, după ce alesese un vin scump, Iuncherul i-a prezentat lui Nikita planul său pentru niște diversiuni huliganice îndreptate împotriva unor funcționari mărunți, dar extrem de încrezuți. Apoi a început să vorbească despre răpirea unor miniștri și pregătirea unei revolte în armată, dar deodată s-a oprit teatral și s-a dus să mai desfacă o sticlă.

În aceeași zi Nikita a observat pe biroul Iuncherului, lângă memoriile lui Richter, amintirile teroristului estet Boris Savinkov[5]. Și a zâmbit cu subînțeles. Deși Savinkov, cu snobismul său nesuferit și cu ifosele sale aristocratice, nu fusese niciodată pe gustul lui. Spre deosebire de prostovanul de Ivan Kaliaev[6], care cu o mână se închina și cu cealaltă ținea bomba. Și răspundea la întrebările de catehism ale lui Savinkov: „Păi cum adică să nu ucizi, Vania?" „Nu pot să nu ucid, pentru că prea îmi place."

Una dintre discuțiile lor i s-a întipărit în minte pentru totdeauna. Iuncherul vorbea despre câmpia Kulikovo[7]. Avea așa o sclipire în ochi și vorbea cu atât de multă însuflețire, de parcă ar fi povestit nu despre cneazul din urmă cu șapte secole, ci chiar despre sine. Și parcă totul se întâmplase cu o zi înainte. Sau chiar în ziua aia. Tocmai se încheiase bătălia.

— Și când te gândești că era ultima șansă. Ultima! Și încă așa de disperată! Și tu, un tinerel cu caș la gură, nesigur pe forțele tale, trimiți chemare tuturor cnezatelor fărâmițate, care se pare că au uitat deja de cuvântul „Rusia". Și nici în ultimul moment nu știi dacă o să vină până la urmă cineva. Și deodată vin toți. Și abia atunci înțelegi ce greutate apasă pe umerii tăi. Și îți dai seama că faci Istorie. Că e acum ori niciodată. Și dai ordin trupelor să treacă Donul. De ce? Ar fi fost mult mai ușor să stai pe malul celălalt și pur și simplu să nu-l lași pe inamic să traverseze. Dar tu faci asta. De ce? Ca să le tai trupelor tale calea de retragere. Să învingi sau să mori. Fără alternativă. De parcă asta n-ar fi de-ajuns, îți mai și jertfești cel mai bun detașament. Pentru că numai așa poți să câștigi. Pur și simplu îi trimiți pe oamenii ăia la moarte sigură. Pe prietenii tăi. Și trec toți prin fața

ta. Și tu spui „O să învingem!”, dar știi și tu, știi c-o să moară cu toții. Gata. Asta e, n-aveai de ales, ai făcut ce trebuia să faci...

Iuncherul a început să tușească, iar Nikita și-a spus, fără să știe nici el de ce, că pentru el asta o să însemne Rusia – chiar momentul ăla. Dacă se va afla vreodată departe de locurile alea. Sau poate chiar și după moarte. O să-și amintească nu de mesteceni și scorușI[8], și cu siguranță nu de „mundirele albastre”[9], ci de Iuncher vorbind despre Dmitri Donskoi ca despre sine.

3 Cântec nostalgic dintr-un film regizat de Vladimir Basov, intitulat Zilele Turbinilor și bazat pe piesa omonimă a lui Mihail Bulgakov.

4 Aluzie la Zile blestemate, volumul memorialistic publicat de Ivan Bunin în exil, în care autorul deplânge consolidarea dominației bolșevice în perioada 1918-1920.

5 Boris Savinkov (1879-1925), scriitor și terorist, membru al Partidului Socialist Revoluționar, în numele căruia comitea asasinate politice.

6 Ivan Kaliaev (1877-1905), poet și membru al Partidului Socialist Revoluționar, care comitea asasinate în numele idealurilor politice.

7 Locul unei bătălii celebre purtate de cneazul Moscovei, Dmitri Donskoi, împotriva Hoardei de Aur în anul 1380, dată care marchează începutul eliberării rușilor de sub jugul mongol.

8 Arbori cu semnificație simbolică în mentalul rusesc.

9 Sintagmă dintr-o poezie celebră a lui M.I. Lermontov îndreptată împotriva jandarmilor țariști („Plec, Rusie nespălată, de la tine”, în Lirice, trad. Al. Philippide, Cartea Rusă, 1956, p. 260).

4

— Păi tu te-ai îndrăgostit de el! a râs Alia, fata cea mare, când Nikita i-a povestit despre Iuncher.

Pe urmă, după bunul ei obicei, a început să îl dăscălească pe Nikita:

— Nu mai fi așa de sincer cu el. Cam umblă cu ascunzișuri. E dubios. O să te atragă în cine știe ce complot, și după aia o să-ți vâre sub nas legitimația de la FSB[10].

Nikita nu protesta, cu toate că nu se îndoia nicio clipă de Iuncher. Se mulțumea să bea ceaiul verde cu care îl servise Alia și să tragă sârguincios în piept mirosul „ce contribuia la refacerea aurei". Cu Alia nu avea niciun rost să protestezi. Era o fată cu un destin complicat.

Cândva, „într-o viață anterioară", trăise la Odessa.

— Dar într-o zi tatăl meu vitreg a început să mă violeze. O făcea cu regularitate, spunea Alia fără să se codească, în timp ce turna ceai verde. Așa că am fugit la Petersburg.

La Petersburg Alia studiase regia. „I se prevestea un viitor măreț", cum se spune. Însă până să vină viitorul, ea se bucura furtunos de prezent. Petreceri mondene, viață de noapte, cameră la cămin dată pe ascuns la închiriat.

Iată un episod din cea de-a doua viață a Aliei, pe care ea îl descria cu aceeași degajare cu care povestea despre tatăl ei vitreg. Această particularitate a ei mereu îl șoca pe Nikita.

— Atunci tocmai ieșise albumul lui Pink Floyd, The Division Bell. Eu și prietenul meu pictor stăteam culcați pe jos în casa lui, pe întuneric, beam vin, fumam iarbă și ascultam muzică. Deodată a început să se dea la mine, se vede că muzica îl împingea la asta, dar mie nu-mi plac bărbații cu barbă. În fine, l-am lăsat să creadă că m-a supărat foarte tare cu pipăielile lui și am

plecat acasă. Se făcuse deja târziu, el a vrut să mă conducă, dar eu nu i-am dat voie, că doar trebuia să joc până la capăt rolul de împărătească ofensată. Merg cu tramvaiul, mă uit în jur – un maniac cu o servietă mică se tot holbează la mine. „Ei”, îmi spun, „doar n-o vrea să mă violeze.” De fapt, așa și era! A venit după mine, m-a tras într-o scară și m-a violat. De atunci nu pot să sufăr The Division Bell. Pentru că maniacul ăsta, deși n-avea barbă, era și mai respingător decât pictorul. Unul așa, bălos.

La Petersburg, Alia se îndrăgostise până peste cap. Ba se și căsătorise. Numai că a doua zi după nuntă soțul dispăruse fără urmă.

— Îl caută pompierii, îl caută miliția...

Căutările duraseră un an de zile. Alia renunțase la studii în ultimul an și începuse să încărunțească. Și era brunetă, așa că firele albe imediat îți săreau în ochi.

Peste un an, a dat de urma soțului undeva prin Omsk, unde el trăia bine mersi cu o altă soție de-a sa și cu doi copii. Dar urmele erau așa de vagi, că era imposibil să-l găsești pe fugar, fie și pentru divorț. Și așa, Alia a rămas cu ștampila în buletin. Dar nu pentru mult timp.

În ziua în care o cunoștință îndepărtată i-a adus vestea cea bună despre soțul dispărut, pe când cobora pe scara căminului, Alia cea încărunțită înainte de vreme a dat nas în nas cu un tânăr neînsemnat, cu niște ochelari cu lentile fund de borcan.

— Ia-mă și du-mă unde vrei. Găsește-mi un nume și inventează-mi o biografie. O să trăiesc cu tine. Dar de iubit, n-o să te iubesc niciodată. Asta e soarta ta. Sper c-o să îndrăznești s-o accepți, i-a spus Alia pirpiriului necunoscut cu o disperare suverană.

Și pirpiriul Alioșa, care niciodată în viață nu mai pusese mâna pe o femeie, a luat-o deodată pe Alia și a dus-o în micul orășel Podolsk. Acolo Alia, rebotezată Elena, a avut parte de cea de-a treia viață.

Alia nu ieșea din casă. Alioșa, care s-a dovedit a fi nu numai un băiat curajos, ci și un programator genial, putea să stea zile întregi la serviciu. Iar

Cuvioasa Elena bea ceai verde, făcea broderii cu mărgeluşe, citea Cartea tibetană a morţilor şi ardea tămâie parfumată.

— Am ajuns să fac ce-am urât toată viaţa şi m-am lăsat de ce-mi plăcea cel mai mult. Şi culmea e că mi-a plăcut! a rezumat fosta Alia noua ei ipostază.

Renunţase la băutură, la fumat, la droguri, la tăvăleala cu primul băiat frumuţel care îi ieşea în cale, la regie, la chefurile de noape, la tachinări, la râsul în hohote, la găteli, la înjurături, la scrisul de scenarii şi la muzică.

Pe prietenii ei numeroşi, pe amanţi, pe admiratori, pe colegii „din viaţa anterioară", Alia, cu un gest larg, îi trimisese la mama naibii. A făcut-o cu atâta delicateţe, încât alaiul nu numai că „a lăsat-o în plata Domnului", ci a şi încercat să îşi şteargă din minte toate amintirile despre domnişoara din Odessa înzestrată cu o fire aşa de dificilă. Numai că asta nu era treabă uşoară. Pentru că Alia era o fată pe care nu o uitai cu una, cu două.

Într-o mizerabilă zi de toamnă, urmând îndemnurile misterioase ale „lumii suprasensibile", Elena, care nu se scula niciodată înainte de lăsarea serii, se trezise la şapte dimineaţa, se pieptănase şi îşi părăsise chilia, ignorând ca o regină uimirea mută a lui Alioşa, care lua micul dejun în bucătărie.

Cu zâmbetul pe buze, Alia cumpărase de la primul chioşc o sticlă de apă minerală. Îşi făcuse apariţia în gară cu cinci minute înainte de plecarea trenului şi cu o clipă înainte ca Nikita, după ce îşi strivise chiştocul într-o baltă, să se întoarcă în vagon şi să părăsească pentru totdeauna minunatul orăşel Podolsk.

— Şi tu unde crezi că te duci? a întrebat fata încăruntită, aruncându-i o privire nimicitoare lui Nikita, care pusese gheata pe scara trenului.

— Sunt în trecere, a răspuns Nikita tulburat, dar s-a răzgândit şi a coborât.

— Auzi, în trecere! a pufnit fata. Ce să spun! Câtă obrăznicie! Ai venit la mine! Şi pentru aşa ceva ai fi putut măcar să-ţi cureţi ghetele şi să fii mai amabil! Să mergem!

Legănând în mână sticla de apă, Alia a pornit cu paşi fermi spre viaduct.

— Stați puțin, să-mi iau rucsacul! a strigat în cele din urmă Nikita zăpăcit.

Fata s-a întors brusc și l-a măsurat pe insolent cu o privire care, așa cum îi plăcea ei să spună în „viața anterioară”, „în cel mai bun caz te omoară pe loc, iar în cel mai rău, te face impotent”. Dar, nu se știe de ce, a început să râdă (ceea ce nu mai făcuse în viața anterioară) și, după ce l-a amenințat în glumă cu sticla de apă, a spus blând:

— Noi doi, mucosule, încă n-am început să ne domnim. Hai, fugi după bulendrele tale!

Au băut apă minerală chiar pe viaduct. După care Alia a început să vomite peste trenurile care treceau pe dedesubt.

— Asta de la aerul curat mi se trage, că de un an de zile n-am mai ieșit din casă!

— „Și pe ruinele tiraniei o să fie scrise numerele noastre!” Partidul democrat al deținuților politici ai Rusiei! striga Alia în toiul nopții, declamând din Pușkin și adresându-se când lui Nikita, când unui Lenin acoperit de mușchi, care stătea posac pe un piedestal ciobit.

Lângă statuie a frânat o dubiță a miliției.

— Ho, ho, ho! a început să hohotească Alia printre pletele despletite și cărunte, ca ale unei vrăjitoare. De mult nu m-au mai luat în arest preventiv! Ho, ho, ho!!!

Lui Nikita hohotele ei dezlănțuite îi dădeau fiori. Nici măcar Vladimir Ilici, care văzuse atâtea la viața lui, nu părea în apele lui. Din mașină a ieșit Alioșa, care a luat-o pe Alia de mână și a spus încet:

— Să mergem acasă...

— Ah, tu ești, cavalerul meu sărac, sfrijit și palid, a zis Alia, prăbușindu-se pe asfalt și adormind imediat.

Fugara Elena a fost dusă acasă cu mașina miliției. Tot drumul spre casă, Alioșa a plâns încet, zâmbind printre lacrimi la petele tulburi ale felinarelor.

Își pierduse ochelarii pe undeva, când alergase prin Podolsk în căutarea sorții pe care îndrăznise să o accepte.

10 Federalnaia Slujba Bezopasnosti, serviciul de securitate al Federației Ruse.

5

— Nu pot să dorm! Tot capul mi-e în flăcări! Îmi cresc limbi de foc în loc de păr! Și ard toată! Tare vesel mai e! a spus Iasia la telefon, pe nerăsuflate.

Era patru dimineața. Iasia suna de undeva din apropierea Parisului.

„Cocaină, vin sau pur și simplu Franța?" încerca Nikita să ghicească. Dar ce importanță mai avea! Indiferent de circumstanțe, după fiecare frază a ei urma neapărat semnul exclamării.

Iasia îi părăsise pe toți cei care o iubiseră. Și o iubiseră mulți. Nikita nu reușise să o oprească nicicum. Trecuseră deja trei ani de când se știau. Devenise cel mai bun prieten al ei. Și asculta cu răbdare, fără să crâcnească, cum se plângea de noii ei iubiți, de ticăloșia și de toanele producătorilor, și cum ridica în slăvi Monștri invizibili a lui Chuck Palahniuk, unde totul este descris „de parcă nu un yankeu parșiv a scris asta, ci chiar eu!".

Se poate spune că Nikita și Iasia crescuseră împreună. În cei mai importanți ani ai vieții – de la șaptesprezece la nouăsprezece – fuseseră inseparabili. De multe ori lui Nikita i se părea chiar că Ias'ka îi e soră. Și nu poți s-o dai așa afară pe soră-ta, nu poți s-o gonești din inima ta. Nici nu încercase. Luase totul ca de la sine înțeles.

Primul an după plecarea Iasiei (ea, cu patima ei pentru cuvine sonore, numea asta chiar „trădare") fusese pentru Nikita „un anotimp în infern". Plecase în Elveția. Nikita urâse dintotdeauna țărișoara asta mică și neutră, indiferentă la toate războaiele mondiale și la propria catastrofă. Acolo Iasia schia și lucra în galeria noului ei iubit, care ar fi putut să îi fie tată. Din când în când, Nikita primea mailuri disperate formate dintr-un singur rând: Write me something!!![11] Iasia lăsa impresia că uitase limba rusă. El nu răspundea la mailuri. Nu își găsea cuvintele.

Pe urmă Iasia s-a întors în Rusia. Cu țoale scumpe, cu un zâmbet glamorous[12] și cu niște ochi sălbatici de tot. S-au întâlnit la o colegă de-a ei

de facultate. Iasia vorbea întruna, de parcă se temea să tacă. Anecika, simpatică, prostuță, cu niște urechi blege, care în fiecare an se pregătea, fără succes, să se mărite, dădea din cap entuziasmată și scotea tot felul de interjecții.

Nikita stătea întins pe canapea în spatele lor, lipit de o Ias'ka străină, care mirosea a un parfum necunoscut, și, pentru prima dată în acel anotimp infernal, l-a furat somnul. Înainte de asta adormea numai dacă se îmbăta zdravăn. Sau dacă dădea pe gât un pumn de sedative. De fapt, nici nu se poate zice că dormea; se tot uita pe pereți, până i se încețoșa privirea, la fotografiile lor „din copilărie", în care ea părea atât de fericită.

Dinspre trupul ei, care ascultase de alte mâini, îmbrăcat în niște blugi noi, printre toate mișcările energice și valurile de mirosuri străine, răzbătea un val de căldură, o senzație de siguranță așa de dulce, încât totul în jur revenise la locul său. Pentru prima oară după multă vreme, Nikita s-a relaxat și a adormit zâmbind.

S-a trezit ca dintr-un coșmar, răscolit de o senzație pustiitoare de singurătate cosmică. Fără să deschidă ochii, știa că Iasia nu mai este lângă el. Lumea s-a prăbușit din nou în haos și s-a transformat în iad. Anecika, somnoroasă, spăla vasele.

— Rămâi la mine, unde pleci așa în toiul nopții?

Nikita își lega febril șireturile la ghete.

— Unde e? Unde s-o caut?

Anecika nu știa. Ea urmărea viața prietenei sale ca pe mișcarea unei comete: cu capul pe spate și cu gura căscată. Mintea ei nu era în stare să îi prevadă traiectoria.

Nikita a găsit-o pe Ias'ka abia a doua zi. S-au așezat pe o bancă galbenă, tăcând ca niște străini. Ias'ka se îmbătase crunt, cu furie. Nikita își ținea ochii pironiți într-o baltă. Era frig. Deodată, Iasia a început să țipe. Trecătorii întorceau capul spre ei și grăbeau pasul.

— Nu există nicio Rusie a ta! a strigat Iasia. Totul e o prostie! Nu vreau să mă gândesc la asta! Mi se rupe de toate bătrânelele tale nefericite și de copiii flămânzi! Nu vreau să salvez pe nimeni! N-au decât să crape! Vreau să fiu fericită! Lasă-mă în pace! Nu te mai uita la mine! Da, sunt o trădătoare! Trădătoare, trădătoare, trădătoare! Execută-mă pentru trădare! Numai nu te uita la mine! Nu te mai uita la mine așa!

Ias'ka a scos un urlet neomenesc și a luat-o la fugă. A doua zi Nikita nu a reușit să o prindă la telefon. Iar peste încă o zi a întâlnit-o în stație pe Anecika și a aflat că Iasia e din nou în Elveția.

După isteria Iasiei de pe banca galbenă, anotimpul infernal a intrat într-o nouă fază. Din cauza groazei și a dorului, Nikita a fost cuprins de o indiferență nefirească. Parcă privea viața la un televizor stricat cu ecran alb-negru. Și nu simțea nicio zvâcnire la pâlpâirea imaginilor plate.

Încetul cu încetul, a învățat să trăiască și fără ea. A plecat din orașul natal la Moscova. A început din nou să simtă mirosuri, să audă sunete și să le zâmbească oamenilor pe care îi întâlnea. Nikita știa foarte bine că acest echilibru fragil o să se tulbure cândva, ca o casă din cărți de joc, de la o simplă atingere a mâinii micuțe cu unghii ascuțite, vopsite în toate culorile curcubeului.

Dar deocamdată iubirea încetase să mai fie dureroasă. Devenise, în schimb, o amintire inofensivă. Pe care putea să o cheme în minte la infinit, derulând-o de zeci de ori. Până în punctul în care amândoi aveau șaptesprezece ani.

Din când în când, Ias'ka dădea buzna în viața lui. Cu telefoane grăbite, la patru dimineața. Cu povești scandaloase din care nu putuse să iasă decât vindecându-se cu vodcă și mângâindu-și singură pletele roșcate. Ias'ka venea adesea în vizită și dormea inocentă în același pat cu Nikita. Ca și mai înainte, întotdeauna îl făcea să cadă din pat. El îi știa toate poveștile de dragoste. Bărbații bogați și zgârciți ai Iasiei îi urau numele, din cauza povestirilor nesfârșite care începeau așa: „Odată, eu și Nikita..."

Ca și mai înainte, se simțeau bine împreună. Dar când Iasia dispărea, lumea nu se mai prăbușea. Nikita învățase să pareze loviturile. Până și cariera ei de

model porno și teancurile de fotografii cu Ias’ka necuviincios de goală, pe care i le arăta cu mândrie lui Nikita chiar în metrou. Nici măcar asta nu i se mai părea dureros. Pur și simplu încerca să nu se gândească. Să nu îi pună o etichetă. Să nu o judece. A încercat odată să facă asta Iuncherul, care până atunci se mulțumise să observe tăcut mersul evenimentelor.

— Cum să numești asta? Suflet neliniștit? Fire clocotitoare? Ba nu, gata, știu – pacoste! Ești idiot de tot? Pur și simplu s-a vândut! S-a aranjat bine. Și ei chiar i se rupe, și de tine, și de viața ta!

— Vezi că te pocnesc, a spus Nikita printre dinți.

De atunci nu a mai vorbit despre Ias’ka.

11 „Scrie-mi ceva!!!” (en. în original).

12 „Fermecător”, „strălucitor” (en. în original).

6

Uite-o pe Iasia la șaptesprezece ani, plimbându-se prin parcul pustiu, plin de călușei. Părul zburlit îi e vopsit în albastru. În mâna dreaptă are o țigară ieftină. Iar pe stânga poartă o mănușă neagră, cu două degete tăiate. Degetul arătător și cel mijlociu. Asta îi place tare mult Iasiei, pentru că astfel poate reda foarte expresiv gesturile ei preferate: forget you și victory.

Iasia cântă în gura mare Alabama Song. Chiulește de la seminarul despre Sfinții Petru și Fevronia, iar Nikita, de la un curs despre istoria Romei. Nikita rupsese toate stegulețele de pe ringul de dans, rămase acolo după nu se știe ce petrecere estivală. Acum îndeasă cârpele astea colorate în găurile pătrate ale plasei de aluminiu cu care este împrejmuit ringul de dans. Scrie din ele „IASIA”.

Iasia ia de la Nikita stegulețele care i-au mai rămas. Încearcă să scrie „iubește”. Dar nu apucă să scrie decât „iu”. Vine în fugă un paznic somnoros.

— Cum ați intrat aici, huliganilor?! Acuma chem miliția! le strigă el prin gard.

— Oh, show me the way/ To the next whiskey bar![13] îi strigă Iasia în loc de răspuns. We don’t understand you! We are from Chicago![14]

Apoi fug amândoi din parc și pornesc spre următorul curs al Iasiei. Este cursul de postmodernism al profesorului Ermolov. Vorbește despre Sașa Sokolov. Le place Ermolov, care îi ironizează fin pe studenții proști, le place Sașa Sokolov, pe care și-l citiseră unul altuia, cu voce tare, în tramvaiele arhipline pe drum spre universitate.

— Steguleț! a spus Iasia cu viclenie, culcându-și capul pe caietul lui Nikita și împiedicându-l să își ia notițe despre Sașa Sokolov.

— Steguleț! De azi asta înseamnă „Te iubesc”.

Sașa Sokolov pleacă în Canada. Iasia nu intenționează să plece nicăieri.

După cursuri, are de gând să se ducă la bibliotecă și să citească puțin din tomul mare și prăfuit al enciclopediei Miturile popoarelor lumii. Iar după aceea să se sărute mult cu Nikita în toaleta bărbaților, unde fumează și își povestesc unul altuia ce au mai citit. Și pe urmă să asculte Paganini la căștile lipite cu scotch din sala de muzică și să îi scrie o scrisoare lui Nikita, care stă alături și cu o mână îi ciupește sânul pe sub pulovăr, iar cu cealaltă îi scrie și el o scrisoare, fiind gelos pe Paganini. Iar mai apoi o să se plimbe cu tramvaiul. Sau o să împrumute niște bani de la cineva, să cumpere vin de Porto și să bea, într-o scară de bloc, în cinstea lui Amenhotep al IV-lea.

— ...Și după aia o să ne căsătorim și o să fugim în Mexic! Și o să jefuim bănci, ca Bonnie și Clyde, iar banii o să-i dăm țăranilor săraci care cultivă fasole și cântă tango, a spus Iasia cea de șaptesprezece ani. Tu o să ai o pălărie mare și mustăți negre, iar eu o să-mi las părul să crească și o să dansez desculță pe drumul prăfuit, cu fuste multicolore și mărgele de sticlă, și după aia...

Și după aia s-au maturizat.

13 Versuri din cântecul Alabama Song al formației The Doors: „Arată-mi drumul/ Către următorul bar cu whisky” (en. în original).

14 „Nu înțelegem ce zici! Suntem din Chicago!” (en. în original).

7

În sătucul numit, cu multă inspirație, Ciuciu, Nikita a fost dat jos din personal. Odată cu el, controlorul a alungat din tren o ceată de băieței murdari și un bețiv urât, cu pantaloni de trening. Băieții au dispărut imediat (fugiseră, bineînțeles, în vagonul celălalt), dar bețivul, de-abia ținându-se pe picioare, i-a spus controlorului cu obidă:

— Frate! Ascultă aici, frate! Nu te-ai purtat cu mine ca un frate! Pământul e rotund, frate!

În momentul acela, bețivul a ridicat degetul spre cer și l-a scuturat amenințător în aerul înserării.

— Și răul făcut o să se-ntoarcă la tine! Și-o să te muște de cur, frate!

Controlorul tăcea cu obrăznicie și scuipa semințe, ochind adidașii pocitaniei. Sirena personalului a început să urle, iar trenul s-a pus încet în mișcare. Nikita s-a dus să se uite la mersul trenurilor. Pe un perete de lemn al gării se afla un singur cuvânt: CIUCIU. Nikita a zâmbit.

— Cum să nu, vă vine să râdeți! Dar știți ce ne mai chinuim noi cu numele ăsta? i-a spus îngrijorat lui Nikita un tânăr cu o bărbuță ca a lui Don Quijote, care coborâse din același personal.

— De ce?

— Vedeți dumneavoastră, oricum degeaba te duci la funcționari când ai vreo problemă, dar pentru noi asta e de două ori mai rău. Orice ai cere, se uită pe hârtie, văd cum se cheamă satul, zâmbesc și-ți zic: „Ciuciu! Vreți bani să reparați zidul spitalului? Ciuciu! Vreți o mașină să strângeți gunoiul? Ciuciu! Vreți un doctor nou? Cu atât mai mult ciuciu!”

Și așa a făcut Nikita cunoștință cu profesorul de geografie și luptătorul pentru o viață demnă în Ciuciu Aleksandr Agadjanov. Aleksandr

Anatolievici avea douăzeci și trei de ani și tare se mai tulbura când i se adresau oamenii cu patronimicul.

La Ciuciu toți, cu mic, cu mare, până și propriii elevi (în lipsa lui, firește) îi spuneau lui Aleksandr Anatolievici Sașenka Blajinul. Reputația asta și-o căpătase Sașa Blajinul în urmă cu doi ani, când se întorsese în Ciuciul natal de la facultatea de pedagogie din Iaroslav și se îngrozise de ce găsise.

— Dacă aveți timp – Nikita mereu avea timp –, o să vă iau într-o excursie prin ghetoul nostru. Trăim aici pe un Vezuviu bacteriologic. Nu râdeți! Satul Ciuciu este o bombă mai înfricoșătoare decât Al-Qaida!

Studiile superioare se făceau simțite în vorbele lui Sașa prin abundența metaforelor.

Satul Ciuciu era construit în jurul unui spital de tuberculoși. Timpul și capitalismul sălbatic tociseră zidul de beton care îi separa pe locuitorii sănătoși din Ciuciu de pacienții spitalului. Bolnavii invadaseră satul. Capetele rase și umerii tatuați se puteau vedea în imediata apropiere a cosânzenelor din sat. Cosânzenele începuseră și ele să tușească și să bea cot la cot cu purtătorii tăcuți ai infecției.

Viața și moartea în sătucul Ciuciu intraseră într-o simbioză ciudată. Fosta morgă, fiind singura încăpere cu frigider, fusese transformată în magazin alimentar. Cadavrele erau duse în satul vecin, cu microbuzul. La întoarcere, microbuzul era încărcat cu mâncare pentru alimentara din Ciuciu.

În sătucul Ciuciu mai era și o groapă de gunoi. Chiar pe malul pitoresc al Volgăi. La groapa de gunoi, vlăsatarele cosânzenelor și ale pacienților spitalului de tuberculoși se jucau cu perfuzii și seringi.

— Instrucțiunile zic că trebuie să se ardă seringile și perfuziile folosite! s-a înflăcărat Sașa Agadjanov, singurul om care nu împărtășea fatalismul general. Doar e sânge acolo! Totul e infectat! Legiuni de bacili Koch! Nu mai vorbesc de copii, dar când o să dea ploile alea mari, toate astea o să ajungă în Volga! O să fie catastrofă regională! E o diversiune! Este un Cernobîl al tuberculoșilor!

Nikita începuse deja să simtă că molima omniprezentă i se strecoară prin tălpi și pătrunde cu sete în organismul său. Îl impresionaseră în mod deosebit „legiunile de bacili Koch”, care păreau să-și fi întipărit pașii pe străzile strâmbe din Ciuciu și salutau glumeț tribuna singuratică din vârful gropii de gunoi, înghețată într-o poză de disperare antică.

Și totuși, Ciuciu era un sătuc liniștit. O tânără apatică într-o scurtă liliachie trăgea de mână pe lângă groapă un copil murdar. Când a văzut că băiețelul s-a murdărit de la o bomboană, cosânzeana s-a așezat pe vine, a luat niște apă dintr-o baltă și a început să îl spele pe copil.

— Ați înnebunit de tot? Știți ce nesănătoasă e apa aia? a sărit Agadjanov la mama grijulie.

— Nesănătos ești tu! a spus fata flegmatic. Ce, e copilul tău? Nu! Atunci stai în banca ta. N-ai ce face și ai venit să mă bați pe mine cap! Obsedatule!

Din spatele zidului măcinat al spitalului a apărut o ființă de sex nedefinit, într-un halat alb.

— Saşka! Irod! Pe cine ai mai adus la groapa de gunoi? Să te ia dracii în iad!

— De ce vorbiți așa, Olga Ivanovna? De ce mă drăcuiți? a răspuns mâhnit Agadjanov. Doar îmi fac griji pentru dumneavoastră! Pentru sănătatea dumneavoastră și a copiilor dumneavoastră!

— Mai du-te dracului! Ce griji mai ai și tu! Însoară-te! Balivernele astea să i le zici nevesti-tii! Pe mine să mă lași în pace! Nu mai ai loc să trăiești de el!

Olga Ivanovna Potebenko, căreia toți cei din Ciuciu îi ziceau, pe scurt, Poebionka[15], a mai tras o înjurătură și și-a continuat drumul spre alimentară.

— Dacă vezi așa o indiferență până și la sora medicală șefă, atunci ce pretenții să mai ai de la restul personalului, necum de la bolnavi! a conchis Sașa cu tristețe.

După o jumătate de oră în care a stat pe scara spitalului, Nikita era deja la curent cu toată epopeea lui Sașa. Cum rareori avea parte de un ascultător atent, Sașa și-a deschis geanta de piele și a răsturnat din ea pe genunchii lui Nikita mormane întregi de scrisori și petiții către toate organele puterii.

Sașa milita nu numai pentru repararea zidului și pentru curățarea gropii de gunoi atât de periculoase. Mai cerea și cuplarea la rețeaua de telefonie, milițieni pentru paza Ciuciului și vaccinare obligatorie pentru toți locuitorii satului. De asemenea, îl preocupa „luminarea populației în domeniul igienei personale și al vorbirii îngrijite”. Multe subiecte atingea tânărul profesor în corespondența sa univocă cu statul.

Nikita a pierdut firul poveștii destul de repede. Nenumăratele episoade în care Sașa făcuse anticameră se contopiseră cu refrenul „dar am fost refuzat”.

Și atunci deasupra lor a bubuit un tunet.

— Tot mai aduni materiale compromițătoare?! a răcnit medicul-șef Stepan Savvovici, care asculta deja de câteva minute povestirea întortocheată a lui Sașa. Dar ăsta cine e? Ce caută străinii în incinta spitalului?

— Stepan Savvovici, așa cum bolnavii dumneavoastră umblă prin tot satul, nu văd de ce n-ar putea și un străin să intre pe teritoriul dumneavoastră. De mult trebuia reparat zidul, i-a întors vorba Agadjanov. Unde mai pui că nici nu e un străin. E ziarist.

Nikita a rămas cu gura căscată.

— Ei, asta mai lipsea! Să aduci aici un jurnalist de două parale! Te-ai scrântit de tot? Sau poate că te pregătești să candidezi? a sărit ca ars Stepan Savvovici. Ce jurnalist? Numele!

— Aramis, a răspuns Nikita cu gravitate și importanță.

— Ce?

Toată mânia medicului-șef se preschimbase în uimire.

— Aramis Rostislavski, de la Cultura Kurbei. Corespondent special.

Nikita a scuturat energic mâna unui Stepan Savvovici înmărmurit. Profitând de zăpăceala lui de moment, a întrebat cu severitate în glas:

— Când o să reparați zidul?

Agadjanov a început să fluiere de încântare. Medicul-șef a zâmbit.

— Zidul n-are nicio treabă. Numai Agadjanov își închipuie că bacilii lui Koch, când o să ajungă la zid, o s-o cotească și o să pornească disciplinat înapoi. Dar bacilii lui Koch nu gândesc așa! O să treacă liniștiți peste orice zid! Și dacă Agadjanov s-ar fi priceput cât de cât la medicină, nu și-ar mai răci gura degeaba. Așa să scrieți... la gazeta dumneavoastră!

— Păi nu despre asta e vorba! Problema e că ies bolnavii pe acolo! Și nu-i oprește nimeni! Stepan Savvovici, unde vă duceți? a strigat Sașenka în zadar înspre spatele lat al medicului-șef, care dispăruse în adâncurile Cernobîlului tuberculozei.

— Dacă vreți să știți, s-a întors pe neașteptate Stepan Savvovici, mi s-au îmbolnăvit două fete aici de tuberculoză. Și eu m-am îmbolnăvit. Nu poți să scapi de soartă. Și nu poți să te aperi cu un zid!

Ușa grea s-a trântit cu un bufnet.

— Parc-ai vorbi cu pereții! Niște fataliști!

Doborât de durere, Sașa s-a așezat pe treptele ciobite și a început să bage trist în servietă scrisorile răvășite.

— Nu vor să trăiască și ei ca oamenii! Vor să moară! Și o să moară! Până la unul! Și o să-i omoare și pe copii!

Dar Aleksandr Anatolievici Agadjanov din satul Ciuciu nu era dintre cei care se lasă așa de ușor învinși de nesănsă. După acea scurtă întâlnire, câteva luni l-a tot sunat pe Nikita, mulțumindu-i îndelung pentru nu se știe

ce și povestind cu înflăcărare despre noi și noi încercări de a le reda locuitorilor din Ciuciu o viață demnă.

Cu timpul, Sașa a început să creadă și el în povestea sa despre ziarist și apela sincer la Nikita ca la un reprezentant al „celei de-a patra puteri în stat”. Nikita promitea „să acționeze” și Sașa pornea cu forțe noi la lupta cu morile tuberculozei.

O jumătate de an mai târziu, pe Nikita l-a sunat o femeie necunoscută și l-a anunțat, fără nicio urmă de emoție în glas, că Sașa a fost omorât.

— Ei, de cine! De unul dintre bolnavi. Că aici aproape toți sunt pușcăriași. Se dusese la soră-sa. Sașa o tot avertizase, cică ai grijă să nu te îmbolnăvești... Tare blajin mai era el, doar știți și dumneavoastră. Ei, și ea s-a îmbolnăvit. Saşka, prostuțul, a dat buzna peste ea când tuberculosul era acolo, la ea, și a încercat să-l gonească. Și ăla era beat. „Dispari”, zice, „până nu mă enervez.” Dar Saşka nu se dădea dus cu niciun chip. Ei, și ăla a băgat cuțitul în el. De două ori. Două zile s-a tot chinuit. Era foarte trist că n-a apucat să vă povestească „o chestie foarte importantă”... Păi de unde să știu eu care? Parcă poți să-nțelegi ceva din hârtiile lui! Cum că i-ar fi promis cineva niște bani pentru zidul ăla afurisit. „Spune-i ziaristului să scrie el c-am învins”, așa a zis... Cine sunt eu? Ei, cine!... Sunt maică-sa...

15 Variantă coruptă a numelui, cu trimiteri licențioase.

8

— Sunt prea mulți oameni în viața ta!

Alia a aprins niște esență de lavandă, care făcea minuni împotriva stresului.

— Ești suprapopulat, parc-ai fi China! Nu poți să-i hrănești pe toți. Nu-ți ajunge sufletul. E timpul să te oprești. Termină cu expedițiile astea ale tale! O să te bage în mormânt. Nu putea să-și vadă și el de viață, trebuia să se ducă în nu știu ce Ciuciu de la mama naibii, îl mânca în fund! Ca să stai acum și să plângi de mila unui geograf care a murit prostește și pe care nu l-ai văzut decât o dată în viață!

— Nu înțelegi...

— Ba da, înțeleg! Înțeleg foarte bine că ești prost făcut grămadă! Cauți Rusia, pfui! Rusia ta e în tine!

— Nu. E în ceilalți. În poveștile lor. În povestea ta cu soțul dispărut și cu The Division Bell. În femeia asta care a citit într-o carte americană că trebuie să zâmbești mereu. În baba Niura cea surdă care și acum trăiește pe vremea lui Gorbaciov, pentru că în 1986 i-a ars televizorul...

— Și de ce nu poate Rusia să fie în tine? Din moment ce e în noi? De ce cauți tu Rusiile altora? Nu te saturi cu a ta? Sau crezi c-ai întors-o pe a ta pe toate fețele și c-o știi pe dinafară?

— Nu știu. La a mea nu prea m-am gândit.

— Pentru că ești un prost! Tu nu te cunoști nici pe tine, dar vrei să-i cunoști pe alții. Rusia e în tine. Și toată lumea la fel. Când o să pricepi asta, n-o să mai hoinărești prin lume ca o haimana și o să te apuci în sfârșit de treabă!

— De care treabă?

— De tine, firește!

Aromoterapia și dăscăleala nu îl ajutau deloc pe Nikita să se întoarcă la sine. Deodată, Alia și-a adus aminte că ea și Alioșa aniversează trei ani de căsnicie. Cu ocazia asta, programatorul cel sfios a fost trimis la magazin după o sticlă de vodcă.

— Totul e numai din cauza ta, a spus Alia mulțumită, din cauza Rusiei pe care o cauți tu. O să trebuiască să cobor din nou în vâltoarea viciului. Uite, o să mă îmbăt și o să te bat. Imediat o să-ți vină mintea la cap!

Cam peste o oră, Alia, extrem de mulțumită, spunea așa:

— Știi de ce te iubesc? Ei, bine, nu te iubesc, te urăsc, dar îți tolerez existența, uneori chiar în apropierea mea. Principala ta calitate e că nu m-ai întrebat niciodată cum de pot să fiu așa de frumoasă, de strălucitoare și de talentată, și totuși să trăiesc cu un ins așa de neînsemnat și de șters ca Alioșa. De parcă pricepeți voi! Toți sunteți mici copii în comparație cu el! Nu-i așa, Alioșa? Hai, ia zi ce minunat ești tu!

Alioșa s-a înroșit până în vârful urechilor și tăcea încordat. Alia avea chef să iasă afară, „să se plimbe sub clar de lună”. Dar chiar când s-a trântit ușa, Alioșa, tulburat de laudele Aliei, a descoperit un lucru groaznic: uitase cheile acasă.

— Și ce vrei să spui cu asta? C-o să dorm pe stradă? Eu pot să dorm și pe stradă, la o adică. Pot să mă obișnuiesc. Dar ține minte, dacă mă lași să dorm în stradă, asta e ultima noapte în care mă mai vezi!

Alia a început să coboare, lăsându-l pe sărmanul cavaler singur cu ușa încuiată.

— Și tu ce te tot agiți acolo? Soțul meu n-are nevoie de ajutor! Altfel nu e soțul meu. Să mergem, lasă-l să facă ce-o vrea. Nu vreau să mă gândesc la asta, iar ție îți interzic!

Alia l-a apucat pe Nikita de mână și l-a tras după ea. Era ora două noaptea. Toți vecinii erau plecați în vacanță. Nici n-aveai cui să ceri o rangă. Pe

Nikita îl tulbura extrem de mult soarta lui Alioșa. Dar Alia era nemiloasă și inflexibilă. S-au așezat pe o bancă lângă scara vecină și au început să bea ce le mai rămăsese din vodcă.

— EEEI, VÂNTUL PROASPĂT A ÎNCEPUT SĂ ALERGE PESTE CÂMP... s-a auzit în liniștea aceea cântecul înfundat al unui călător singuratic. EEEI, VÂNTUL PROASPĂT...

Judecând după zgomotul de pași din spatele tufelor, cântărețul mai și dansa pe deasupra.

Deasupra Aliei și a lui Nikita s-a deschis o fereastră cu un zăngănit puternic, și un glas furios a lansat o întrebare insidioasă siluetelor învăluite în noapte:

— Așa, ia zi tu acolo, cine a înghețat în vântul proaspăt?! Și cine a promis să ajungă acasă la zece, treaz și cu salariul întreg?!

Pașii s-au oprit. Glasul furios fornăia plin de furie. Din spatele tufelor s-a auzit din nou „vântul proaspăt", dar în vocea cântărețului răsuna de data asta disperarea.

În apartamentul cu fereastra deschisă a început să zdrăngănească ceva. Alia și Nikita și-au spus că probabil se prăbușise posesoarea glasului furios, atinsă de curajul sinucigaș al trubadurului nocturn. Dar, peste câteva secunde, glasul furios, viu și nevătămat – care te ducea cu gândul la o gospodină într-un capot larg și cu un făcăleț în mână –, a ieșit în zbor din bloc și a pornit iute spre tufele în spatele cărora încă mai chefuia „vântul proaspăt".

Cântecul s-a întrerupt. Torționara domestică a târât pe lângă Alia și Nikita un omuleț pierdut. Bardul vântului proaspăt dădea trist din picioare, sughița și plângea. Cuplul a dispărut în scara blocului și din bârlogul glasului furios a explodat vacarmul unei furtuni domestice.

Când s-a terminat tărăboiul, trubadurul cel jumulit și-a scos pe fereastră capul plecat, ca să și-l răcorească. Dar vântul cel proaspăt a stârnit din nou

în el flacăra protestului. Când l-a văzut pe Nikita, omulețul a început să strige, regăsindu-și elanul.

— Băiete! Hei, băiete! Ascultă la mine! SĂ NU TE ÎNSORI NICIODATĂ!!!

O palmă puternică l-a apucat de chică pe revoluționar, l-a smuls de pe pervaz și l-a aruncat înapoi în sânul familiei. Fereastra s-a trântit cu o bufnitură. Din întuneric a apărut Alioșa, palid, ținând în mână cheile.

— Ce-ai făcut, ai spart ușa? a întrebat Alia, căscând.

— N-nu, m-am urcat pe b-burlan și-am intrat pe f-fereastră.

— Și ce, ai căzut?

— N-nu.

— Și atunci de ce te poticnești așa? Ce să spun, te-ai cățărat și tu până la etajul unu!

Alia a ridicat din umeri cu dispreț și s-a dus acasă să se culce.

Nikita s-a uitat la fereastră. La burlan. La programatorul liniștit, care, în toți cei zece ani de școală, fusese scutit de sport. Și i-a strâns tăcut mâna lui Alioșa. Înainte să îl vadă Alia.

9

Din Podolsk Nikita a plecat numai cu trei ruble în buzunar. Pentru că dăscăleala despre Rusia, „aniversarea” căsniciei și onorarea cavalerului Alioșa, care se cățărase la etajul unu pe burlan, se întinseseră pe câteva zile.

La ora cinci dimineața, gara din Kursk era stăpânită de o atmosferă stranie. La primul chioșc de la care Nikita a vrut să cumpere țigări la bucată, în loc de tradiționalul „Mă întorc peste 5 minute” atârna biletul: „M-am dus să-l prind pe bin Laden.”

La al doilea chioșc, o vânzătoare în vârstă citea uimită Prânzul dezgolit[16]. Se pare că la carte o atrăseseră coperta viu colorată și titlul apetisant. Cu siguranță nu se aștepta să ajungă în Interzone[17].

La al treilea chioșc, doi caucazieni făceau ceva pe ascuns. Când Nikita a ciocănit la ferestruică, cei doi au sărit în sus în același timp, dărâmând un morman de cutii, au început să se agite, au dat cap în cap, i-au vândut lui Nikita, pentru trei ruble, un pachet de Gauloise și au trântit la loc ferestruica.

La metrou, lumea făcuse coadă, așteptând ora deschiderii. Nikita, sărăcit de tot, s-a dus să cerșească de la concetățeni zece ruble. Să străbată toată Moscova pe jos până la stația Altufievo i se părea o ispravă demnă de muncile lui Hercule. Nikita nu se simțea deloc Hercule, mai ales în dimineața aceea.

Oamenii l-au primit cu răceală pe Nikita. Unul spunea că nu are bani, ci numai un bilet dus. Altul avea „numai bancnote mari”. Încă altuia îi era lene să scoată portofelul. O mătușică îngropată în geamantane i-a spus: „Noi muncim, muncește și tu! Ce stai să pierzi vremea aici?” Iar un milițian mustăcios l-a amenințat că o să îl cheme la secție.

Chiar la intrarea în metrou, a început să se foiască un om al străzii. Nimeni nu l-a băgat în seamă, nici măcar Nikita. Vagabondul, după ce s-a scormonit

prin buzunarele uriașe, a scos la lumină o bancnotă boțită de zece ruble. S-a apropiat cu măreție de Nikita, i-a întins banii și s-a uitat victorios în jur. Spectatorii nu păreau impresionați.

Nikita s-a împrietenit cu vagabondul.

— Carthago delenda est![18] a spus vagabondul, privind cum oamenii asediază ușile metroului, și i-a explicat lui Nikita, care căscase niște ochi cât cepele, că făcuse doi ani de facultate, dar fusese dezamăgit de știință și se făcuse „filosof peripatetic”.

Imediat a urmat o lecție despre sensul vieții.

— Viața e ca o scară rulată, a zis vagabondul, scoțând un chiștoc din pantalonii largi și așezându-se pe vine. Jos, se înțelege, e iadul. Sau neființa. Sau moartea. Fiecare îi zice cum îi place. Scopul nostru e să urcăm. Acolo unde se află Dumnezeu. Sau lumina. Sau mântuirea. N-o să intrăm acuma în dispute terminologice. N-are nicio importanță, important e numai dacă scara merge în sus sau în jos. Să luăm un om obișnuit. Dorința lui normală e să se ridice. Dar toate eforturile îi sunt anulate de mișcarea inversă a scării rulante. În concluzie, omul stă pe loc. Ce fac cei mai mulți? Fac ce-i mai simplu, bineînțeles. Obosesc, se așază pe trepte cu o sticlă de bere și se lasă încet să coboare. Numai cei aleși reușesc să meargă suficient de repede ca să învingă inerția și să urce!

— Dar dumneavoastră? a întrebat trist Nikita. Dumneavoastră ce faceți? Tot pe scări, cu berea?

Gânditorul a luat o mină tragică și a răspuns:

— Eu merg în sus. Și încă de o mie de ori mai repede decât toți ceilalți. Numai că scara mea o ia în jos cu o viteză așa de mare, că marea majoritate a oamenilor ar fi ajuns într-o clipă în iad. Dar eu mă țin tare deja de cincizeci și trei de ani. Dacă eu, cu mintea mea și cu talentul meu, aș fi mers pe scara voastră, de mult aș fi fost în vârf!

— Și de ce scara dumneavoastră o ia așa de repede în jos?

— Pentru că un câine are parte de o moarte de câine, i-a tăiat-o vagabondul, agasat de atâtea întrebări. De unde să știu eu de ce? Crezi că m-a consultat cineva? De fapt, noi nu decidem nimic pe lumea asta. Singura noastră libertate e aceea de a ne alege atitudinea față de soarta pe care am primit-o. Eu am o atitudine filosofică față de ea.

Nikita voia să noteze. A început să scormonească în rucsac. Când a dat cu ochii de carnețel, vagabondul a pufnit cu dispreț:

— Uite-l și pe Carlos Castañeda[19]! Scrie, dacă vrei. Toată filosofia antică ni s-a păstrat numai datorită unor discipoli bătuți în cap care n-au înțeles un lucru, și anume că știm numai ce stocăm în memorie, nu ce notăm pe hârtie.

16 Naked Lunch, roman al lui William S. Burroughs.

17 Loc din romanul Prânzul dezgolit.

18 „Cartagina trebuie distrusă”, îndemn pe care îl repeta mereu în discursurile sale senatorul roman Cato cel Bătrân în timpul războaielor punice.

19 Carlos Castañeda (1925-1998), autorul unor cărți foarte populare, în care își relatează ucenicia în șamanism sub mentoratul unui indian din Mexic.

10

Alia a spus: „M-am săturat de poveștile tale tragice. Spune și tu măcar o poveste frumoasă despre Rusia. Sau nu există așa ceva? Ia zi, a fost vreodată bine aici sau nu?”

Iuncherul a spus: „Trebuie să cumperi patru sute de baloane, să le umpli cu heliu, să legi de ele un deputat și să-i dai drumul la cer. Să zboare puțin, să-și limpezească gândurile... O să meargă negreșit. Baloanele o să se dezumfle treptat, iar deputatul o să coboare ușurel pe plaiurile natale, în brațele alegătorilor recunoscători.”

Iasia a spus: „La expoziția «Valetul de Tobă»[20] am văzut un tablou: un om în negru, cu o banderolă în alb și roșu la mână, iar în jurul capului un cerc luminos. Ca la icoane. Și m-am gândit: «Dar dacă peste o sută de ani național-bolșevicii o să-și sanctifice deținuții politici?!» Ca pe Nicolae al II-lea, că doar niciun contemporan n-ar fi putut să propună așa ceva. Imaginează-ți, sfinții mari mucenici Abel și Limonov[21]!”

Țarul Nicolae al II-lea a spus: „Recunosc că despotismul este esența domniei mele. Dar asta corespunde spiritului național.”

Directorul unei edituri, Koromîslov, a spus: „Nu pricep de ce tinerilor le place așa de mult să se audă vorbind. S-o lase mai moale cu trăncăneala și să pună osul la treabă. Scoate pistolul și culcă vreo doi securiști într-o baltă de sânge. Și după aia împușcă-te. Așa se face revoluția, băiete!”

Un hipiot blajin de la metrou a spus: „Cum, cenzură? Păi unde sunt democrația și libertatea cuvântului? Cred că faceți o confuzie, noi trăim într-o țară civilizată, într-o țară europeană. A rămas numai să se legalizeze marijuana și totul o să fie minunat!”

O mătușică grasă de la gară i-a spus unui băiețel care cerșea: „Ce tot ceri bani? Doar ești mare acum! E timpul să te-apuci de furat!”

Pușkin a spus: „Dracul mi-a menit să mă nasc în Rusia cu suflet și cu talent!”

20 Grup de artiști avangardiști întemeiat la Moscova în 1910, care și-a încheiat activitatea în 1917.

21 Eduard Limonov (n. 1943) a fost liderul controversatei formațiuni politice a național-bolșevicilor, înființată în anii ’90.

11

Iasia era un adevărat magnet pentru tot felul de maniaci, scrântiți și perverși. Dacă se găsea pe undeva vreun nebun, dintre toți oamenii o remarca, fără greș, tocmai pe Iasia. Și se ducea drept la ea să-i povestească despre sfere de foc care-i citeau gândurile sau despre extratereștri care folosesc pielea oamenilor pe post de costum de cosmonaut.

Iasiei i se făcea milă de amărâți și îi asculta. Dar pe urmă nu știa cum să mai scape de ei, pentru că maniacii, așa cum se știe, sunt insistenți din fire.

Cel mai simpatic maniac al Iasiei era poreclit Tremor și făcea parte din Comsomol. Comsomolistul avea părul absolut cărunt, deși nu era chiar așa de bătrân. Deși, ce-i drept, trecuse de mult de vârsta unui comsomolist. Tremor avea treizeci și cinci de ani.

Iasia îl văzuse la un miting antiamerican. Maniacul comsomolist ardea o păpușă care îl înfățișa pe George Bush. Tremor avea o față de parcă ar fi executat nu o păpușă din cârpe, ci chiar pe președintele viu al statului inamic. Iar Bush se smucea, își arăta colții și îl implora să aibă milă.

Când torționarul a dat cu ochii de Iasia, l-a scăpat pe Bush, care încă nu arsese de tot, și a pornit în goană spre ea, făcându-și drum ca un tanc prin mulțimea de național-bolșevici și bătrâni comuniști.

Când a ajuns la Iasia, maniacul a căzut în genunchi (alunecase) și, tremurând din toate încheieturile (de aici și porecla), a spus:

— Surioară! Toată viața te-am așteptat! Să mergem, o să mă spovedesc în fața ta de toate greșelile!

Și Iasia cea miloasă s-a dus. De atunci încolo, principalul ei scop în viață a fost să scape de maniac.

Tremor se ținea scai de ea. Înnopta în scara blocului, făcea de pază la intrarea în supermarket. Oriunde se ducea Iasia, el o urma îndeaproape, sfredelind-o cu privirea lui fixă, care mărturisea necesitatea implicării urgente a unui psihiatru. Din când în când, prietenii Iasiei observau că se ține cineva după ea și se neliniștea. Dar Iasia le alunga bănuielile cu un gest nonșalant din mână:

— A, nicio grjiă, e maniacul meu personal! E așa de drăguț!

Când Iasia rămânea singură, Tremor cel drăguț o ajungea din urmă, arzând de nerăbdare să îi destănuiască „surioarei" încă o pagină dureroasă din biografia lui. Cel mai adesea poveștile erau despre „pretenarii" lui Tremor, care, unul după altul, muriseră sau, după cum zicea el cu cinism, „se curățaseră".

Trezindu-se odată într-o dispoziție mai lirică, Tremor a dus-o pe Iasia la cimitirul unde erau îngropați toți „pretenarii care se curățaseră". Și toată ziua a purtat-o printre morminte, hăulind cântece de inimă albastră din repertoriul lui Mihail Krug. Cum că „toți frățânii au plecat, de pripas eu am rămas". Iasia încercase să fugă, dar Tremor o ținea tare de mână.

Când s-a lăsat întunericul, Tremor a făcut un foc la marginea șoselei, a așezat-o pe Iasia pe un lemn putred și s-a apucat să îi povestească în amănunțime cât de bine fusese în Uniunea Sovietică. Toți „pretenarii" care se țineau de jafuri încă mai trăiau pe atunci și în fiecare zi beau laolaltă vodcă de trei ruble și șaizeci și două de copeici în „perfuzia" de pe Prospekt Lenina colț cu strada 25 Octombrie...

Dar în curând evenimentele au luat o turnură mai puțin idilică. Tremor intenționa să o ia pe Iasia de nevastă. Planificase nunta pentru șapte noiembrie și visa la o ceremonie cu lozinci și cu steguleţele de catifea ale comitetului raional de partid. Tremor nu o mai numea pe Iasia „surioară" și o asalta cu tot felul de rugăminți prin care voia să îi demonstreze toată forța și profunzimea pasiunii lui de comsomolist.

— Cere-mi numai și o să sar de pe podul ăsta! spunea Tremor, holbându-și ochii albaștri de lunatic.

Iasia nu voia ca Tremor să sară de pe pod; și așa era frig afară.

— Spune-mi numai cine te necăjește, că imediat îl fac să-nghită ranga!

Din ce în ce mai înflăcărat, Tremor dădea fuga acasă, unde, în magazie, se afla arma cea nefastă. Iasia nu știa cum arată o rangă și credea cu naivitate că e terci de grâu otrăvit. Ranga s-a dovedit a fi o bară lungă de fier cu care pescarii sparg gheața. Era foarte greu să „înghiți" ranga și, probabil, neplăcut. Iasia nu i-ar fi dorit nimănui o astfel de soartă.

Nemaiputându-și stăpâni furia, Tremor a început să dea cu ranga într-un zid de beton și nu s-a liniștit până când pumnii i s-au înroșit de sânge.

Oricine în locul Iasiei ar fi căzut serios pe gânduri. Dar asta nu era în firea Iasiei.

Punctul culminant al iubirii comsomoliste a fost atins în noaptea de Revelion. Atunci, ea cu Nikita (desigur, la inițiativa ei) s-au despărțit a nu știu câta oară „pentru totdeauna" și Iasia, mândră, liberă, s-a dus să celebreze principala sărbătoare națională în căminul facultății de pedagogie.

Spre dimineață, când cei mai mulți dintre viitorii profesori se culcaseră deja pe podeaua prăfuită, în pragul „casei de futut" (așa era numită camera în care nu locuia nimeni și în care studenții se dedau distracțiilor) a apărut Tremor. De-abia se ținea pe picioare, era plin de sânge din cap până în picioare, iar în mâini strângea un topor.

— O să vii cu mine! a mârâit Tremor când a văzut-o pe Iasia tristă, pe pervaz.

Pornirile amoroase ale comsomolistului au fost atunci respinse definitiv și nunta sub steagul roșu s-a anulat.

— Cum să vin cu tine? Unde să mă duc? a întrebat Iasia curioasă.

— În IAD! a urlat Tremor, trădând o slăbiciune pentru efectele ieftine, și a început să agite toporul prin aer.

Studenții s-au pus pe dormit și mai abitir.

— Ce înseamnă asta? a zis Iasia cu o voce severă de profesoară. Hai, dă-mi aia și termină cu prostiile!

Și atunci s-a întâmplat o minune: Tremor s-a potolit imediat și i-a întins fără un cuvânt arma crimei. Dând dovadă de o stăpânire de sine incredibilă, Iasia a azvârlit toporul într-o colț în care nu erau așa de mulți studenți și l-a dus pe Tremor în celebra baie a căminului, să îl spele de sânge. Tremor a adormit chiar lângă chiuvetă și a doua zi dimineață nu își mai amintea nimic. Iar Iasia s-a împăcat cu Nikita și i-a spus că „după o asemenea pățanie dostoievskiană Dumnezeu i-a poruncit să se ducă la Petersburg". Au împrumutat niște bani de la cineva și s-au dus în orașul lui Raskolnikov.

De atunci, Nikita l-a mai văzut pe Tremor o singură dată. Era octombrie și ploua cu găleata. Trudind din greu, cu spinarea îndoită, ducea undeva o tobă mică de pionieri. Comsomolistul cu păr cărunt slăbise de tot din cauza luptei cu imperialismul și a abstinenței infinite, duse în singurătate. Se ferea și de o picătură de alcool și părea așa de dărâmat, încât aveai impresia că maniacul eroic pășește spre viitorul său luminos nu în ploaie, ci sub o ploaie de pietre. Mai mult, vodca asta rea, capitalistă îi tocase lui Tremor tot ficatul, iar comsomolistul cădea din când în când în genunchi și scuipa sânge. Se strecura așa prin întuneric și vreme rea, cu pelerina plină de sânge și cu toba în bandulieră. Ca o fantomă a unui toboșar rănit și încărunțit în lupte, din vechile povești sovietice.

12

Cu Roșcin Nikita a făcut cunoștință la Petersburg. În încercarea (reușită) de a fura dintr-o librărie Societatea spectacolului[22]. Vânzătorii, absorbiți în dezlegarea unui rebus, nu au remarcat manevrele ilegale ale lui Nikita, dar Roșcin le-a observat și le-a aprobat. Când a ieșit afară în urma lui, tânărul cu alură academică i-a spus: „Ați furat o carte foarte bună."

Roșcin, la cei douăzeci și cinci de ani ai lui, avea un început de chelie, un titlu științific și o fetiță de șase luni, Maria Evghenievna. Maria Evghenievna știa deja să se învârtă și să se rostogolească prin pat ca o mingiuță, iar Roșcin citea Guy Debord, se uita la Crucișătorul Potemkin și, sub pseudonimul Ropșin, publica în Limonka[23] poezii despre bombe.

Roșcin avea patru sute de ore de muzică trance pe calculator și un tricou cu portretul lui Che Guevara fumând o țigară babană cu marijuana.

— Mi-e rușine să-mi meargă bine când în Kovrov al meu oamenii mănâncă pisici. De-aia mă și gândesc la revoluție. Altfel m-aș fi gândit numai la Maria Evghenievna și aș fi ascultat toată ziua numai trance, spunea Roșcin.

Lui Nikita i se părea că poziția „mi-e rușine" îl caracterizează perfect pe Roșcin în calitate de intelectual rus prototipic. Dintre cei care coboară din turnul de fildeș ca să fie cu poporul. Roșcin se supăra foarte tare când auzea cuvântul „intelighent". Deși ținea cursuri la facultatea de filologie.

Când studentele îl întâlneau din întâmplare pe iubitul lor Evgheni Evghenievici pe Câmpul lui Marte bând bere în compania unor activiști neșlefuiți ai Rezistenței sau la un concert punk, Roșcin se întrista sincer că își pierde „imaginea de pedagog". Dar entuziasmul studentelor nu avea margini.

Fraza cultică a lui Roșcin, „c'est la vie, a spus Moartea", era scrisă pe bănci de către studentele gânditoare din anul întâi, care oftau dulce. Iar puținii filologi de sex masculin scriau alături o altă frază cultică: „Când nu ai bani,

nu ai parte de iubire. C'est la vie." Și oftau și ei, înăbușindu-și dorința de a chiuli de la curs și de a se îmbăta.

Nimeni nu rata cursurile lui Evgheni Evghenievici. La ele se venea chiar și după nopțile de beție și în timpul crizelor existențiale. Care, de regulă, erau declanșate chiar de activitatea subversivă a profesorului Roșcin. Nikita a asistat și el de câteva ori la incantațiile lui Roșcin. Și a văzut cu ochii lui cum tineretul de aur, care citea Schimbul de noapte[24] și fredona cântecele de la „Fabrica de staruri", își șterge lacrimile când aude de Ivan Kaliaev, care avea să devină terorist și care îl văzuse pe Dumnezeu stând într-o mlaștină până la brâu. Studenții, desigur, nu recunoșteau în cursurile lui Roșcin citatele anonime din clasicii gândirii antiburgheze universale, dar absorbeau predicile cu gura căscată.

— ...Mai sus de Turnul lui Tatlin e numai Dumnezeu. Este Turnul Antibabel. Proiecția inversă a Babelului. Babelul înseamnă separare, neînțelegere, discordie, fiecare pentru sine – it's your problem[25], cum se spune. Iar Tatlin, dimpotrivă, e Internaționala, adică unirea oamenilor mai presus de barierele de limbă și de rasă. E la antipodul Turnului Babel în plan semantic. Iar ca metaforă spațială, e la antipodul peșterii lui Platon – turnul care crește în jos, în interiorul pământului. Dar tensiunea semantică este aceeași ca în Turnul Babel: singurătatea omului, eșecul comunicării, și nu numai între oameni, ci și între om și lume. Între om și propria viață. Asta e moartea. Peștera e doar un mormânt mai mare. Simbolul înhumării. Cea care golește viața, cea care, fiind lipsită de sens, se transformă într-o simplă pojghiță, în prostioarele și lucrurile zadarnice pe care Voșcev[26] le adună în sacul lui...

Roșcin avea reputația unui om care poate explica tot. După curs câteva studente mai curajoase se apropiau de el cu întrebări ce ieșeau din cadrul programei academice.

— Eu și prietenul meu nu ne înțelegem deloc. Mi se pare că stă cu mine numai pentru sex, și lumea mea interioară nu-l interesează deloc, spunea rușinată o studentă din primul an, Rita, machiată de parcă se pregătea să iasă la rampă.

— Aveți sentimentul unei lipse de sinceritate generalizate, constata Roșcin, îndreptându-și ochelarii și încercând să nu se uite la chiloțeii Ritei, care ieșeau din blugii cu talia foarte joasă.

Fata încuviința din cap bucuroasă.

— Sentiment tipic pentru societatea de consum, îi explica Roșcin. În capitalism are loc nu numai o înstrăinare față de produsele industriale, ci și o înstrăinare a oamenilor unul față de celălalt, lucru care e mult mai groaznic. Totul devine o marfă, inclusiv iubirea, prietenia, patriotismul, arta și chiar credința! Prietenul dumneavoastră este un consumator tipic!

— Și ce-i de făcut? întreba Rita cutremurată.

— Citiți puțin Kafka, Camus, acolo e descris totul foarte bine. Dacă e prea puțin, o să vă recomand și alte cărți. Pe Subcomandante Marcos[27], de exemplu. Și trageți-vă blugii, vi se vede lenjeria. Cred că asta o să vă mutileze viața personală nu mai puțin decât capitalismul, spunea Roșcin provocator, iar Rita cea credulă lua de la bibliotecă Ciuma și cumpăra niște blugi de castitate.

După ce a citit primele zece pagini din romanul lui Camus, Rita s-a hotărât să își schimbe radical viața; l-a părăsit pe tânărul consumator pe care îl interesa numai sexul și s-a îndrăgostit iremediabil de Roșcin.

Pe fondul iubirii neîmpărtășite, sărmana Rita a strâns din dinți și a îndurat să mai citească și Metamorfoza și Procesul (pentru că erau ceva mai scurte), dar la Guy Debord a clacat, s-a împăcat cu tânărul consumator și a început din nou să poarte blugii care expuneau vederii tuturor obiectele intime de toaletă.

În practica pedagogică a lui Roșcin mai avusese loc o întâmplare amuzantă legată de Camus. Un tânăr palid, student în anul întâi, a renunțat să mai vină la facultate. Toți credeau că e bolnav. Până când au sunat la decanat părinții speriați ai sărmanului Mișa și au spus că plodul lor prețios, dacă e bolnav, atunci suferă de o boală necunoscută.

Zile întregi stătea întins pe canapea, cu ochii în tavan, și refuza să ia parte la viață. Simptomele erau dintre cele mai neliniștitoare.

„Nimic nu are niciun rost...” spunea Mișa cu o voce plină de durere puberală sinceră. Iar la întrebări răspundea invariabil: „Acolo, jos... citiți și o să înțelegeți... dacă sunteți în stare să înțelegeți ceva...”

Lângă pat, în praf și printre pânze de păianjen, prin casete cu Nirvana și șosete murdare, se afla vinovatul de tristețea lui Mișa: Străinul jerpelit al lui Albert Camus. Părinții au cerut ca profesorul de literatură „care i-a băgat copilului în cap mizeria asta” să vină și „să ia măsuri”. Altfel, au amenințat că îl dau în judecată. Nu era prea clar pentru ce. Pentru corupere de minori. „Corupere intelectuală”, au precizat ei.

Deși aura de „corupător intelectual” îl măgulea, Roșcin nu voia să aibă probleme cu legea, așa că s-a dus să îl elibereze pe sărmanul tânăr din lanțurile existențialismului.

Mișa stătea întins în pat ca o domniță moartă, cu mâinile încrucișate peste piept, și își încrețea îndurerat fruntea. Roșcin s-a așezat la căpătâiul lui și, precum Homa Brut[28], a început să își citească incantațiile.

A început cu Limonov, convins că textele lui infantile, pline de furie, vor reuși să îl scoată pe Mișa și din depresia cea mai adâncă.

— „Mi s-a pregătit o moarte de erou, nu de victimă aleatorie sau de amant înșelat...”

Domnița existențialistă s-a foit amenințător în pat și, sfredelindu-l pe Homa cu o privire ucigătoare, a zis:

— NU CRED!

Roșcin l-a pus repede jos pe Limonov pe podeaua plină de praf și a trecut la Henry Miller.

— „O, Tania, unde-i acum pizda ta caldă, unde sunt jartierele alea groase și grele, unde sunt pulpele alea moi și pline? În penisul meu e un os lung de

cincisprezece centimetri...”[29]

Roșcin citea cât se poate de încet, ca vorbele tămăduitoare ale bătrânului pervers să nu ajungă la urechile părinților vigilenți. Domnița a împietrit, ciulindu-și urechile, și i-a aruncat lui Homa o privire plină de înțeles.

— „O să scormonesc în fiecare cută din adâncul tău ce colcăie de sămânță, Tania...”

Sărmanul Mișa a început să se foiască și, pentru prima dată în două săptămâni, s-a ridicat în capul oaselor.

— „După mine poți să-ți iei armăsari, tauri, berbeci, rățoi și câini St. Bernard și să te culci cu ei. Poți să-ți bagi în rect broaște râioase, lilieci și șopârle...”

De pe Roșcin curgeau deja apele. Părinții puteau să intre în orice moment. Și atunci cu siguranță nu mai avea cum să scape de acuzațiile de corupere. Între timp, domnița se anima vizibil; s-a dat jos din pat și, înghițind în sec, a întrebat:

— Dar pot să citesc eu ASTA?

Vindecarea de Camus a studentului de anul întâi a avut succes. După ce a devorat într-o noapte Tropicul Cancerului, în dimineața următoare Mișa a apărut la uni. Privind în jur cu o mișcare tipică de prădător, se strecura încordat pe coridor. Fiecare Tania potențială, din care în facultate se aflau în număr extrem de mare, era studiată de el cu un firesc interes masculin.

De faptul că „nimic nu are niciun rost” se vede că Mișa uitase cu desăvârșire. Roșcin îl observa pe ușa deschisă a catedrei și râdea în hohote, speriindu-le pe seminariste.

22 Carte celebră a teoreticianului francez marxist Guy Debord.

23 Organul Partidului Național Bolșevic.

24 Roman fantasy scris de Sergei Lukyanenko.

25 „E problema ta”, „te privește” (en. în original).

26 Personaj al lui Andrei Platonov din nuvela „Groapa de fundație”.

27 Una dintre figurile centrale ale Armatei Zapatiste de Eliberare Națională din Mexic.

28 Personak central al nuvelei fantastice a lui N.V. Gogol, Vii.

29 Henry Miller, Tropicul Cancerului, trad. Antoaneta Ralian, Polirom, 2011, p. 9.

13

Niște cunoștințe ciudate din noua viață a Iasiei i-au pricinuit lui Nikita niște gânduri triste. Deși el încercase, curajos, să nu se gândească la astfel de lucruri. Odată, modelul porno începător l-a sunat în toiul nopții și i-a spus că de luni de zile nu mai văzuse niciun chip omenesc. Nikita a luat autobuzul și s-a dus la adresa indicată. La telefon, în vocea veselă a Iasiei se simțea disperarea.

I-a deschis ușa un preot roșu în obraji. Pe piept, în loc de cruce, se legăna, nu se știe de ce, o invitație la spectacolul hair stylist-ului Serghei Zverev. Pe coridor, pe un morman de pantofi, dormeau câțiva urmași rătăcitori ai lui Genghis Han. Un fiu al Orientului avea ciorapi de damă, lenjerie neagră de dantelă și urme de ruj pe tot trupul. La bucătărie, în fața unei sticle de whisky, stătea Ias'ka cea frumoasă și chinuită. Părintele i-a turnat și lui Nikita un pahar și s-a dus să o caute pe măicuță, zicând: „Măicuța mea tare mai trage la măsea, o să mă blesteme dacă n-o chem."

— Peste tot numai poponari! a spus cu năduf Ias'ka, fără să se uite la Nikita, și a luat o înghițitură din sticlă.

— Steaua mea! De ce bei fără mine?!

În bucătărie, mișcându-și profesionist fundul, a intrat „măicuța", care s-a dovedit a fi un băiat tuciuriu, cu un inel în buza de jos.

Părintele venea greoi în urma lui.

— Vai, ce mai iepuraș! a strigat măicuța cu o voce pițigăiată, împungându-l cu degetul pe Nikita. Prietena mea, fă-ne cunoștință imediat, îl vreau!

— Valea, a zis Ias'ka, dând din mână obosită.

Măicuța s-a îmbufnat și a tăbărât pe whisky. În bucătărie a venit și o fetiță grasă, bărboasă, cu niște ochi languroși, care a căzut la pieptul lat al

părintelui și a început să plângă în hohote.

— Nu plânge, Apollo! a spus preotul cu un glas nesuferit, mângâind buclele blonde ale suferindei. Doar știi c-o să se-ntoarcă. O să-și facă puțin de cap și o să se întoarcă. De câte ori n-a fost așa! Mai bine bea!

— E un ticălos, un ticălos! Îl urăsc! Am făcut totul pentru el! I-am dat geaca mea de piele! I-am făcut rost de droguri! Și el... se văicărea Apollo cu o voce subțirică, lipindu-se de rasa neagră a preotului.

Din spatele sticlei, măicuța îi arunca ocheade lui Nikita și o tot întreba pe Iasia „care e mai bună, pudra crem sau fondul de ten obișnuit”.

— La mutra ta, cu orice te-ai da, tot nu primești mai mult de zece pe trotuar! a răcnit fetița cu barbă, căpătând deodată o voce groasă de bărbat.

— Tu ești aia care te dai ieftin! Du-te în pădure și crapă! a spus fandosit măicuța, sorbindu-l pe Nikita din priviri.

— Nu e creștinește să spui așa ceva, nu e creștinește, a certat-o părintele cu severitate.

Tulburate de mirosul de whisky, s-au târât până în bucătărie și fotomodelele asiatice.

— Iasia! Ce cauți tu aici? a întrebat Nikita.

Iasia s-a uitat la el cu niște ochi goi, ca de păpușă. Asiaticii tot intrau și nu se mai terminau. Un tânăr cu ochii mijiți, în ciorapi negri, a căzut în genunchi în fața părintelui:

— Tată! Iartă-mi păcatul! Am păcătuit groaznic!

— Cu ce ai păcătuit, fiul meu?

— Îmi place să pipăi țâțe mari!

Măicuța a început să râdă în hohote. Asiaticii se uitau acuzator la compatriotul lor. Părintele l-a binecuvântat pe păcătos cu un gest larg.

— IASIA!!! CE CAUȚI TU AICI?! a început să strige Nikita chiar în urechea ei.

Iasia s-a tras la o parte. Pederaștii au tăcut instantaneu, numai măicuța șoptea entuziasmată:

— Ah, ce bărbat!

— IASIA!!! CE CAUȚI TU AICI?!

Unul după altul, prinții Orientului au început să iasă din bucătărie în vârful picioarelor.

— IASIA!!! CE CAUȚI TU AICI?!

Fetița cu barbă, oftând obosită, a dat și ea fuga după ei.

— IASIA!!! CE CAUȚI TU AICI?!

Răsuflând greu, părintele s-a sculat și el, a luat într-o mână sticla și în cealaltă mâna măicuței și a pornit spre ieșire, călcând apăsat. Măicuța a mai întors o dată capul și i-a trimis lui Nikita o bezea.

— IASIA! CE...

— Da’ mai taci odată! Nu mă face de rușine, și așa i-ai speriat pe toți! a spus Iasia tulburată și extrem de împăciuitoare, încercând să își aprindă o țigară.

Nikita i-a smuls țigara dintre degete.

— Privește-mă în ochi! Nu poți?! De ce faci asta? IASIA! Doar nu ești tu asta! Știu ce spun, țin minte...

— Da. Numai că n-o să stăm acum să depănăm amintiri. Și eu îmi amintesc totul. NU VREAU SĂ-MI AMINTESC NIMIC! E viața mea. Eu am ales-o. Și-mi place! Da!

— Nu mă minți, te rog, a spus Nikita în șoaptă.

Iasia a început să plângă. Lacrimile erau principala ei armă. Și se folosea de ea cu virtuozitate. Se uita la Nikita cu niște ochi mari, plini de candoare, din care curgeau lacrimi mari, pline de candoare, și tăcea. Mai înțelege ceva dacă poți. Iasia a început să tragă din țigară îndurerată.

— Acum nu mai îndrepți nimic. Tu mi-ai dat drumul. Tu mereu ai știut cum să trăiești. Eu n-am știut niciodată. De ce mi-ai dat drumul, dacă ești așa de deștept? Și vii acum și urli că ce caut eu aici. Păi aici trăiesc eu! DA! Tu ești singurul vinovat! Trebuia să mă legi în lanțuri și să mă ții lângă tine!

— Iasia, doar știi foarte bine că e imposibil să te rețin.

— Deci nu prea te-ai străduit! Deci nu prea m-ai iubit!

.....

.....

.....

— Te rog să mă ierți.

— TU să mă ierți. Tu nu ești vinovată de nimic. Te iubesc.

— Și eu te iubesc.

— Tu n-ai înțeles că eu TE IUBESC.

— Hai să vorbim despre altceva.

— Hai.

14

Dintre toți prietenii radicali ai lui Roșcin, cel mai răsărit era Tioma. Adesea defilau amândoi, cu mâinile la spate, prin Grădina de Vară și discutau despre lucruri înalte. Când venea la Petersburg, Nikita devenea, prin forța împrejurărilor, un audient al acestei universități ambulante. Tioma și Roșcin asurzeau zeițele de marmură fără mâini cu dispute despre Baudrillard[30] și Hakim Bey[31], despre războiul englezilor cu zulușii și despre teoria revoluției conservatoare.

Tioma era adeptul filosofiei lui Aleksandr Dughin[32] și susținea că citise și pricepuse toate lucrările gânditorului bărbos. Scepticul Roșcin era convins că teoriile lui Dughin nu pot fi înțelese de nimeni, nici măcar de Dughin însuși. La care Tioma răspundea disprețuitor: „Roșcin! Tu n-ai creier, ai numai măduvă."

Și totuși, străduindu-se să-și țină snobismul în frâu, Tioma încerca să le explice maselor largi sensul conspirativ al revelațiilor lui Dughin. Pentru asta scotea la imprimantă micul ziar Ierarhia, cules cu un corp ridicol de mic, și avea grijă să îi trimită scrisori lui Dughin, cerându-i să ia asupra sa o parte a cheltuielilor. Dughin tăcea ezoteric, iar Ierarhia, pe care lumea nu numai că nu voia să o cumpere, ci nici măcar să o ia gratis, aduna praful în beciul lui Tioma, până când mama lui Tioma a acoperit ferestrele cu ea. Atunci Tioma, dezamăgit de zgârcenia lui Dughin, s-a apucat să îl traducă pe Slavoj Žižek.

Într-o zi de toamnă târzie, se plimbau toți trei pe aleile umbroase ale Grădinii de Vară, discutând arestarea recentă a lui Limonov și necesitatea introducerii unor „transformări radicale la toate nivelurile realității".

Și deodată Tioma, care înfiera cel mai tare teroarea și dictatura mentalității proletare, a spus parcă într-o doară:

— Apropo, m-am angajat.

— Unde? a întrebat absent Roșcin, nemulțumit că fusese întrerupt.

— La FSB, a răspuns Tioma liniștit.

Abrevierea cabalistică de rău augur a rămas suspendată în aer. Roșcin înlemnise. A trecut peste ei o pală mistică de vânt. Pe umerii împietriți ai lui Roșcin cădeau frunze din niște copaci invizibili. Filologul de la marginea societății a început să tușească. Tioma păstra un calm olimpian.

— Artiom! Vino-ți în fire! Sunt niște călăi! Dușmanii poporului! Au mâinile în sânge până la coate! În beciurile lor sunt camere de tortură! a început să bocească tatăl lui Tioma, Iakov Petrovici Butman, când a auzit unde i se angajase băiatul; el era disident cu state vechi și orator de bucătărie.

Lui Iakov Petrovici îi plăcea să stea cu Tioma și Roșcin la o vodcă, să îi tachineze pe „tinerii revoluționari" pentru „radicalismul lor adolescentin" și mai apoi să le povestească pe larg, cu un aer de superioritate, despre lupta lui cu regimul, strângându-l la pieptul său păros când pe un „băiat", când pe celălalt.

Oare se gândise vreodată Iakov Petrovici că trădarea va apărea chiar în sânul familiei lui? Nu! Așa ceva nu visase nici în cele mai groaznice coșmaruri ale sale.

— Doamne ferește, Artiom, fă-ți cruce! Sunt niște inchizitori! Niște criminali! Niște torționari! bocea bătrânul Butman, scăpând scrum de țigară pe halatul vechi. Eu te-am crescut! Eu te-am educat! Și tu?!

— Eu te-am făcut, eu te omor! a spus și Roșcin.

— Chiar așa! a încuviințat aprins Iakov Petrovici.

Însă imediat s-a oprit și s-a uitat speriat la fiu: cum, necum, e un om și el, oare ai voie să vorbești cu el așa? Oare nu va interpreta asta ca pe un atentat la îndeplinirea noilor lui obligații de serviciu?

— Cum vine asta? Să nu mai pot să spun o vorbă în casa mea, în bucătăria mea?! Tare ne-am mai pricopsit! se plângea Butman la urechea soției, o

gospodină pașnică și admiratoare a lui Blavatschi[33].

— Ei, nu te mai agita atâta, ia-ți medicamentele. Las' că nu face el mulți purici pe-acolo, spunea femeia cea înțeleaptă, care văzuse multe la viața ei.

Mai întâi Tioma își explica munca la organe ca pe o tactică subversivă: trebuia să își cunoască dușmanul la față și să distrugă sistemul dinăuntru. Dar nimeni nu îl credea. Atunci intelectualul cel flegmatic s-a lăsat păgubaș și a recunoscut că se angajase la FSB ca să scape de armată și să nu ajungă în Cecenia, căreia Tioma îi spunea deja Republica Independentă Icikeria. Roșcin acceptase versiunea asta, dar Iakov Petrovici oricum suferea.

Comportamentul lui Tioma după ce a intrat în FSB s-a schimbat vizibil. Nu mai avea timp să se plimbe prin Grădina de Vară, meditând la revoluție. De altfel, în noua lui postură, asta ar fi dat cam prost.

Dar în a doua săptămână de serviciu, Tioma, care la bețiile studențești nu bea niciodată mai mult de o sticlă de bere, pentru ca a doua zi dimineață să poată să se ducă vioi la bibliotecă, pentru prima dată a trebuit să fie adus acasă. Și încă de colegii lui.

Când a văzut, în holul său de disident, niște ofițeri în civil susținând trupul inert al fiului, Iakov Petrovici a lăsat deoparte orice prudență și a început să urle:

— Monștrilor! Cekiștilor! Ticăloșilor! L-ați omorât!

Dar Tioma nu era mort. Tioma era beat-mort. Așa se obișnuia la FSB să serbezi rangul de ofițer al colegilor de serviciu. Iar la „birou" erau mulți ofițeri, așa că Tioma a început să fie adus acasă cu regularitate. Iakov Petrovici își explica în felul lui patima subită a fiului pentru băutură. Și, trebuie să o spunem, în sinea lui jubila.

— Uite, vezi, Niușa? îi spunea el soției, făcând-o să își ridice privirea din al zecelea volum al lui Blavatschi. Bea pentru că se chinuie! N-are conștiința împăcată! Deci încă nu e totul pierdut! Mai e o speranță c-o să-i tremure mâna când o să ne împuște!

Lucrând la FSB, Tioma a căpătat noi deprinderi. Dar asta nu îl făcea să renunțe la cele vechi. De exemplu, îl traducea în continuare pe Žižek, câștigând de pe urma filosofiei antiburgheze mult mai mult decât câștiga în serviciul securității federale. De aceea, Tioma nici nu se omora prea tare când venea vorba să apere securitatea asta. Toate secretele scoase de el din arcanele „biroului" le împărtășea cu generozitate foștilor săi tovarăși de luptă.

— Ia zi, Tioma, cât costă un secret de stat? îi spunea Roșcin în loc de salut și îi propunea să facă o ferestruică în zidul clădirii fioroase, unde să deschidă o firmă, PFA Butman, și să afișeze prețurile.

Tioma îi explica faptul că la FSB sunt „dosare" pe numele tuturor, fără excepție. Cetățenii obișnuiți, care respectă legea, au dosare subțirele și plicticoase: unde s-au născut, unde au făcut școală, unde au lucrat, cu cine s-au căsătorit. Și atât.

În schimb, dosarele cetățenilor care îi stârnesc statului un oarecare interes tot cresc și se umflă. De exemplu, în „dosarul Roșcin" se păstrau câteva conspecte ale cursurilor lui în care vorbea despre creația lui Boris Savinkov și despre romanul Demonii. În pofida convingerii lui Tioma că dosarele zac în arhivă acoperite de praf (chiar în beciurile în care, după părerea bătrânului Butman, se află și camerele de tortură) și că nimănui nu îi pasă de ce fac ei, lui Roșcin nu i-a căzut deloc bine vestea asta. Unul dintre studenți îl turnase. Și asta era neplăcut.

Fidel mai degrabă prieteniei lor decât jurământului depus la FSB, Tioma i-a scos din arhivă dosarul și i l-a înmânat solemn lui Roșcin chiar în ziua în care se aniversa Revoluția Bolșevică. A aflat și numele informatorului. Era Margarita Rukosueva. Chiar Rita cu chiloțeii. Uite la ce poate să o împingă pe o femeie iubirea neîmpărtășită!

În peregrinările sale prin arhivele FSB, Tioma a dat și de dosarul lui Mihail Vostruhin – sărmanul Mișa, pe care Roșcin îl vindecase cu Henry Miller. În dosar erau multe fotografii de-ale lui Mișa sub steaguri roșii, unde secera și ciocanul se încrucișau ca brațele unei zvastici. Se vede că Mișa, după ce fericise un număr îndestulător de Tanii, găsise totuși pe jos, în camera lui, cartea lui Limonov scăpată de Roșcin, o citise și de data aceasta crezuse.

Cariera ofițerului în civil s-a încheiat, așa cum prevestise cea care îi dăduse naștere, destul de repede. Odată Tioma se afla la serviciu și citea pe internet un nou articol al lui Žižek pe care avea de gând să-l traducă. În spatele lui s-au auzit pașii comandorului, iar șeful lui Tioma a rostit fraza fatală:

— Mâine trebuie să vă duceți în delegație. În Cecenia.

Tioma s-a sculat și, încet, dar curajos, ca un decembrist la interogatoriu, a răspuns:

— Nu, eu nu mă duc în Icikeria!

— Atunci să scrieți un raport! a răcnit călăul, monstrul și torționarul, fără să bage de seamă că Tioma folosise denumirea nepermisă a republicii răsculate.

Tioma a scris raportul. Iar mai apoi a făcut ceea ce, după cum spunea el, visa încă din ziua în care venise la serviciu. Când a predat raportul, Tioma a făcut o plecăciune și a spus politicos la urechea celui pe care din clipa aceea putea să îl considere fostul său șef. „Ia mai du-te-n...!”

Apoi s-a răsucit pe călcâie și încet, cu demnitate, a ieșit din birou. Ce-i drept, de îndată ce s-a văzut afară, nervii „tânărului revoluționar” au cedat și Tioma a luat-o la fugă, uitând să mai ia dischetele cu textele traduse din Žižek, lucru pe care mai apoi l-a regretat foarte mult. Pentru că a fost nevoit să le traducă din nou.

— Doar ți-am spus, Niușa! Știam eu c-am crescut un erou, nu m-am îndoit nicio clipă! Sânge din sângele meu! Eu l-am învățat! Bucățică ruptă din tată-său! exclama Iakov Petrovici, bând în bucătărie în cinstea „faptei eroice a spionului” și, pentru prima dată după mult timp, gustând un strop de libertate democratică.

Tioma, care, ca și mai înainte, nu dorea să lupte pentru „păstrarea integrității de stat a Federației Ruse”, a intrat la doctorat și, după ce și-a asigurat un viitor pașnic pentru câțiva ani, s-a apucat să studieze istoria

partidelor radicale contemporane. În bibliografie doctorandul Butman făcea trimitere cu mândrie la arhivele secrete ale FSB.

30 Jean Baudrillard (1929-2007), unul dintre cei mai importanți teoreticieni francezi ai postmodernității.

31 Pseudonimul lui Peter Lamborn Wilson (n. 1945), autor american post-anarhist.

32 Aleksandr Ghelievici Dughin (n. 1962), politician, filosof, politolog, militează pentru crearea unei uniuni eurasiatice care să ofere o contrapondere la hegemonia americană.

33 Elena Petrovna Blavatschi (1831-1891), autoarea unor volume de ocultism și fondatoarea unei Societăți Teosofice.

15

La nouăsprezece ani, Iasia, care scrisese niște versuri pline de elan revoluționar despre luptătorii ceceni și eserii de stânga, a fost chemată la Moscova la nu știu ce lansare radicală.

În tren, Iasia a descoperit că își pierduse toate textele. Și știa pe de rost numai versurile altora. După ce s-a gândit puțin, și-a scuturat fără grijă bretonul roș-alb-negru și a strigat:

— A, gata, știu! O mică poezie lirică! O să-i scot pe toți din minți!!

Lansarea s-a dovedit a fi extrem de radicală. La intrarea în încăperea de la subsol pierdeau vremea niște persoane care nu prea aveau nici de ce să citească, nici de ce să asculte versuri. Se simțeau bine și radicali și fără asta. Pe asfalt dormea sfidător poetul Andrei Rodionov. Alături stătea punkistul Plângăciosul, care privea trist gâtul unei sticle. Sticla era goală. Scriitorul Rahmaninov, cu dinți de aur și mutră de bandit, aduna, într-o șapcă mare, mărunțiș de la trecători. Încă alți literați discutau animați ce, unde și cât băuseră cu o seară înainte și cu cine se încăieraseră după aceea.

Înăuntru a descoperit un public mai cuviincios. Sub un portret uriaș al lui Saddam Hussein și o fotografie minusculă a lui Maiakovski stăteau niște tineri cu barbă zburlită și niște fete șterse, cu piercing. La microfon era un băiat adus de spate, cu înfățișare de puber, care declama curajos:

— Fraților! Vreau să mă fut!

Spectatorii au izbucnit în aplauze furtunoase. Poetul a făcut o plecăciune și a zis mai departe:

— Te iubesc...

Tânărul a făcut o pauză ca la MHAT[34]. Publicul aștepta cu răsuflarea tăiată.

— Să ne futem! a oftat lectorul, spre marea plăcere a celor de față.

Apoi la microfon, cu un mers de lunatic, a venit o poetă cheală, Șura. Șura în mod clar nu pricepea unde se află și se uita ca hăituită în jur. A tot bătut din picioare pe scenă cam un minut. Sala aștepta în tăcere. Într-un târziu, poeta a văzut microfonul și fața ei a căpătat o nuanță tulbure de înțelegere. Cu un gest de star rock, a înșfăcat suportul microfonului, a deschis gura, a stat așa o vreme și deodată a spus:

— Am probleme...

După asta Șura a tăcut încăpățânată.

— Amfetamină, o sticlă de vodcă, iarbă, pastile și cincizeci de ciuperci, a spus în șoaptă fostul soț al Șurei, care stătea lângă Nikita.

— Am probleme... a încercat iar Șura să vorbească, uitându-se disperată prin mulțime.

Un gay literar destul de cunoscut i-a întins poetei chele o cărțulie deschisă la o poezie despre probleme. Șura a răsucit cartea în mâini, și-a băgat capul între umeri și a încercat să își bage mâinile în buzunar. Dar nu a reușit. Cartea a căzut pe jos. Atunci au înțeles cu toții că Șura nu se va preda de bunăvoie.

— AM PROBLEME!! a început ea să strige cu mâinile la gură, ca în tabloul lui Munch.

Iasia nu a mai răbdat; s-a strecurat spre scenă, a smuls cartea de sub gheata Șurei și a început să îi dicteze în șoaptă, plină de draci:

— Am probleme cu articulația...

— AM PROBLEME CU ARTICULAȚIA... a răspuns Șura ca un ecou insistent, de parcă ar fi intrat în transă.

— N-o să vorbesc nu pot nu voi vorbi nu trebuie, a șuierat Iasia.

— N-O SĂ VORBESC NU POT NU VOI VORBI NU TREBUIE, a repetat Șura cea cheală, sperând că acest coșmar o să se încheie totuși.

Și așa, cu chiu, cu vai, au ajuns la capătul textului.

— Și acum, Șura, tacă-ți fleanca și cară-te la locul tău, i-a poruncit Iasia, închizând cartea.

— ȘI ACUM, ȘURA, TACĂ-ȚI FLEANCA ȘI CARĂ-TE LA LOCUL TĂU, a spus Șura cu o voce tristă de robot.

Iasia, enervată, a tras-o pe poetă de pantaloni. Șura s-a prăbușit în brațele fostului soț, unde și-a pierdut cunoștința.

Câțiva ani mai târziu, Nikita a dat din întâmplare peste o nouă carte a poetei chele. Poezia de tristă amintire, cea despre probleme, se termina acolo cu fraza „Și acum, Șura, tacă-ți fleanca și cară-te la locul tău”. Și așa Iasia, care nu reușise să publice nimic nicăieri niciodată, a intrat în istoria literaturii.

La microfon se afla din nou o ființă cu țeasta goală. De data aceasta, ființa era de sex masculin. Și, spre deosebire de isterica Șura, era un individ cam brutal. Cu picioarele desfăcute la lățimea umerilor și împingându-și în față catarama uriașă cu vulturul fascist, care îi împărțea ca un defileu burta în două părți egale, poetul radical declama încruntat:

— Rusia e o curvă! Rusia e o scroafă! Rusia e o proastă! Rusia e Minerva!

Cele două burți ale radicalului se legănau în direcții diferite: când partea de deasupra curelei o lua la dreapta, cea de dedesubt o lua la stânga. Ochelarii cu lentile groase, care îi încununau fizionomia rânjită, i se strâmbaseră de atâta patos civic:

— Ei, o să se facă praf curații/ Comuniști/ ADEVĂRAȚI/ Nu te sfii nu ești o cizmă/ Înainte pe baricade/ Sunt un sifilitic lunatic/ Cu o privire tulbure sănătoasă.

Iasia stătea pe jos și căsca obraznic, acoperindu-și urechile. Radicalul i-a aruncat o căutătură cruntă fătucii lipsite de respect, și-a umflat nările și a aruncat o flegmă otrăvită, cu un dispreț demn de un idol păgân:

— Cu sucul lui Stalin șoimul mesteacănului/ Va iriga cu razele precedentul de pe iarbă...

În momentul acela Șura s-a întors din călătoriile sale psihedelice, a dat ușor din mână ca să îl facă atent pe idol și a zis pe neașteptate extrem de clar:

— Scoate „precedent”.

Iasia a început să bată din palme. Idolul s-a înecat cu restul de text și s-a înroșit la față.

— Văd că aici s-au adunat oameni care nu sunt în stare să aprecieze după merit...

— Marea artă! i-a suflat Iasia.

Scriitorul Rahmaninov cel cu dinți de aur, care bea în ultimul rând, a izbucnit în hohote furtunoase.

— DA, MAREA ARTĂ! a strigat radicalul, și Nikita se aștepta ca din clipă în clipă idolul să se năpustească asupra fetei și să o înghită.

— Dar, în ciuda atacurilor unor mic-burghezi lipsiți de spirit – scriitorul Rahmaninov se tăvălea pe jos de râs –, cred că în sala asta se află și tovarășii mei de idei.

Cei din sală s-au privit unii pe alții cu dispreț.

— Vă chem pe voi, cei cu bună-credință și conștiință civică!

Rahmaninov chicotea ușor, ținându-se de un picior al scaunului.

— Intrați în Sfânta noastră Frăție a Opricininei[35]!

Idolul a tăcut, și-a întins înainte palma grăsuță și și-a întipărit pe față un extaz sfânt.

Chiar în clipa aceea, ușa s-a izbit de perete cu zgomot. Spectatorii, aduși de Sfântul Opricinic într-o stare de catharsis profund, s-au întors cu toții, așteptându-se să îl vadă în prag cel puțin pe Hitler înviat din morți.

Dar în prag, legănându-se monoton, stătea un om al zăpezii în geacă de piele. Geaca de piele era mică pentru omul zăpezii: mâneca i se oprea undeva mai jos de cot. Părul îi creștea peste tot. În mână yeti strângea un pahar de vodcă plin-ochi. Vodca se vărsa cu nesimțire pe jos.

— Stafia radicalismului rus! a zis Ias'ka entuziasmată.

Stafia a îmbrățișat stimata adunare într-o privire tulbure, s-a răsucit brusc, a dărâmat cuierul și a ieșit. Scriitorul Rahmaninov, în patru labe, a pornit după ea.

Nu se știe de ce, pe scenă se afla o poetă grasă, în vârstă, cu o eșarfă de moar. Cine și de ce o chemase pe minunea asta la festivalul radical, nu se știe. Prințesa de moar a lăsat ochii în jos și a dat drumul unui cântec languros:

— Mi-e frică de câini, mi-e frică de pisici, mi-e frică de șoareci, mi-e frică de gândaci...

În ultimul rând se vânzolea cineva. Punkistul Plângăciosul scâncea încetișor, cu capul pe genunchi.

— Mi-e frică să respir, mi-e frică să vorbesc, mi-e frică să dorm, mi-e frică să gândesc...

— Se și vede! a comentat Rahmaninov, care stătea în prag cu paharul de vodcă luat de la omul zăpezii.

— Mi-e frică de imaginea mea în oglindă...

În momentul acela a început să râdă până și extraterestra de Șura.

— Mi-e frică să nu fiu violată...

— Nu-ți fie frică, nu te paște așa ceva! au strigat în cor Rahmaninov și Ias'ka.

— Mi-e frică să nu fiu violată de Lenin și de Stalin! a încheiat cu aplomb poeta și s-a pregătit să mai recite ceva.

Ias'ka a ieșit glonț afară.

— Mai ții minte când în Demonii are loc un fel de petrecere scârboasă a demonilor revoluționari? Și unul stă și-și taie unghiile? Toată masa e plină de unghii, iar el stă și mormăie ceva despre binele poporului?

Iasia avea o viziune grotescă asupra lumii și tot ce citea, vedea și auzea suferea transformări teribile în conștiința ei, până ajungea de recunoscut.

— Ei bine, monștrii ăia erau mult mai plăcuți decât cei de azi! De la ăia doar ți se întorcea stomacul pe dos! Dar de la ăștia pur și simplu îți vine SĂ BORĂȘTI! SĂ BORĂȘTI! SĂ BORĂȘTI! ȘI ÎNCĂ O DATĂ SĂ BORĂȘTI!

Iasia era furioasă. Nikita începea să se teamă de un scandal.

— Să plecăm de-aici!

— Ei, în niciun caz. O să le citesc și eu MICA MEA POEZIE LIRICĂ!

Iasia și-a strâns pumnii și l-a șfichiuit cu privirea pe total nevinovatul poet Andrei Rodionov, care încă mai dormea sfidător pe asfalt. Spre trupul întins al poetului se prelingea o apă tulbure. Fața poetului a fost acoperită cu grijă de cineva cu ziarul Limonka, pe care picura insistent ploaia.

Iasia a fost chemată să se producă ultima. Nikita se pregătise pentru tot ce era mai rău.

— Credeți că e suficient să pui într-o zeamă de cuvinte fără har cuvântul magic „pulă” și textul o să se transforme imediat într-o capodoperă a artei de avangardă? Ce-ați căscat așa gura? Astea nu sunt versuri. Cu voi vorbesc, precedentelor radicale, ca să zic așa, a început Iasia, trăgând cu nesaț din țigară.

— Aici nu se fumează, a șoptit speriat gay-ul literar, dar fără niciun folos.

Iasia își aduna repede forțele. În sală se lăsase o liniște mormântală.

— Pe scurt, SCOATEȚI PRECEDENTELE! Nici nu merită să vorbiți despre ele! Vreau să le spun acum două cuvinte celor care încearcă să scrie versuri. Lumea s-a schimbat deja de o mie de ori! Iar voi încă mai cântați la guslă și-l imitați pe Homer! Limbajul vostru ar fi fost potrivit acum două secole! Treziți-vă, acum suntem în secolul douăzeci și unu! Fiecare epocă cere cuvintele ei! Trebuie să vorbiți cu lumea pe limba ei! Minunata noastră lume nouă pricepe numai limba cruzimii și a violenței! Limba acțiunii distructive directe! ACȚIUNE, nu cuvinte! Mă auziți, literați contemporani? Nu mai e nevoie de cuvinte! Cea mai genială operă a Artei Noi din zilele noastre a fost făcută publică la 11 septembrie 2001. Cine are curajul s-o repete?!

Iasia și-a tras sufletul. Poeții tăceau.

— Ei, ce v-ați speriat așa? La sfârșit o să vă citesc mica mea poezie lirică.

Publicul a răsuflat ușurat. Rahmaninov a dat pe gât paharul de vodcă.

— Un prieten de-al meu, punkistul Craniu, se amuză făcând grenade artizanale. Nu prea îi reușește. De curând mi-a dat în dar o mică bombă. E chiar acolo, în geanta mea galbenă.

Și atunci s-a întâmplat ceva neașteptat.

„Știam că sunt niște căcăcioși, dar nici chiar așa”, avea să se justifice ulterior cea care declanșase tot scandalul.

Sala a fost cuprinsă de panică. Toți au sărit în sus, îmbulzindu-se spre ieșire. Poeta sperioasă, cu mâna la inimă, aluneca încet de pe scaun. Fostul soț al Șurei se agita în fața scenei și îi striga Iasiei:

— Te implor! Sunt mult prea tânăr! Nici n-am apucat să ajung celebru! Oprește-te!

Câțiva punkiști din ultimul rând, cățărați unii pe umerii celorlalți, încercau să ajungă la fereastra de sub tavan. Lângă ei, scriitorul Rahmaninov fredona cinic versurile melodiei No Future[36]. Numai el își păstrase calmul. Deodată, membrul pântecos al Sfintei Frății a Opricininei s-a năpustit asupra Iasiei și a apucat-o de mâini. Se vede că voia să o predea pe teroristă autorităților. Drept care a fost pocnit imediat de Nikita și de Rahmaninov, care se apropiase și el.

Isteria colectivă a fost curmată de un mare critic literar, Kurocikin. Apropiindu-se de Iasia, care stătea în mijlocul scenei, pierdută și înlemnită, i-a strâns mâna și i-a spus cu o voce tunătoare:

— Vă felicit! Intervenția dumneavoastră a fost singura cu adevărat radicală și avangardistă din toată seara! LITERALMENTE a avut efectul unei bombe!

Auzind opinia criticului, poeții s-au oprit din fugă. Dar, ce-i drept, după așa un scandal Iasia a fost anatemizată și nu a mai fost invitată nicăieri. Cariera literară de terorist al artei s-a încheiat de îndată ce începuse.

După lansare, câteva exemplare din bestiarul radical s-au dus cu Iasia să bea niște vin de Porto în Patriarșie Prudî. Nikita stătea pe bancă și își pierdea periodic conștiința. Pumnii Opricinicului cel Sfânt își făcuseră efectul. O ușoară congestie cerebrală și o gură de „Trei topoare”[37] l-au cufundat pe Nikita într-o stare apropiată de nirvana. Așa că a doua zi dimineață nu își mai amintea decât trei episoade din seara precedentă.

Primul episod. Rahmaninov îi spune Iasiei:

— Ești încă tânără și fără minte. Uite, o să faci un copil și te ia dracu’. Numai la revoluție n-o să-ți mai stea gândul.

Iasia, care tocmai luase o gură de vin și ura expresia „te ia dracu’”, pufnește. Rahmaninov se șterge cu mâneca. Niște spectatori invizibili bat din palme undeva în fundal.

Al doilea episod. Pe lângă ei este dus de frâu un cal alb. Rahmaninov, rânjind hoțește, o împinge de lângă animal pe eleva speriată a școlii de călărie sportivă. Îi dă fetei paharul și o urcă pe Iasia în șa. În întuneric, Iasia călărește solemn în jurul lacului pe calul alb. Stăpâna minoră a calului se îmbată repede și adoarme lângă Nikita.

Al treilea episod. Umerii lați ai lui Rahmaninov, asfaltul imprevizibil care își schimbă mereu poziția și șoapta fierbinte a Iasiei în ureche:

— Hai, valea! Sunt niște polițai în față! Mergi pe picioarele tale!

Se pare că îl înșelase și cu Rahmaninov.

34 Teatrul de Artă din Moscova.

35 Opricinina era domeniul privat al țarului Ivan cel Groaznic (1530-1584), care cuprindea cele mai îmbelșugate regiuni ale Rusiei și pentru formarea căruia s-au comis violențe și s-au confiscat proprietăți.

36 Cântec al formației Sex Pistols.

37 Denumirea populară a vinului de Porto 777.

16

Odată, pe stradă, în apropiere de stația de metrou Kitai-gorod, cineva l-a luat delicat pe Nikita de cot.

— Steaua mea! Știam eu c-o să ne mai întâlnim cândva! a început să ciripească măicuța, unduindu-și trupul și lipindu-se de Nikita. Vai, ce privire ai! Chiar nu-mi dai nicio speranță? Nu? Ei bine, să mergem atunci să bem o cafea, am să-ți povestesc o grozăvie!

Nikita și-a spus că în asta ar putea fi implicată cumva și Iasia și i-a îngăduit măicuței să îl ducă într-o cafenea. Dar povestea, desigur, o avea în vedere numai pe măicuță, care, după cum s-a dovedit, se numea Grișa.

— Hai, n-are de ce să-ți fie frică, nu te mănânc! Mai stăm și noi de vorbă, atâta tot! Sunt o biată femeie, și sunt atât de speriată! Iar tu ești un bărbat puternic, trebuie să mă liniștești și să-mi dai un sfat!

Grișa se foia pe scaun și arunca priviri suspicioase în toate părțile.

Și totuși, privirile astea nu o împiedicau deloc să își depene povestirea. Ce-i drept, Grișa obișnuia să facă multe paranteze și, până să ajungă la povestea propriu-zisă, Nikita a aflat involuntar o mie și unu de detalii despre viața ei intimă.

— Azi-dimineață, înainte de grozăvie, m-am dus la biserică, iubitul meu e diacon acolo. Ei, și am făcut noi dragoste...

— Cum, chiar în biserică?

— Într-o anexă, a zis Grișa, plecându-și privirea cu modestie. Numai să nu spui nimănui, părintele meu e tare gelos pe fețele bisericești, odată era cât pe ce să mă taie, că fusesem cu unul de la biserică. Dacă sunt cu un laic, nu-i nimic, îmi dă voie, zice că nu e trădare, ci așa, o rătăcire măruntă, și imediat mă absolvă de păcate...

Nikita a dat să plece, dar măicuța și-a înfipt adânc ghearele în brațul lui și l-a făcut să se așeze la loc.

— Ei, nu te supăra, iepurașule, de-abia acum vine partea cea mai importantă. Eu un site așa, unde noi... – măicuța i-a făcut aluziv cu ochiul – unde noi lăsăm anunțuri când vrem să cunoaștem pe câte cineva. Nu de mult am scris și eu acolo, mi-am făcut reclamă cum am știut eu mai bine, am lăsat și numărul de telefon... Și uite, ieri mă sună cineva, o voce plăcută de bărbat. „Am citit", cică, „anunțul dumneavoastră, vreau să ne întâlnim, o să vă aștept în cutare loc, într-o Lada galbenă." Am acceptat, bineînțeles. M-am făcut frumoasă și am plecat. Mă uit eu, văd acolo o Lada galbenă, dar în ea sunt doi indivizi, nu unu. Ei, îmi zic eu, cu cât mai mulți, cu atât mai bine, și am urcat în mașină. Iar ei, zbang, au închis toate ușile. Erau musculoși așa, bine făcuți, și nu se anunța nicio mângâiere pentru mine. Și m-am speriat, zic: „O să mă violați?" Iar ei îmi răspund așa de politicos: „Grigori Aleksandrovici (am rămas mască, nimeni nu-mi mai zisese vreodată așa!), de fapt, avem o propunere pentru dumneavoastră, dar în niciun caz n-are caracter sexual." Și-mi bagă sub nas niște legitimații. Când am văzut ce scria pe ele, mai să mă piș pe mine de frică. Scria „Serviciul Federal de Securitate"!

Nikita, care până atunci ascultase cu jumătate de ureche, a devenit deodată interesat. Privind îngrijorată în jur, măicuța s-a aplecat peste măsuță și a început să șoptească febril:

— Și să vezi ce mi-au zis! Cică dumneavoastră, Grigori Aleksandrovici, aveți multe conexiuni, cunoștințe în toate straturile societății, trec prin dumneavoastră tot felul de oameni... chiar așa au spus, că trec prin mine! Niște scârbe nerușinate! „Așa că uitați", zic vitele astea, „vrem să ne informați despre deputații, miniștrii, oamenii de afaceri, vedetele din showbiz cu care aveți de-a face..." „Păi ce", întreb eu, „ce să vă spun eu, sunt doar o fată ușuratică, nici nu știu cum îi cheamă, d-apoi să scot de la ei secrete de stat?" Ei mârâie și răspund: „Știm și noi care sunt secretele de stat, de la dumneavoastră avem nevoie numai de o informație simplă: care figuri publice..." Și atunci s-au blocat, se vede că era să le zică poponari sau mai știu eu ce, dar până la urmă au dres-o: „...fac parte din minoritățile sexuale!"

— Și cum, ai acceptat... ai acceptat? s-a bâlbâit Nikita și a roșit.

Măicuța l-a mângâiat pe mână și i-a risipit îndoielile cu un zâmbet.

— Am făcut pe proasta. „Nu știu pe nimeni”, zic, „sunt o fată ieftină, fac trotuarul, care deputat vine pe trotuar...” Dar ei nu s-au lăsat. M-au chinuit o jumătate de oră. Mă treceau toate transpirațiile, dar ei tot nu se lăsau, cică altceva zic datele lor... I-am sfătuit să-l abordeze pe Apollo. N-au decât s-o ia pe isterica asta, s-o mai văd eu după aia că mai face mutrițe de regină a Angliei, umflata! Numai așa am scăpat! Nu-mi mai las niciodată telefonul la anunțuri!

— Crezi că ei ți-au găsit telefonul la anunțuri? a întrebat-o Nikita pe măicuța cea naivă.

Grișa s-a înecat cu cafeaua și s-a uitat la el îngrozită. Nikita și-a dat seama că în loc să o liniștească, mai mult o sperie pe „biata femeie”, și a încercat să glumească:

— Poate că le-oi fi dat tu numărul cândva, că tu nu știi nici cum îi cheamă pe clienții tăi, iar ei se maschează bine, asta e profesia lor...

— Nu! l-a întrerupt măicuța ca lacrimi în ochi. N-o să uit niciodată mutrele alea încrezute! Cu siguranță nu i-am mai văzut până acum!

După ce s-a mai liniștit, Grișa a spus cu fermitate:

— Gata! Balul s-a încheiat! Și înainte ca dovleacul să se transforme în tampon, Cenușăreasa o ia la goană, pierzându-și pantofii! O să-mi fac pașaport, am un fost iubit în Norvegia, lucrează la un hotel ca portar de noapte. Mergem împreună?! O să primim azil politic, ca reprezentanți persecutați ai unor minorități sexuale. Ce zici?

Nikita a refuzat politicos.

17

Ca de obicei, catastrofa s-a întâmplat pe neașteptate. Nikita trăia niște zile obișnuite, entuziasmante, amuzante, alături de Ias'ka. Într-una dintre rarele ocazii în care nu își închidea mobilul și nu o mai lua la fugă nicăieri.

În fiecare seară ieșeau să se plimbe. Cumpărau iarbă de la chioșc, sub ochii unor mămici flegmatice care ieșeau cu bebelușii la plimbare în cărucior și ai unor patinatori care brăzdau gânditori lacul înghețat, de parcă pierduseră acolo vreun lucru important.

Un felinar alb a scos din viscolul de iarnă o Ias'ka extrem de veselă, cu bereta într-o parte, care i-a spus lui Nikita:

— Nu tuși în fularul meu, o să cad!

Felinarul următor era galben. El a surprins o Iasia plecată la vânătoare, alergând după o cioară leneșă și strigându-i:

— Tovarășă pasăre! De ce nu zburați spre sud?

Cioara a țopăit ceva mai departe, tăcând arogantă, ca un nobil din Camera Lorzilor. Și Ias'ka a răspuns veselă în locul ei:

— Pentru că mi-a crescut curul prea mare!

Al treilea felinar era stricat. Silueta Ias'kăi povestea enigmatic:

— Pe deal era o mănăstire. În mănăstire trăiau niște mțîr-i[38]. Un mțîr a fugit... Uite cum se furișează mțîr-ul fugar!

În întuneric s-a apropiat de ei un om negru cu o glugă inchizitorială:

— Puteți să-mi spuneți, vă rog, unde e hotelul Minerul? a întrebat fugarul.

Ias’ka râdea în hohote:

— Măi mțîr-ule mă! Păi ce, ți se pare că noi suntem mineri?!

Omul cu glugă s-a retras speriat, iar Iasia a comentat:

— Asta nu-i nimic. Odată, Sveta Hipopotam și Vova Șosete Împuțite, care era mai mic cu un an (mai ții minte), stăteau în stradă după o beție groaznică, tot întrebându-se unde să se ducă să se dreagă. Niște ruși normali. Iar de ei s-a apropiat o tanti și a întrebat politicoasă: „Vă rog să mă scuzați, sunteți chinezi?”

Pe urmă au coborât la metrou, pe peronul care semăna cu o navă spațială, și Iasia striga entuziasmată:

— Prinde-i pe liliputani! Metroul parcă e Solaris!

Pe peron Nikita și-a pierdut cunoștința și Iasia s-a așezat pe podeaua acoperită de gresie, ținându-i capul pe genunchi. Cineva a aruncat mecanic o rublă murdară în șapca lui Nikita, lucru de care au râs amândoi multă vreme.

Noaptea au stat în bucătăria lui Nikita și și-au tot povestit unul altuia filme. Și pe urmă Iasia a plecat. Și cu Nikita s-a întâmplat imposibilul. Lucrul despre care îi venea să urle în gura mare. Și despre care nu avea cui să îi povestească.

38 Trimitere la poemul omonim al lui M.I. Lermontov; potrivit autorului, în limba gruzină, termenul îl desemnează pe cel care se pregătește să devină călugăr.

18

— E imposibil, imposibil, imposibil, îi spunea Nikita propriei imagini din oglindă.

— Dar s-a întâmplat, răspundea reflectarea.

— E cel mai groaznic lucru care mi se putea întâmpla, spunea Nikita.

— Și tocmai asta s-a întâmplat, constata reflectarea.

Noua lui viață, peticită cu grijă, s-a făcut dintr-odată fărâme. Nu mai avea gânduri. Încerca acel sentiment de vid cosmic care făcea totul să se prăbușească în hău. Care îl făcuse să se trezească pe canapeaua prostuței de Anecika, după ce simțise instinctiv că Ias'ka a plecat.

Dacă sparge cineva odată carapacea singurătății tale, niciodată nu vei mai putea să te deprinzi din nou cu ea. Este ca și cum ai încerca să te lași de fumat: mai devreme sau mai târziu, tot o să pui mâna pe țigară.

Este cel mai puternic și mai viclean drog: e suficient să îl încerci o singură dată ca să fii pierdut pe vecie.

Nu ajută nici măcar conștiința clară a faptului că omul care a pătruns odată în sufletul tău nu mai există. S-a schimbat de nu mai poate fi recunoscut. Și de acum nu va mai putea să îți facă niciodată vraja asta rea. Chiar dacă ar vrea. Da, apropo, el nici nu vrea asta.

Și nimeni altul, se înțelege, nu va mai putea face asta.

Sentința e definitivă și nu poate fi anulată.

Dar dorul rămâne dor.

Este imposibil, imposibil, imposibil.

Și tocmai asta s-a întâmplat, imposibilul.

Uneori îți vine să strigi: „Mai bine nu te năsteai niciodată!”

Dar știi că nu ar fi deloc înțelept.

Și repeți întruna, ca pe o rugăciune, ca pe o incantație, ca pe o mantra: „Bine că exiști. Bine că s-a întâmplat. Mulțumesc că m-ai omorât, mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc!”

MAI BINE NU TE NĂȘTEAI NICIODATĂ!

Mai bine s-ar fi dus atunci la cursul de arheologie, în loc să stea pe pervaz, citindu-l pe Nietzsche. Da, uite cine e vinovat de toate astea! Zarathustra!

Atunci fetița ridicolă cu părul verde și cu paltonul lung și negru ar fi cerut o brichetă de la altcineva. Iar mai apoi, poate în aceeași zi, ar fi făcut cunoștință cu un cosmonaut, cu președintele Tunisiei, cu campionul mondial la snow-board, cu un pilot spaniol, cu un spion japonez... Cu oricine! Aventurile mereu se revărsau asupra ei, ca din cornul abundenței. Ar fi cunoscut pe altcineva și ar fi plecat undeva departe de universitatea plicticoasă unde iarna ți-era frig chiar și cu paltonul pe tine și unde îți înghețа și pixul în mână.

Și niciodată n-ar fi dat buzna așa în viața și în soarta zâmbitorului student Nikita, care leșina așa de des.

Dar s-a întâmplat.

Fata a apărut de după colț și Nikita a tresărit. A recunoscut-o de la prima vedere. Nu a fost iubire la prima vedere, cum se scrie în romane. Pur și simplu chipul ei, deși nu îl mai văzuse până atunci, îi era cunoscut, așa cum îți e cunoscut numai chipul unei persoane dragi, pe care ai privit-o toată viața.

Fata i-a zâmbit lui Nikita. Tot ca unei vechi cunoștințe. Și a venit drept spre el.

De fapt, pe pervazul vecin stătea un veteran hârșit al Facultății de Litere, poreclit Dovleac, care învăța la universitate deja de doisprezece ani și care știa să înjure trei minute în șir fără să se repete vreodată. Și putea pur și simplu să-i fi cerut lui bricheta, dar a venit tocmai la Nikita.

Pe urmă a plecat vioaie să fumeze la toaleta bărbaților, pentru că era prima săptămână din anul întâi și încă nu știa unde se duc să fumeze fetele cuviincioase.

Iar când s-a întors, în loc de brichetă a revărsat asupra lui Nikita un potop întreg de semne de exclamare și de povești incredibile despre Lia Ahedjakova, „căreia mereu i se întâmplă numai lucruri rele”.

— Odată, la repetiții, a căzut în fosa orchestrei și și-a rupt un picior! Spectacolul s-a oprit! Toți au așteptat până i s-a scos ghipsul Ahedjakovei! Când, în sfârșit, i s-a făcut bine piciorul, Ahedjakova imediat a dat fuga la repetiție! Și s-a grăbit așa de tare, că a alunecat și și-a rupt și celălalt picior! Închipuie-ți! Și iar o așteaptă toți! În fine, s-a făcut bine. Regizorul și-a trimis mașina după ea, actorii își spun monologurile și deodată un decor se rupe și cade pe scenă! Toți au apucat să fugă, în afară de Ahedjakova! E ridicat decorul și regizorul, exasperat, întreabă: „Ei, cum e, Lia, ce picior ți-ai rupt de data asta?!!” Iar ea piuie jalnic de sub decor: „Mâna!”

Spunea toate astea, după cum s-a lămurit Nikita mai târziu, pentru că bricheta pe care o luase de la el îi explodase în mână. Fetei îi era mare rușine din cauza asta. Nikita râdea și nu lua în seamă semnalele de alarmă ale aparatelor: „Atenție! Alertă de grad maxim!”

Și carapacea singurătății sale începea deja să crape. Se făcuse deja o breșă în singurătatea lui. Și fata, pe care o chema Iasia, „pentru că părinții așteptau un băiat și nouă luni vorbiseră cu Iaroslav”, fără să își dea seama, și mai ales fără ca Nikita să își dea seama, deja îi turna în sânge cel mai puternic și mai viclean drog. Fără de care nu avea să mai poată trăi.

Este imposibil, imposibil, imposibil.

Și tocmai asta s-a întâmplat, imposibilul.

Și atunci a venit un SMS din cauza căruia voia să strige și mai tare. Ias'ka plecase, îi scria din tren niște cuvinte nepermis de ucigătoare: „Băiatul meu! Vreau la tine! Să se ducă toți dracului! Stau și plâng! Mereu am vrut să fiu numai cu tine!"

Mai departe era ceva necenzurat.

Cuvinte tandre, așa cum și le rosteau unul altuia.

Cuvinte șterse din memorie.

Făcuți imediat fărâme anii supraviețuirii în lume fără ea.

Este imposibil, imposibil, imposibil.

Și asta s-a întâmplat.

Iar spre ziuă Iasia a sunat și, înecându-se în lacrimi, a spus:

— Să nu mă mai suni niciodată! Și să nu mă cauți! Și să nu încerci să mă vezi! Așa va fi mai bine pentru toți! PENTRU CĂ ASTA E IMPOSIBIL! E IMPOSIBIL! IMPOSIBIL!!!

— Nu mai plânge, Iasia.

— Pentru că și pe pe tine TE IUBESC!

— Nu plânge.

— Promiți să nu mă suni?

— Promit. Numai să nu mai plângi.

Și Nikita și-a ținut promisiunea. Și nu a mai sunat. Și nu a încercat să afle vești despre ea. Dar mereu se aștepta să o întâlnească din întâmplare. Undeva la metrou. La gară. Pe fundul Mării Mediterane. În craterul Vezuviului. În satul Ciuciu. În orice colțișor al lumii ar fi dat Dumnezeu.

Nu a încercat să afle nimic. Și nu a aflat. Dar Roșcin a aflat. Și Alia a aflat. Dar toți tăceau. Și nimeni niciodată. Nu i-a spus lui Nikita. Că Iasia atunci trăia cu un doctor al cărui nume nu a fost păstrat de istorie. Și că în frigiderul doctorului erau multe medicamente. Și că în noaptea aia medicul era de gardă. Și că Iasia era singură. Și că, după ce a vorbit cu Nikita „pentru ultima oară”, a înghițit cu șampanie o cutie de fenazepam, un pumn de temazepam și două cutii de diazepam, „ca să doarmă”. Și că după aceea a adormit. Și că încă mai doarme.

19

Roșcin a spus: „Recunoaște că nu Rusia o cauți tu, tu încerci să fugi de tine. De rănile pe care ți le-a lăsat fata asta cu părul colorat.”

O fată de la metrou i-a spus unei prietene: „Nu e sex. E o rugăciune. O rugăciune pe care o facem cu trupurile noastre. Un ritual străvechi, un mister extatic. Nu este orgasm, înțelegi? E un contact direct cu Dumnezeu. În clipele alea aș putea să și mor de extaz, și soțul mă ține și mă strigă: «Revino-ți!» Vai, ia uită-te, nu mi-a curs rimelul?”

În tren, un băiat i-a spus mamei lui cam cherchelite: „Iar n-am fost atent, nu? Ai agățat pe cineva în vagonul-restaurant, nu-i așa? Of, mare belea am cu tine, amărâto! Hai, dormi, că mâine o să te doară capul! Crezi c-o să vină cavalerii tăi să te ajute? Nici vorbă! Numai pe mine mă ai, bagă-ți asta în cap, numai pe mine mă ai!”

O vânzătoare de roșii spunea: „Hai, domnițele, hai! Toate femeile așezate la casa lor vin la mine după rețeta fericirii. Roșii ieftine din Moldova! Și astea fără casă și fără Dumnezeu trec pe lângă mine, nici nu se uită la roșiile mele! Hai, domnița, la roșii! Uite ce proaste sunt! N-au creier! Proaste de dau în gropi! Nu vor să cumpere roșii! N-o să aveți parte de fericire! Nu, n-o să aveți!”

Părintele Boris, care deschisese o casă de copii în orășelul Vereșcheagin din Ural, a spus: „Numai să nu ne întrebați câți copii avem! Aici e o întreagă republică chineză! De mult nu le mai știu numărul. Știu că pe cinci chiar eu i-am făcut, pe cinci i-am înfiat, iar mai departe, nu mai știu. Sunt un om simplu, stau prost cu socotelile! Dar am iubire pentru toți!”

20

Ca de obicei, totul a avut loc printr-o întâmplare. A început ploaia. Nikita s-a adăpostit sub streașina scării unui bloc înalt. Ușa de fier din spatele lui a început să piuie încetișor și a încercat să se deschidă, dar la jumătatea drumului și-a pierdut puterile și s-a închis la loc. Nikita a tras de clanță și a scos la lumină o bătrână micuță.

Gârbovită, cu nasul până în pământ, căra o căldare cu apă murdară.

— Ce faceți, spălați pe jos? s-a revoltat Nikita, scoțându-i dintre degetele încleștate arcul de aluminiu al căldării.

— Spăl, spăl! a răspuns bătrâna bucuroasă. Mulți oameni buni mai sunt pe lumea asta!

— Dar câți ani aveți?

Nikita a vărsat apa într-un tufiș.

— Iaca, mulțumesc! Azi-dimineață aveam optzeci.

— Să fi stat liniștită în casă. A cam venit timpul să vă odihniți și să spele altcineva pe jos.

— Ei, hai, intră. Să se oprească ploaia. Că doar e rece afară.

Taisia Iosifovna l-a lăsat pe Nikita să care pe scară căldările cu apă, dar a refuzat categoric să îi încredințeze mătura.

— Și de ce nu stați acasă? a insistat Nikita.

— Păi pentru că n-am așa ceva.

— Ce nu aveți?

— N-am ce tot întrebi tu.

— Cum așa?

— Casa mea a fost la Groznoe. Să tot fie zece ani de când au bombardat-o. Am venit la frații mei la Moscova, ei m-au chemat.

— Și cum e?

— Ei, cum să fie? Cine are nevoie de o gură în plus de hrănit? Au copii mari, la școală. „Lasă”, zic ei, „să aibă statul grijă de ea.” Așa că am plecat de-acolo.

— Și unde stați acum?

— Aici stau. Noaptea.

— Pe scară?

— Ei, de ce pe scară? Nu, în ghereta portarilor. Ei se duc să doarmă acasă, iar eu dorm pe canapeluța lor. Și mie mi-e bine, și lor le e bine. Oricum sunt plătiți pentru toată ziua.

— Și ziua ce faceți?

— Ziua spăl pe jos. Sunt șaisprezece etaje în blocul ăsta. În unele apartamente am grijă de bolnavii la pat cât sunt rudele la serviciu. Le dau să mănânce. Și-mi fac și eu ceva de mâncare. Până termin curățenia, se face seară. Sunt mulți oameni buni pe lume!

— Dar statul?

— Altul cu carte! Nu mai terminați cu statul vostru! Ce-i pasă lui? Unde mă duc, mereu mă întreabă: „De ce ai venit la Moscova?” Am vrut să mă înscriu ca refugiat, îmi cer o hârtie după care trebuie să mă duc la Groznoe. Dar unde să mă duc? Nu mai țin eu la drumul ăsta. Așa că locuiesc aici fără buletin.

„Vă rog să mă iertați”, era cât pe ce să spună Nikita, dar vorbele i s-au oprit în gât.

Dintr-un apartament a ieșit un adolescent umflat cu un bull terrier. De îndată ce a dat cu ochii de băiat, Taisia Iosifovna a început să se agite, i-a smuls lui Nikita căldarea din mână și a dat fuga la mătură, lovindu-se de balustrada care răspunse cu un zăngănit jalnic.

Bull terrierul s-a crăcănat și și-a făcut nevoile. Adolescentul a început să fornăie și și-a pocnit guma de mestecat. Lui Nikita îi venea să îi strângă de gât pe amândoi. Dar a venit imediat liftul și animalele au dispărut.

— Mai bine pleci. A stat ploaia, a zis agitată Taisia Iosifovna. Să nu mă gonească de aici. O să spună că las în bloc oameni străini, dar eu ce sunt?

Nikita se rezema de pervaz. I se părea că podeaua și tavanul își schimbă locurile. Vocea bătrânei ajungea la el ca din fundul unui puț. Nikita și-a adunat puterile și și-a venit în fire.

— Taisia Iosifovna, eu... noi...

— Du-te, du-te, îl îndemna bătrâna, împingându-l pe Nikita spre ușă.

— Mai răbdați puțin! a strigat el, întorcându-se în prag. N-o să fie așa mereu! O să mă gândesc eu la ceva! Neapărat!

Drept răspuns, din tufe s-a auzit un mârâit cavernos. Și imediat a apărut botul mulțumit al bull terrierului.

— Dar ce poți tu să faci? Să te duci în fiecare zi să-i cari căldările? S-o aduci în vizuina ta, din care și tu, o să vezi, o să fii dat afară pentru neplata chiriei? Să te duci pe la instanțe și să aduni adeverințe? Să trimiți la ziar un articol plin de patos? La asta se rezumă discuțiile în folosul sărmanilor!

Iuncherul era pus pe critică și discuția care se închega la un pahar de Chianti numai plăcută nu se anunța.

— Dar tu ce propui? O sticlă de vin? Și dacă nu ajunge, atunci două? a izbucnit Nikita, căruia încă nu îi trecuseră nervii de la episodul cu bull terrierul.

— Propun să nu-ți torni cenușă în cap. Și, mai ales, să nu faci niciodată promisiuni de care n-ai cum să te ții, a răspuns liniștit Iuncherul, uitându-se la pahar în lumină. Nu sunt cinic. Sunt realist.

21

Cu fiecare clipă care trecea, speranța de a ajunge până la Danilovo, de unde porneau personalele, devenea din ce în ce mai slabă. Ca un drum desfundat de ploaie. Până la urmă, autobuzul s-a poticnit, s-a mai smucit de câteva ori și a înțepenit de tot. Înăuntru imediat s-a stins lumina, iar pasagerii au rămas singuri cu patria posacă și amorțită.

— Gata, adio mașină! a zis obosit și cumva familiar șoferul. Care are putere să meargă până la Krestî, de acolo mai pleacă la nouă un autobuz până la Kineșma, iar cine nu, să se ducă la Gorki, că-i aproape. La vreo doi kilometri de-aici. Acolo puteți să înnoptați la școală.

În ferestre a început să izbească o ploaie torențială.

— Ca să vezi, parcă toarnă cu găleata! a spus încetișor o femeie grasă cu un coș de mere Antonovka, lipindu-și fruntea de geamul pe care șiroia apa.

Pe întuneric, toate frazele sunau sentențios și adevărat, ca și cum ar fi pornit din miezul sufletului spre mărul lui Adam, ca și cum ar fi vorbit despre adevărurile ultime ale vieții.

— Da, s-au deschis porțile cerului, s-au deschis... a oftat o bătrână mititică, îndreptându-și basmaua cu mișcări încete.

Un vânt prăfos bătea puternic, învăluind trupul lipsit de viață al autobuzului. Șoferul fuma o țigară puturoasă, asculta recitativul ploii și părea să se gândească și el la lucruri importante. O vreme au tăcut cu toții ca vrăjiți.

— Ca să vezi, am plecat cu autobuzul și ne-am trezit pe arca lui Noe, iar Gorki e muntele Ararat, a spus un băietan de vreo zece ani, care stătea lângă bătrâna mititică.

Bătrâna a început să ofteze și mai tare și și-a făcut cruce.

— Babă Polia, deștept mai e Vania al vostru, mult peste anii lui, a prins glas încă o locatară a arcei, abia vizibilă în lumina slabă a asfințitului.

— Vai, nu mai spune, Katerina, nu mai spune! Nu știu ce să mă fac cu el! Uneori zice așa niște lucruri, parcă nu e copil, ci un bătrân cu barbă! A învățat ca la academii! Tare frică mi-e cu el, Katerina, tare frică! Muierile întruna spun: „N-are zile multe Vania al vostru, nu, n-are zile!”

Cuvintele din gura minusculă a bătrânei au început să zboare în toate părțile, mici, rotunde și țopăitoare, ca niște boabe de mazăre.

— Ei, babelor, voi aveți barbă, dar n-ați spus în toată viața voastră măcar un cuvânt înțelept, s-a supărat Vania și s-a întors spre fereastră cu o tristețe într-adevăr necopilărească.

Nikita a suflat puțin spre geam ca să îl aburească și a desenat pentru Vania un chip zâmbitor. Vania s-a uitat posac la desen și a ridicat din umeri. Apoi l-a măsurat pe Nikita din creștet până-n tălpi și a spus, căutându-i pricină:

— Dar pe tine ce vânt te-aduce pe-aici? Cauți un sătuc în care să-ți salvezi sufletul la bătrânețe? Degeaba! Ce să aștepți așa până la bătrânețe? Dacă o să mori deodată înainte de vreme? Cu sufletul nemântuit? N-o să te primească în rai Dumnezeu!

Baba Polia a tăbărât pe Vania:

— Ce spui, ce spui! De ce te legi de oameni cu predicile tale? Las’ că vezi tu, las’ că vezi tu când te-oi spune lui taică-tău, o să te învețe el să respecți bătrânețile! Vă rog să-l iertați, e puțin cam ciudat.

Bătrâna a tras vinovată de hăinuța lui Vania, căznindu-se să îi zâmbească lui Nikita. Vania s-a smuls din mâinile bunicii și și-a dus cu încăpățânare gândul până la capăt:

— Și cine o să-ți dea ție de mâncare în sat, când o să fii bătrân? Să aibă grijă de vite, să taie lemne? Crezi că vaca se mulge singură și-ți pune pe masă cana cu lapte, ca o chelneriță cu șorțuleț? Eee, nu, trebuie s-ai grijă de animale ca de sufletul tău, iar pentru asta nu-ți ajung niște puteri de bătrân.

— Adică trebuie să încep chiar de pe acum? a întrebat Nikita cu toată seriozitatea.

Vania s-a uitat pe sub sprâncene, parcă vrând să își dea seama dacă râde sau nu de el, și deodată i s-a întins un zâmbet pe chip.

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine! a zis el și a adăugat pe un ton mai împăciuitor: Hai la Gorki, acolo merg eu la școală. S-a aciuat de curând pe-acolo unul din ăștia. Care vrea să se salveze. Mai mare râsul! Ba scapă căldarea în fântână, ba își pierde o cizmă în noroi. Ce mai, de la oraș!

Pe drumul spre Gorki Vania îl acceptase de tot, îl ținea pe Nikita de mână și trăcănea fără oprire, strigând mai tare, ca să acopere vuietul vântului care bătea din față și îi ducea toate cuvintele undeva în urmă, unde prin noroi se târau „babele cu barbă". Șoferul cu coșul de mere Antonovka a rămas să înnopteze în autobuz.

Vania cel de zece ani s-a grăbit să îi prezinte lui Nikita biografia și opiniile sale despre lume:

— Tot timpul mă gândesc. Nu pot să mă opresc. Zile întregi. La ore mă gândesc. Când ud grădina mă gândesc. Când adăp vițeii mă gândesc. Până și în somn mă gândesc. Dar n-am cui să povestesc. În jur sunt numai babe. Imediat încep să bocească: „N-are zile, n-are zile." Se sperie că sunt mult prea deștept. Dar eu cred că, dacă oamenii n-ar lăsa creierul să meargă în gol, atunci toți ar fi deștepți. E ca și cum ți-ai antrena un mușchi. Uneori nici eu nu prea am chef să gândesc, uneori aș vrea și eu să intru în hibernare, ca ei, să sforăi la televizor. Dar nu mă las. Mă oblig să gândesc cu forța. Și așa mă salvez.

— Și la ce te gândești tu tot timpul? a strigat Nikita în peretele tare al vântului.

— La diverse. La felul în care e alcătuită lumea. La scopul nostru în viață. Dar cel mai mult la Dumnezeu, desigur. De exemplu, la motivul pentru care face El tot felul de catastrofe, în care mor mulți oameni. Doar nu toți sunt păcătoși, ca la Sodoma, printre ei sunt și copii foarte mici, bebeluși, al căror suflet e încă pur.

— Și atunci de ce? a întrebat Nikita, care se gândea și el destul de des la asta.

Vania tăcea, așteptând să treacă o rafală de vânt mai puternică. Deodată, Nikita a început să nu mai fie în apele lui. Și-a dat seama că așteaptă de la acel copil răspunsul la toate îndoielile și întrebările sale.

— Asta n-am priceput încă, a răspuns Vania apăsat. Dar faptul că eu nu pot să pricep asta nu înseamnă deloc că nu există o explicație.

La Gorki au ajuns pe o beznă mare. S-au instalat în școală. Vania a adormit imediat pe o bancă, sub portretul abia vizibil al lui Pușkin. Nikita a ieșit să se plimbe puțin. Biroul colhozului avea fereastra luminată. Și o figură cumva familiară, dar care nu se încadra deloc în peisaj, fuma, aplecată peste pervaz. Silueta a întors capul spre Nikita și deodată a scos un strigăt înăbușit, s-a îndepărtat de pervaz și a dispărut din pătratul luminat. Pe scara de lemn au început să bubuie niște pași grăbiți și măicuța s-a năpustit asupra lui Nikita.

Vreo cinci minute Grișa a stat pur și simplu agățat de gâtul lui Nikita, chiuind de bucurie și dând din cap în toate părțile, ca un cățeluș căruia îi intrase un bondar în ureche. Nikita, suprins, și-a pierdut și el graiul și zâmbea tulburat în întuneric.

Nikita a reușit să se uite mai bine la Grișa abia în birou, unde au ajuns după ce au urcat o scară de lemn cu trepte lipsă. Fosta „regină a trotuarului” era de nerecunoscut: cizme de cauciuc murdare de noroi, pantaloni vătuiți, și pe deasupra un palton Yohji Yamamoto, cumpărat din unul dintre cele mai scumpe buticuri din Moscova. Pe fața lui Grișa, care mai înainte era de o paloare cadaverică, din cauza straturilor de pudră, se vedea o rumeneală sănătoasă, de țară. Inelul din buză dispăruse.

Grișa, care terminase o facultate particulară cu o specializare la modă, marketing și PR, lucra acum ca economist la colhozul Spicul, care mai avea puțin și își dădea duhul. Se scula la șase dimineața și striga la receptorul bandajat al telefonului: „Nene Petia! Ieri ne-au murit niște viței, n-aveți nevoie de niște carne?”

Măicuța, care mereu avusese o înclinație spre latura spirituală a lucrurilor, slujea și ca băiat de altar la biserica din sat. La Gorki, Grișa fusese chemat de preotul de acolo, părintele Andrei.

— Să nu te gândești la nimic rău, s-a grăbit Grișa să se apere. Înainte, da, făceam d-astea, dar cu părintele Andrei este exclus! Nici nu pot să-mi imaginez așa ceva! Mă căiesc pentru trecutul meu. De fapt, în curând o să trebuiască să mă-nsor. Aici sunt deja pețit în toate familiile. Lor n-am cum să le explic de ce nu-mi trebuie nicio fată. O să mă reprofilez!

Cu părintele Andrei, Grișa făcuse cunoștință pe internet, când, după întâlnirea cu FSB, întrebase pe toată lumea dacă nu l-ar putea ajuta să emigreze, „oriunde ar fi". Măicuței i se refuzase viza norvegiană. Cineva îl sfătuise „să se bage la pelerinaj" – așa cică ar fi fost mai puține bătăi de cap cu ambasadele. Grișa intrase pe un forum ortodox unde apăruse și părintele Andrei, care îi scrisese fiului rătăcitor: „De ce să fugi în străinătate, vino la noi la Gorki, aici n-o să te găsească nimeni."

Cititorul de reviste lucioase și amatorul prezentărilor de modă a râs de propunerea de a emigra „în curu' lumii" și imediat a dat-o uitării.

Dar odată Grișa a avut o zi extrem de ghinionistă. S-a certat cu toate „prietenele", a fugit de la părintele său, care, pentru o altă trădare, îl lovise cu un scaun, și s-a dus să se distreze într-un club gay. Numai că niște gardieni necunoscuți nu l-au lăsat să intre. Iar când Grișa s-a încăpățânat să susțină că are dreptul de a intra în acel lăcaș pentru suflete alese, l-au băgat cu capul în nămeți, fără niciun fel de menajamente.

Grișa se împleticea prin Moscova nocturnă, își ștergea zăpada de pe față, scâncea și voia să își facă ceva, „astfel încât tuturor să le pară rău", dar era deja târziu. Grișa cel tânăr nu voia deloc să moară.

Și atunci și-a adus aminte de părintele Andrei. Și s-a hotărât să plece, în ciuda tuturor, „în curu' lumii". Desigur, Grișa nu intenționa să stea multă vreme în exil. Avea de gând să se întoarcă la Moscova, dar numai după numeroase rugăminți înlăcrimate.

Dar Grișa nu s-a mai întors la Moscova. Și a renunțat și la plecarea în străinătate. Numai Dumnezeu știe cu ce cuvinte l-a convins părintele Andrei pe clientul cluburilor de noapte să rămână în sătucul acela uitat de lume. Grișa însuși se cam eschiva când vorbea despre această transformare; se vedea că nu îi face plăcere să o pomenească.

— Acolo nimănui nu-i păsa de mine, iar părintele Andrei a fost primul care m-a văzut ca pe o ființă umană. Și aici viața e mai liniștită. Și e și timpul să mă maturizez. Am deja douăzeci și trei de ani, dar trăiesc, adică am trăit chiar ca un copil, fără nicio răspundere. Când am venit aici, am simțit deodată cât de gol mi-e sufletul. Ei, și m-am hotărât să nu mă mai întorc. Ce n-am văzut eu acolo? De ce să-mi fie dor, de travestiți? M-am săturat să trăiesc „în desfrâu", m-am decis să trăiesc „după canoane". Așa zicea la Krestî băiatul de altar, un fost bandit. Și el are o poveste interesantă, roagă-l pe părintele Andrei să ți-o povestească.

Pe părintele Andrei l-au găsit la fermă. Își sumecase rasa și mergea printre rândurile de vaci, încercând să le convingă să dea mai mult lapte.

— A fost ales de curând președinte al colhozului, a explicat Grișa. Iar el e un om de la oraș, ca mine, nu știe din ce parte s-o apuce. Uite, încearcă să crească norma la muls cu predicile!

Președintele colhozului a început să râdă și s-a dus la ei, sărind peste bălți. Acoperișul fermei era prăbușit din loc în loc și printre crăpături priveau la turma colhozului galaxiile îndepărtate.

— Da, de curând turma mea a crescut cu două sute de capete de cornute mari! a spus părintele cu veselie, întinzându-i mâna lui Nikita. Ziarist? Nu? Ciudat! Păi când am fost ales începuse aici un pelerinaj al ziariștilor. În fiecare zi veneau. Era senzațional! Un popă, președinte de colhoz! Datorită jurnaliștilor am învățat eu toate dedesubturile înțelepciunii țărănești. Au venit și de la televiziune. Au început să imagineze tot felul de mizanscene: m-au băgat în staul, m-au scos pe câmp... Și deodată un operator a avut o idee: „Un popă pe tractor! Așa ceva n-am mai filmat niciodată!" M-au pus la volan, și mai era și pentru prima oară în viață! Ei, ce era să fac? Mi-am făcut cruce și am pornit...

Părintele Andrei nu semăna deloc cu un preot: plăpând, vesel, uscățiv, se tulbura foarte ușor și vorbea nu cu o voce groasă de bas, ci cu niște intonații ca de copil. Și, după cât se vedea, nici nu era prea în vârstă.

— Haideți să mergem mai repede acasă, tare mai am chef să fumez! Dar afară nu se poate, cinul nu-mi permite să afum cerul!

Părintele Andrei le-a arătat lui Nikita și Grișa drumul spre ieșire cu același băț cu ajutorul căruia comunicase și cu vacile.

În căsuța mică și strâmbă de la marginea satului Gorki („Iarna iepurii se uită pe geam", spunea Grișa), la un pahar de vin roșu ieftin, Nikita a auzit povestirea promisă despre banditul convertit. A fost prima lui poveste rusească frumoasă, cum voia Alia.

— Știi, sunt unii vagabonzi care se dau drept preoți. Fac rost de undeva de veșmintele potrivite și adună bani, chipurile pentru ctitorirea unei biserici. Și uite, stătea odată așa un escroc deghizat în preot lângă gara Kievski, cu o cutie pentru pomană agățată de gât și în mână cu o icoană de hârtie, așa cum se cuvine. Deodată se aproprie de el o mașină trăsnet și sare din ea un băiat cu o cămașă neagră. Îi strigă „Ei, sfinte părinte, roagă-te pentru mine!" și aruncă la picioarele acestui popă fals un teanc de bancnote. Și pleacă. Vagabondul s-a bucurat, firește: s-a pus pe chefuit, s-a îmbătat, s-a distrat și el cum a știut mai bine. Dar apoi i s-a întâmplat ceva ciudat. Poate că beția l-o fi amețit așa, poate că era altceva, dar și-a amintit deodată de fratele acela tinerel, și-a adus aminte că nu se rugase pentru el și că, de fapt, nici nu știa să se roage... Și i s-a făcut rușine. Pentru prima oară în viață. Sunt unii oameni asupra cărora sentimentul ăsta are un efect devastator. A lăsat totul în urmă, restul banilor l-a împărțit tovarășilor lui de la gara Kievski și s-a dus unde a văzut cu ochii. Multă vreme a umblat prin orașe și prin sate, fără să rămână nicăieri. Se sălbăticise de tot, îi crescuse barba, nici nu mai arăta a om. Odată s-a întâmplat să adoarmă pe treptele unei biserici de țară. A doua zi dimineață l-a găsit acolo părintele din sat. L-a trezit, i-a dat de mâncare, l-a îmbrăcat, a stat de vorbă cu el. Și așa s-a făcut că vagabondul a rămas la biserică. La început scotea lumânările arse și curăța cădelnița, pe urmă a devenit băiat de altar, după care a terminat și seminarul teologic, la insistența părintelui. Și a devenit preot adevărat. Și, odată, după slujbă, vine la el un tânăr, palid tot, cu ochii fierbinți, cu chipul schimonosit de neliniște

și cade în genunchi: „Părinte”, zice, „mă recunoști? Nu? Păi tu mi-ai salvat viața!” Și ce să vezi, era chiar banditul care îi schimbase soarta vagabondului nostru. Și-i povestește el părintelui povestea sa. Atunci se îndrepta spre un mare măcel, unde toți prietenii lui fuseseră împușcați. El se rostogolise ca prin minune într-un șanț și scăpase cu viață. Datorită rugăciunilor „preotului”, așa se gândea el. După aia s-a lăsat de hoții, a început să meargă pe la biserică... Până la urmă, fostul bandit a rămas și el la biserica aia. Ca băiat de altar al fostului vagabond. Iar treaba asta s-a întâmplat chiar la noi, la Krestî. Așa că, dacă nu crezi, poți să te duci mâine la ei și să-i întrebi chiar tu. Dar acum e timpul să ne culcăm, mâine iar ne trezim odată cu cocoșii!

Înainte de a se culca, Nikita a ieșit afară să fumeze. Casele întunecate și parcă lipsite de viață se uitau la lume cu găurile ferestrelor. Gorki părea un peisaj de pe altă planetă. După ploaie cerul se înseninase, și îl priveau pe Nikita niște stele strălucitoare, campestre. Iar undeva acolo, în întunericul din școală, dormea sub portretul lui Pușkin micul Vasia, care și în vis continua să se gândească la locul omului în lume.

În momentul acela, Nikita a avut o străfulgerare. S-a repezit înapoi în casă, dărâmând pe întuneric o căldare goală. Grișa se cuibărise pe sobă și sforăia, iar părintele Andrei stătea lângă masă și răsfoia o carte bisericească.

— În azilurile de pe lângă mănăstiri se cer acte de identitate? a zis Nikita din prag.

Grișa a șâșâit, iar părintele cel vesel s-a uitat la Nikita fără niciun strop de veselie.

— Dumnezeu n-are nevoie de buletin. Dar azilurile sunt de tot felul. Uneori sunt guvernate după reguli de-a dreptul medievale. Mai că nu te pun în lanțuri. La noi fără abuzuri nu se poate... Știu totuși un loc bun. Dar e departe. În Urali. Am slujit acolo mai demult. Mănăstirea e chiar în câmp. Au început s-o construiască în noaptea de Anul Nou, chiar la ora unu din mileniul trei. Un an mai târziu, preotul de acolo, părintele Boris, a făcut cu mâna lui o căsuță și a adus acolo câțiva copii de pripas. Apoi au apărut și niște bătrâne. Și așa trăiesc împreună, tineri și bătrâni. E frumos acolo. În jur e pădure cât vezi cu ochii, nici urmă de oameni. Mănăstirea încă n-are

ziduri, e deschisă în calea vânturilor. Copiii au atârnat clopoței în mesteceni. Și mereu se auze clinchetul lor cristalin. Părintele Boris spune că așa sună sufletele copiilor...

Nikita asculta vrăjit. Grișa pufăia ritmic, scoțându-și de sub cojocul jerpelit vârful nasului.

— Dar cum s-o duci acolo pe bunicuța asta a ta? Doar ea e la Moscova, nu?

— La Moscova, a răspuns în șoaptă Nikita. Spală șaisprezece etaje dintr-un bloc de lux, e refugiată din Groznoe, are optzeci de ani. Dar de unde ați știut că vorbesc de o bătrânică?

— Pentru că puțini sunt îndeajuns de norocoși să apuce ziua în care să și primească ceva, a zis părintele Andrei, zâmbind. Știi ce? Ia s-o aduci tu mai bine aici! Uite, la noi jumătate din casă e goală. O să fie ca o mamă pentru mine și Grișa. Că e tare rău să fie doi bărbați în casă! Dacă e să pun niște perdelițe, n-am nici cea mai vagă idee cum se face! Cu restul gospodăriei ne descurcăm noi destul de bine, deși suntem de la oraș. Adu-o încoace, n-o să piară aici, n-o lăsăm noi!

22

Pe Taisia Iosifovna Nikita și Iuncherul au găsit-o între etajele cinci și șase. Nikita deodată se simțea așa de stânjenit, de parcă ar fi fost un copil mic; uitase toate cuvintele în afară de „bună”, și și-a încleștat mâna pe toarta salvatoare a căldării.

Taisia Iosifovna l-a recunoscut pe Nikita și s-a minunat:

— Dar văd că nu mai plouă. Oare ai venit doar așa, să mă vezi?

— Înțelegeți-vă voi de aici, eu aștept în mașină, a mormăit Iuncherul, care era la fel de tulburat ca Nikita.

Și a luat-o la goană pe scara proaspăt spălată.

Nikita a apucat din nou găleata și a pornit în jos după Iuncher, simțind că îi ard obrajii. Așa ceva nu i se mai întâmplase de la unsprezece ani.

— Unde ai luat căldarea? Apa e încă curată! Abia am schimbat-o! striga în urma lui Taisia Iosifovna.

Dar Nikita zbura, nu altceva; sărea mai multe trepte deodată și nu se putea opri. Iuncherul fuma, sprijinit de mașină. Nikita a aruncat apa în tufe și și-a tras sufletul. Inima îi bătea tare, ca după o alergare la maraton. Se uita la Iuncher.

Iuncherul se uita la Nikita. Au trecut așa câteva secunde. Nikita s-a convins că va trebui să o scoată singur din bloc și, după ce a tras aer adânc în piept, a luat-o la fugă înapoi pe scară.

— Ascultați, Taisia Iosifovna! Am să vă spun un lucru foarte important. Nu prea îmi iese, nu știu și, de fapt, am învățat prost la școală, dar vă rog să mă iertați, spun asta cu inima curată.

Nikita simțea cu groază că se împotmolește din nou în cuvinte.

— Haideți, noi... Adică dumneavoastră... Vreau să spun că...

— Ei, nu te speria așa, liniștește-te!

Taisia Iosifovna a pus pe mâna lui Nikita, care strângea cu febrilitate balustrada, mâna ei uscată, aproape imponderabilă.

— Ce ți-e așa frică de mine? N-o să-ți fac niciun rău. Și nici n-o să mă supăr pe tine. La vârsta mea, nu mai poate nimeni să-mi facă rău.

Nikita a văzut negru în fața ochilor și s-a așezat pe o treaptă, încercând să revină în scara blocului de lux. Taisia Iosifovna s-a așezat alături, privindu-l drept în față.

— Taisia Iosifovna! Colegul meu ne așteaptă jos în mașină. Am venit să vă luăm de-aici. Să nu protestați, vă rog, pentru că nu se poate să trăiți așa, nu trebuie să se întâmple așa ceva...

Nikita și-a dat seama că începuse să strige.

— Acolo sunt copaci, e liniște. Acolo nu trebuie să spălați podele și să cărați căldări grele. Acolo o să aveți la dispoziție o jumătate de casă, iar în cealaltă jumătate locuiește un preot bun, care o să aibă grijă de dumneavoastră. Acolo e aer curat și stelele strălucesc mari pe cer. Sunt pur și simplu uriașe! Și mai e și un copil, Vania, e minunat, are numai zece ani, dar pricepe despre lume mai multe lucruri decât adulții...

Nikita spunea o grămadă de prostii, pentru că îi era frică să tacă și să se uite la Taisia Iosifovna. Apa cu săpun din căldare era acoperită de o spumă colorată. Jos, lângă scară, Iuncherul fuma deja a patra țigară.

Au tăcut aproape tot drumul spre Gorki. Când au intrat în regiunea Ivanovskaia, au văzut o clopotniță dărâmată, în care își făcuse cuib o familie de berze. Păsările mari se ridicau fără zgomot deasupra zidurilor clopotniței, albe ca laptele, zburau în cerc în lumina amurgului ce se lăsa și se întorceau.

Cei trei oameni din mașina care trecea pe alături au început să vorbească ușurați. Despre berze. Nikita nu ar fi crezut vreodată că tema asta poate conține atâtea lucruri interesante. Iuncherul, biolog după una dintre facultățile neterminate, i-a inițiat în toate detaliile vieții acestor păsări uimitoare.

— La noi, în Cecenia, nu numai berze, dar nici vrăbii n-au mai rămas, a oftat Taisia Iosifovna. Au explodat conductele de petrol. Aerul a devenit otrăvitor. Tot ce e viu a fugit de acolo. Și eu la fel.

Chiar atunci, din fericire, au ajuns la Gorki. Pe ulița principală – de fapt, singura uliță a satului –, în mijlocul unei bălți fără margini, îi aștepta Vania cu un aer amenințător.

— În sfârșit! i-a strigat el lui Nikita. Eu stau aici și să mă gândesc la atâtea lucruri, și tu tot umbli teleleu!

Vania a ieșit cu grijă din baltă, călcând pe niște scânduri aruncate de un vizitiu beat, și l-a privit pe Iuncher pe sub sprâncene. Pe Taisia Iosifovna a acceptat-o imediat ca pe una de-a lor, răsplătind-o cu vorbe grijulii și protectoare: „Ei, cum e, maică, ați ajuns cu ajutorul lui Dumnezeu?”

Cât timp Iuncherul, părintele Andrei și Grișa, care își schimbase paltonul Yoshi Yamamoto cu o pufoaică, s-au tot înghiontit și împiedicat, ducând în casă bocceluța cu lucrurile Taisiei Iosifovna, Vania l-a tras pe Nikita în fundul grădinii și i-a făcut o mărturisire:

— M-am hotărât ce vreau să fac în viață. După școală o să mă duc să mă fac ecolog, să salvez natura. Mai întâi m-am gândit la oameni. Am vorbit chiar și cu părintele Andrei, poate să deschidem aici un azil, că sunt o groază de case goale. Dar până la urmă m-am hotărât că natura e mai importantă. Că altfel unde o să locuiască oamenii, dacă planeta o să moară? Pe Marte? Cât timp mă duc la școală, ca să nu pierd timpul degeaba, am început să scriu un roman. De conștientizare. Despre ce primejdii ne pasc dacă oamenii o să continue să se poarte cu natura ca până acum.

Chiar pe deasupra lor a trecut în zbor o coțofană care s-a așezat apoi pe firele de electricitate, ridicându-și coada. Părintele Andrei a ieșit să fumeze

și, zâmbindu-i larg lui Nikita, a spus:

— Pe lume sunt puțini oameni cu adevărat răi. Cei mai mulți pur și simplu se tem sau se rușinează cumva să fie buni.

Coțofana a început să piuie indignată, de parcă s-ar fi mirat de îngustimea oamenilor.

— Uite, vezi, până și coțofana e de acord cu mine, a zis părintele Andrei.

Și, uitându-se uimit la Nikita, a început să râdă în hohote.

Soarele apunea în spatele acoperișului lăsat. Părintele Andrei trebuia să se urce în clopotniță ca să tragă clopotele pentru slujba de seară. Nikita, Grișa și Iuncherul au urcat împreună cu el, iar Vania a rămas jos, să o privească mai bine pe Taisia Iosifovna.

De sus se mai vedea o frântură de apus. Totul în jur era mânjit cu vopsea aurie. Rasa părintelui Andrei, murdară de var, fâlfâia în vânt, răsfirând razele soarelui. A înfășurat pe pumn funiile clopotelor și și-a ciulit urechile.

— Oare nu bate încă părintele Serapion la Vîsokoe? a întrebat părintele, întorcându-se spre Grișa.

— Nu, deocamdată tace.

Grișa, lipit de perete, privea în depărtare.

Câmpiile și punctul aprins al amurgului se reflectau în ochii lui. Era prima dată când Nikita vedea la Grișa o asemenea față. Părea scăldată de o lumină interioară.

— E ciudat, ar cam fi timpul...

Părintele Andrei a tras neliniștit de sfori.

— Acolo, la Vîsokoe, părintele e bătrân de tot, le-a explicat el lui Nikita și Iuncherului. Mă întrec cu el la trasul clopotelor în zori și seara. În felul ăsta, mă încredințez că e în viață. De fiecare dată urc în clopotniță cu inima

strânsă, nu știu dacă o să mai aud clopotele lui. La Vîsokoe au murit toți oamenii. A rămas numai părintele Serapion. Dar oricum ține slujbele, chiar dacă nu mai are enoriași, doar e biserică acolo... Dispare Rusia, dispare chiar sub ochii noștri, a oftat părintele Andrei, făcându-și cruce, și deodată i-a înflorit un zâmbet pe chip.

De undeva, din depărtare, vântul aducea niște frânturi slabe de cântec de clopot.

Părintele Andrei a sunat și el din clopot. Lumea s-a umplut de un vuiet greu.

Deodată, Nikita și-a dat seama că e fericit. Și că toate acestea – rasa părintelui Andrei cu petele ei de var, Grișa cel gânditor, scândurile putrezite care tremurau sub picioare, căsuțele strâmbe de jos, unde deja se lăsase înserarea – vor rămâne cu el pentru totdeauna.

Așa ceva se întâmplă extrem de rar – să prinzi fericirea chiar în clipa în care se naște. Până atunci, Nikita fusese conștient că e fericit o singură dată. La nouăsprezece ani, cu Iasia, la Petersburg. Dar aia era o cu totul altă fericire. O fericire sugrumată de entuziasm, bătută de vânturi, pentru doi.

23

Fericirea erau săruturile de pe Podul Săruturilor. Mormolocii din Moika cea tulbure. Fericirea fura din prăvălioare pâinea fără gust a Petersburgului și îl șterpelea pe Brodski în copertă broșată. Fericirea bea chefir într-o băltoacă din fața catedralei Sfântul Isaac, cu capul dat pe spate, ca un gornist de pionieri. Acestea erau lucrurile pe care fericirea de la nouăsprezece ani le lăsase în amintire ca pe o muzică haotică.

Ea cânta, stâlcind cuvintele, La Marseillaise în fața unui grup de pensionari francezi care își păcăneau aparatele de fotografiat. Cânta și ea, printre artiștii ambulanți de pe podul de peste canalul Griboedov.

Și mai era un om trist cu pălărie, care sufla o melodie monotonă printr-un fluier de lemn. La ora cinci dimineața, el a fost primul care a întâmpinat răsăritul.

Și negrii care veneau în fugă spre ei de pe cealaltă jumătate a podului, care de-abia fusese coborât. Negrii aveau niște tobe mari cu membrană de piele, în care băteau cu palmele lor roz, rezemându-se de balustradă și salutând soarele ce răsărea deasupra Nevei.

Sau femeia în vârstă cu o balalaică în brațe și cu inele de argint înnegrite pe fiecare deget. Bătrâna se plimba pe podul Liteinîi, pustiu la ora aceea, și, luată de val, cânta arii de operă cu o voce de alto bine întreținută, tabagică, într-una dintre inifinitele nopți albe ale Petersburgului.

Fericirea era ca jumătățile unei scoici transparente care s-au închis în spatele lor, sărutându-se, lipindu-se una de alta, undeva lângă pod.

Puteau să stea toată ziua întinși pe o bancă în grădina casei de pe Fontanka, uitându-se la frunzele de tei cum foșnesc în bătaia vântului pe cerul albastru, albastru. Și atunci vorbeau unul cu celălalt într-un fel de păsărească inventată din mers și repede uitată.

Un singur cuvânt îi mai rămăsese în minte din limba aceea. Iasiei i se părea că e cuvântul cel mai potrivit când vorbești cu forțele naturii.

— VENCI! striga ea bucuroasă spre rațele cenușii care dădeau din labe pe râul Smolenka. Rațele măcăneau aprobator și pluteau mai departe.

— VENCI! șoptea spre florile albe din vechiul cimitir armenesc. Florile dădeau din cap, plecându-și tulpinile subțiri.

— VENCI! striga Iasia ca să invoce furtuna, stând pe un butoi întors cu fundul în sus, în bătaia stropilor, a spumei și a valurilor verzi din Golful Finic.

— VENCI! urla fetița udă până la piele, cu zeci de codițe scurte, încercând să acopere bubuitul severei Mări Baltice.

— VENCI! aude Nikita în străfundurile ființei sale cuvântul secret al micuței Iasia, răsunător și sărat ca odinioară.

— VENCI!

Valurile se fac mai mici și vuietul mării se potolește. Iasia se dă jos de pe butoi, alunecă și cade în apă. Nikita aleargă după ea, se împiedică și cade și el. Ajung unul la altul călcând pe pietrișul alunecos, pe pământul care le fuge de sub picioare, gâfâind, râzând, plini de zgârieturi. Se iau de mână și atunci un nou val îi lovește în spate și cad din nou, de data asta împreună, și strigă în cor VENCI, stând în genunchi la marginea apei, chiar lângă hotarele destinului lor.

24

Iuncherul, ca și Alia, aproape că nu ieșea din casă. Numai până la magazinul de băuturi și înapoi. Afară era deja o nouă epocă. Secolul douăzeci și unu, mărunt și amărât, era neîncăpător.

Conflictul clasic dintre personalitate și societate se manifesta în cazul Iuncherului printr-un sentiment de inadecvare. Iuncherul se simțea în timpul său ca un vas de croazieră transatlantic pe Iauza.

Nikita, încă din prima zi când s-au cunoscut, și-a format impresia că Iuncherul e născut pentru niște fapte mărețe și eroice care nu au loc în acest fragment de istorie. Când i-a spus asta Iuncherului, el l-a ironizat pe Nikita o seară întreagă, spunându-i „școlăriță extaziată".

Dar Nikita nu era departe de adevăr. Pur și simplu Iuncherul nutrea un dispreț cronic față de cuvintele sonore. Avea alergie la patos.

Principala sărbătoare masculină a țării, opt martie, a fost întâmpinată de Moscova cu o ninsoare care se transforma în zloată de îndată ce atingea pământul. Nici măcar Nikita nu avea chef să iasă din casă. De aceea, când Iuncherul a apărut în pragul apartamentului său de la Altufievo, Nikita tare s-a mai minunat.

Iuncherul ținea în fiecare mână câte o sticlă de vin și avea o figură palidă și plouată, dar extrem de hotărâtă.

— Hai să-mi arăți Rusia, că doar ești specialist în Rusia contemporană, a spus el, arătând cu sticla spre fereastra în spatele căreia se legănau copacii goi, ca și cum s-ar fi luptat în zadar să prindă norii rupți. Nu accept niciun refuz. Astăzi m-am rătăcit de tot în pădurea vieții și trebuie neapărat să cobor în infern, unde o să fii Virgiliu al meu[39]. Doar aici cunoști toate cotloanele.

Nikita și-a dat seama că nu are rost să protesteze și a început să își lege șireturile la ghete. Pe palier, cu fruntea lipită de ușa vecină, se afla un cetățean beat care strângea în pumn o crenguță strâmbă de mimoză. Cu mâna cealaltă încerca să apese butonul soneriei. Zbuciumul unei furtuni lăuntrice îi cutremura trupul și nu îi lăsa degetele să nimerească soneria.

— Uite-o, patria mea! E beată turtă, ia să vezi, acușica o să cadă în patru labe și o să înceapă să mugească, a spus tăios Iuncherul.

Nikita a început să se simtă prost.

— Nu privi lumea cu atâta răutate! Încearcă să te uiți la ea cu mai multă blândețe și o să vezi totul altfel.

— „Până și dobitoacelor le place să fie mângâiate”[40], a spus iritat Iuncherul. Am citit și noi, știm! Ia explică-mi, cum poți să iubești așa ceva în lumea reală, adică nu în cărți? Toată viața am încercat și n-am reușit! Ia zi, cum vezi tu asta?

— Nu știu, a zis Nikita tulburat. Doar azi e sărbătoare, le-o fi felicitat pe colegele lui de la serviciu. A spus toasturi, a împărțit cadouri și na, n-a mai ținut socoteala paharelor. Dar oricum, îi aduce flori soției, n-a uitat, deci o iubește. Mimoza asta arată de parcă a umblat cu el jumătate de lume, făcând față la numeroase obstacole de netrecut...

— Daaa, cum să nu, jumătate de lume: din pragul casei până la cârciumă. Iar cealaltă jumătate – de la cârciumă până acasă. O lume de necuprins!

— De ce spui așa?

— Pentru că-mi pare rău de țara asta! Și nu te apuca să-mi citezi din nou dintr-un clasic! Cică nu judecați și n-o să fiți judecați. Nu mi-e frică de judecată! Pot să răspund pentru toate faptele și cuvintele mele! Spre deosebire de ăsta. Nu mi-am făcut țara de rușine, nu m-am prăvălit lângă gard într-o stare animalică!

Omulețul a simțit că e vorba de el și a scos un răcnet amenințător, încercând să se întoarcă spre Iuncher. Trupul nu voia să îl asculte, lipindu-se tot mai

tandru de tocul ușii. Au început să coboare în tăcere.

Ca un făcut, un etaj mai jos era prăbușit pe culoar un alt locatar din scară, care, judecând după fusta ruptă, trebuia să fie o persoană de sex feminin. Femeia era conștientă și, cu toate că zăcea întinsă pe jos, părea să aibă chef de vorbă. Iuncherul a tresărit.

— Mai bine te-ai acoperi, frumoaso!

— Bine că ești tu deștept! Hai, n-o face pe deșteptul, că văd tot! În capul tău se fut mușteleș! a răspuns pătimaș frumoasa.

— Ei, avocatul diavolului, de asta ce mai zici?

— Că simțul umorului n-o părăsește nici acum, a zâmbit Nikita, pe care îl amuzaseră mușteleș din cap.

Iuncherul a dat să răspundă ceva – ceva ucigător de acid, judecând după expresia feței –, dar s-a răzgândit și a început să coboare în continuare. Pe perete, cu un marker negru, era scris „Revoluția ești tu!” și alături: „Oameni buni, cântați la lăută! Restul vine de la sine!”

— Original, a remarcat Iuncherul cu un glas ca de înmormântare.

Sus o voce epuizată de femeie striga ceva despre miliție. Cuvintele erau însoțite de un bubuit.

— Îl dă soția afară din casă. I-a băgat dinainte lucrurile în saci, iar acum le scoate afară. La fiecare sărbătoare se repetă povestea asta, a spus Nikita, trăgând cu urechea.

Iuncherul tăcea.

Afară, pe scară, au destupat vinul și au ieșit în ploaie. Într-o baltă de lângă felinar pluteau niște mimoze galbene – acolo probabil pelerinul se ciocnise eroic cu niște obstacole extrem de greu de trecut.

Era prima dată când Nikita îl vedea pe Iuncher bând direct din sticlă. Avea o înfățișare așa de disperată, încât ai fi zis că e Mitia Karamazov, care o ținea

tot într-un chef, mânat de patima lui blestemată. Dar Nikita prefera să nu îl întrebe nimic. Cu siguranță patima Iuncherului nu era întrupată într-o fată cu bucle blonde.

În stație un golan trist, care semăna cu un cimpanzeu rău, purta un dialog furtunos cu întunericul, pe care îl numea când „scârbă", când Ol'ka.

— Ol'ka, scârbă, întoarce-te, să vezi ce mamă de bătaie-ți dau! răcnea individul, legănându-se sub povara preaplinului de sentimente. OL'KA! asurzea el cartierul cu urletul lui de mamut în călduri. SCÂRBĂ! Voiam doar să vorbesc cu tine O-ME-NEȘ-TE!

Întunericul nu răspundea, pleoscăindu-și misterios ploaia pe asfalt și oftând languros în cauciucurile dezumflate ale mașinilor.

— Ai fost vreodată la Ermitaj? a întrebat Iuncherul pe neașteptate.

Nikita s-a tulburat iar. Desigur, fusese la Ermitaj, dar cu Iasia. Numai că în ziua aceea îi era deosebit de greu să își înfrâneze pornirea de a se gândi la ea. Toată seara Nikita se luptase vitejește cu dorința de a forma numărul ei.

La Ermitaj studenții intrau gratis. Goniți de lungile ploi petersburgheze, el și Iasia se ascundeau printre sarcofage. Acolo era și o toaletă unde odată Iasia lăsase o Biblie în finlandeză, pe care se găsiseră să o fure dintr-o biserică catolică, unde intraseră ca să asculte muzica de orgă. Dar se dovedise că Biblia se dădea gratis. Cartea, care nu mai prezenta niciun interes, trebuia totuși luată, chiar dacă aveau să se care cu ea pe lungile străzi ale insulei, invitându-se unul pe altul la cititul unor șiruri infinite de vocale.

Din toaletă isteața de Iasia ieșise fără tomul cel greu, dar Nikita a observat imediat și a început să strige de la distanță, impresionându-i pe turiștii evlavioși:

— Iasia! Ai uitat Biblia!

Iasia a făcut o mutră nemulțumită și s-a întors după cartea pe care mai apoi au dăruit-o unui fotograf tânăr care studia limba finlandeză. Îl chema Vasia

sau poate Petia. Au făcut cunoștință cu el în parcul Mihailovski, unde au dormit pe bănci învecinate, iar mai apoi s-au plimbat prin Petersburg la lumina zorilor, fotografiind felinarele ce pluteau în cerul roz ca batiscafurile unor invadatori.

Nikita se lăsa năpădit de toate aceste amintiri în timp ce Iuncherul îi explica faptul că „desigur, poți să năzuiești în mod nobil să fii cu poporul tău acolo unde se află, din nefericire, poporul tău, dar asta nu înseamnă deloc că trebuie să devii la fel de analfabet, și de aceea merită totuși să intri în cel mai mare muzeu al țării”.

Nikita a promis să se ducă neapărat la Ermitaj și au pornit amândoi mai departe, dar Iuncherul, de indignare, nu putea să facă nici măcar un pas.

— Când te uiți la tablourile vechi sau la sculpturi, fețele pe care le vezi ți se par foarte ciudate. N-ai mai văzut așa ceva niciodată, continua Iuncherul, liniștindu-se. Aici probabil nu e vorba de gradul de măiestrie al pictorului și de capacitatea lui de a picta veridic, ci de faptul că înainte oamenii chiar aveau alte fețe. Am observat asta încă din copilărie. Dar într-o zi, când mă plimbam prin Ermitaj, într-un tânăr de marmură din perioada de decădere a Imperiului Roman l-am recunoscut pe un coleg de clasă de-al meu. Erau leiți. Am început să mă uit cu atenție și am mai găsit vreo două cunoștințe. Și deodată mi-am dat seama că fețele astea nu mă uimesc deloc. Le văd în fiecare zi în metrou și pe stradă! Fețe care poartă amprenta degenerării.

Iuncherul a luat o dușcă zdravănă de vin și și-a aprins o țigară. Nikita s-a întors și a văzut că cel care invoca întunericul și Ol’ka, în sfârșit materializată, stau îmbrățișați strâns, în mijlocul străzii. Șoferii ocoleau cuplul și își manifestau solidaritatea clipind din farurile mașinilor și scoțând chiote frivole.

— Nu pot să asist impasibil la una ca asta! a exclamat Iuncherul, referindu-se la decăderea și degenerarea oamenilor, nu îmbrățișările care tulburau circulația publică. În fiecare sau aproape în fiecare dintre ei crește un cadavru. Uită-te în jur! Numai un idiot ca tine poate să vadă oameni în mortăciunile astea. Auzi, cică n-a părăsit-o simțul umorului! Dar înfățișarea omenească? Asta cu siguranță a părăsit-o de mult!

Că i se spusese „idiot”, Nikita nu a pus la suflet, dar s-a supărat pentru jignirile aduse oamenilor. Prin perdeaua ploii torențiale, Iuncherul nu a observat asta.

— Dar tu știi că nu-mi place să mă întristez așa degeaba, fără să fac nimic. Trebuie să acționăm. Nici știința, nici arta nu se pot opune descompunerii ăsteia, cu atât mai puțin politica. Numai Biserica sau școala au o șansă. Eu unul nu pot să mă fac preot, că nu sunt credincios, dar uite, profesor e foarte bine. Trebuie să prinzi din față entropia asta, altfel n-ai nicio șansă. De altfel, au schimbat legea, acum s-ar putea să fiu luat în armată, dar nu vreau, că-i murdar acolo.

Iuncherul a început să se înmoaie pe neașteptate; fără să se uite la Nikita, a oftat și a spus:

— M-am hotărât să mă duc la Gorki, parcă e o școală acolo la ei...

Au pornit tăcuți spre casă. Dar deja bucuroși. În fața intrării era o mașină de poliție. Un sectorist curajos tocmai îl scotea din scara blocului pe nefericitul vecin al lui Nikita. Cu o mână polițaiul își sprijinea captura, iar cu cealaltă îi lega bocceaua. Bărbații au binecuvântat „sămânța ticăloasă a muierilor” și se pregăteau să mai ciocnească un păhărel în cinstea zilei de opt martie. În mână omulețul încă mai strângea mimoza.

...În perioada care a urmat, Nikita a sunat de câteva ori la Gorki, la biroul colhozului, unde se afla singurul telefon, și a vorbit cu Grișa, care îi raporta toate noutățile din sat.

Trecuseră cu bine de iarnă. Părintele Andrei a fost nevoit să ia de câteva ori bani din cutia milei ca să plătească datoriile urgente ale colzohului. De exemplu, celor de la electricitate, acelor „pui de draci” care amenințau să taie curentul la școală.

Taisia Iosifovna era sănătoasă și comandase din oraș niște semințe pentru nu știu ce flori minunate din sud, ca să le sădească în niște grădini părăsite.

Vania terminase romanul, era supărat pe Nikita, care nu venise în vizită, și luase obiceiul de a scuipa prin strungăreața lăsată de doi dinți din față, care îi căzuseră.

— O să iasă din el un golan adevărat! comenta Grișa cu inflexiunile autentice ale unei cumetre de la țară.

— Dar Iuncherul? a întrebat Nikita, zâmbind.

— Adică Serioga? Da, trăiește singur cuc, nu vorbește cu nimeni și tot umblă prin păduri. Zice că... Stai așa, să găsesc hârtia, am notat special pentru tine, o chestie tare inteligentă... Zice că „a intrat într-un infinit dialog arhitextual cu lumea”. Ca să vezi, ce mai grozăvie!

39 Aluzie la începutul Divinei comedii a lui Dante Alighieri, în care poetul și-l ia pe Virgiliu drept călăuză în infern.

40 Cuvinte din romanul Suflete moarte, de N.V. Gogol.

25

Nikita s-a dus la Petersburg să îl vadă pe Roșcin. În pofida orei matinale, în oraș domnea o încordare stranie. Lumea se îmbulzea deja la intrarea în metrou. Dinăuntru se auzeau ecourile unui scandal.

— Eu am făcut războiul! Tu ce-ai făcut? Dă-mi drumul! răzbătea o voce dogită.

Nikita a luat-o pe jos pe Nevski. La colțul cu Sadovaia, chiar pe carosabil, sub ploaia măruntă de toamnă se afla o mulțime de bătrâni. Peste ei se revărsa potopul claxoanelor nervoase ale tramvaielor. Undeva iar striga cineva. Bătrânii stăteau tăcuți.

Se părea că își petrecuseră acolo toată noaptea. S-ar fi zis că nu o să se mai miște niciodată de acolo, că nu o să se mai ducă niciodată pe la casele lor, că nu o să se urce niciunul în vagonul gol care se târa zornăind spre Ohta și nu o să mai cumpere pâine proaspătă de la brutăria de pe Kazanskaia.

Parcă își ocupaseră locurile pentru eternitate, sub veșnicul cer petersburghez, ca stolurile de îngeri verzi de pe acoperișul palatelor nelocuite, ca niște gargui de piatră care ies din ziduri, ca niște lei ciobiți ce apără porți prin care nu calcă picior de om.

Nikita l-a sunat pe Roșcin.

— La noi de trei zile protestează băbuțele din cauza pensiilor mici, a răspuns Roșcin jucând nepăsarea și a căscat. Ce-ai înțepenit acolo? Vino să bem o cafea.

— Pot să beau și aici, a spus Nikita și a închis.

— Doamne, dar cum să mai trăim așa? murmura încetișor o bătrână cu o basma care îi acoperea aproape tot chipul. Dacă-i pe-așa, mai bine murim,

ce să facem?

Nikita se simțea deodată vinovat. Inima i s-a strâns în piept ca un arc, și de atunci niciodată nu și-a mai revenit. S-a dus mai aproape.

— Încă de alaltăieri, când am ieșit în stradă prima oară, au început să ne amenințe. Mă duc acasă, și ei vin după mine cu mașina, mă fac în toate felurile... „De la tine a pornit totul, las' că vezi tu!" Așa mi-au zis, povestea încetișor o femeie în vârstă, cu o mână în șold. Și seara, când mă întorceam de aici, se apropie din nou de mine, de data asta cu două mașini. Vreo șase oameni au sărit din ele. Pe o bătrână neînsoțită! Mi-au răsucit mâinile la spate. „Te-am prins, scârbă ce ești!" Tocmai mie îmi ziceau asta! Mie, care am pornit pe șaptezeci de ani! Și au început să mă târască pe scări la secție, au început să mă bată. Cu bastonul. Și numai peste cicatrice mi-au dat – peste cicatricele care mi-au rămas de la operație. Ultimul lucru pe care o să-l văd înainte să mor o să fie mutrele alea de fasciști rânjiți!

— Mai răbdați puțin! Ce vedeți acuma e agonia! Federația Rusă își dă ultima suflare! De mult trebuia să-și dea duhul! Un imperiu pe picioare de lut! a început să urle deodată un grăsun roșcat care strângea la piept o vedere cu mânăstirea Solovki. Federația Rusă n-are decât să se ducă dracului! Patria noastră e Rusia de nord, acolo totul e viu! Acolo e speranța! Acolo e fala trecutului nostru! Acolo e împărăția noastră de peste mări și țări, acolo e statul utopic, în ținutul liber al Novgorodului, în bisericile de lemn, în basmele celor de la malul mării!

— Cum au început tulburările, au și răsărit ca din pământ tot soiul de nebuni, i-a șoptit lui Nikita Roșcin, care se apropiase pe neașteptate.

Locuia în apropiere, lângă turnul de apă.

— Țin predici, adună oamenii în jurul lor. Unul se plânge de starea lucrurilor, altul spune povești despre țarevici înviați, altul minte despre extratereștri. Toți dubioșii au prins glas. Nu mai lipsește decât să apară de după colț Stavroghin cu un alai de nespălați. Și să înceapă să împartă fluturași pentru Uniunea Salvării Sfintei Rusii.

Ceva mai încolo a frânat o mașină străină neagră, cu girofar. Din mașină a ieșit demn un om cu alură de deputat al poporului și a început să arunce cu bani în stânga și în dreapta. Mulțimea a început să urle și a pornit spre el. Roșcatul a rămas singur. Se uita pierdut în jur și striga:

— Hei, unde vă duceți? Rușilor! Slavilor! Unde e mândria voastră de nordici? Opriți-vă!

Dar nimeni nu îl auzea.

Un băiat înalt s-a năpustit spre deputat strigând „Rușine!”, a prins din zbor o hârtie de cinci sute de ruble și a încercat să rupă bancnota. Bodyguardul, care semăna cu un zid de cărămizi băgat într-un sacou, l-a trântit pe băiat pe asfalt, apăsându-l ușor cu genunchiul, i-a luat cu grijă bancnota, a netezit-o bine și a băgat-o în buzunarul de la piept. Deputatul și-a strâmbat disprețuitor gura, după care s-a întors cu spatele și a început să arunce cu hârtii de o mie de ruble. Nikita l-a ajutat pe băiat să se ridice.

— Mă doare! Mă doare! zicea el întruna, scuturându-se și mușcându-și buzele.

— Te-a lovit tare? a întrebat Roșcin.

— Nu de asta vorbesc! a zis tânărul, dând din mână cu necaz și, privindu-l pe Nikita în ochi, a spus din nou: Mă doare!

Nikita a încuviințat din cap fără să spună o vorbă.

— Dar mie puțin îmi pasă că e rușinos! Puțin îmi pasă de cinste și demnitate! Când n-ai ce să mănânci, nu te mai gândești la asta! se certa cu cineva un bătrânel cu o înfățișare pronunțat semitică. Am prins trei banconote până să înceapă înghesuiala. Suma asta e de nu știu câte ori mai mare decât pensia mea! Cui trebuie să-i fie rușine? Mie? Mai degrabă celor care m-au adus la umilința asta!

— E dureros, e groaznic de dureros, îi ținea isonul o bătrână cu batic negru. Cu ce suntem noi de vină? Am câștigat războiul, am ridicat țara din ruine...

Toată viața am făcut sacrificii pentru viitor. Și uite-l, viitorul! Ne-au aruncat la gunoi, să murim mai repede!

— Dar copiii dumneavoastră nu v-au părăsit! s-a băgat Roșcin în vorbă. Asta e mult mai important decât ce face statul!

— Așa o fi pentru dumneavoastră, a răspuns bătrâna în negru. Voi trăiți numai pentru voi, dragilor. Dar la noi cum era? Munceam până târziu în noapte, fata rămânea singură acasă, soțul nu se întorsese de pe front. Veneam acasă, cădeam din picioare, iar dimineața iarăși o luam de la capăt. Eu, proasta, îmi închipuiam că toți copiii din Uniunea Sovietică sunt pe mâinile mele, uite, de dragul lor m-am spetit. Ei, proastă mai eram, proastă de tot... Fata mea a crescut orfană, o vedeam numai când dormea. Și a crescut nefericită. Toți bărbații au părăsit-o cu copiii în brațe. Mi-au rămas de la ea trei nepoți. Ei, dacă știam c-o să fie așa...

Bătrânica a început să suspine și să își șteargă ochii.

— Pentru dumneavoastră să-nțeleg că trădarea statului e de fapt suferința dumneavoastră personală, a început Roșcin.

Nikita i-a dat un ghiont și Roșcin a tăcut. Bătrânica povestea în continuare, dar cu ochii închiși; nu mai povestea pentru urechile nimănui.

— A venit Olga a mea după mine la uzină. Iar în nouăzeci și șase nu le-au mai dat salariul, o jumătate de an n-au văzut nici măcar un ban. Eu și copilașii, pe atunci nu eram la pensie, mergeam să vindem cărți la Gostinîi Dvor. De la o vreme încolo, n-am mai putut nici să le vindem, le schimbam direct pe mâncare. Odată venim noi acasă și o găsim pe Olga spânzurată în bucătărie, n-a mai rezistat. „Nu mai pot să mă uit în ochii lor flămânzi”, așa scria în bilet. Toate ziarele au scris despre asta, a fost gălăgie mare, imediat s-au găsit bani de salarii. Până și înmormântarea au plătit-o. Și eu mergeam prin curte, mă uitam la banii ăia blestemați și râdeam. M-au liniștit cu forța vecinii...

— Vă rog să ne iertați, a spus încet Nikita, căruia din nou îi fugea pământul de sub picioare.

— Băiete, ce-i cu tine? a tresărit bătrâna.

Roșcin, simțind că ceva nu e în regulă, l-a tras pe Nikita de cot și a încercat să îl scoată din mulțime. Nikita dădea concentrat din picioarele ca de vată, dar a uitat repede cum se face asta, s-a împiedicat și a căzut în genunchi.

„Iasia", a mai apucat el să își spună în gând și Nevski s-a ridicat pieziș în fața lui, iar cerul s-a înclinat pe o rână și a intrat în ochiul stâng.

S-a trezit lângă un panou rotund de reclamă. Roșcin fuma posac lângă el.

— Au șters-o la Moscova după adevăr. Pe jos. Nu pot să pricep asta.

Nikita a încercat să se ridice.

— Hei, încotro? Ia stai tu colea lângă mine! a zis Roșcin, trăgându-l de haină.

Lui Nikita i s-au tăiat picioarele. Și atunci i-a văzut. Se adunaseră la câțiva metri de panoul de reclamă. Expresia de pe chipul lor nu lăsa nicio îndoială că se hotărâseră să se ducă până la Moscova pe jos. Tăceau. Nikita le-a recunoscut în mulțime pe femeia care fusese bătută la secție și pe cea căreia i se spânzurase fiica.

Ca la un semnal, au pornit cu toții spre Moskovski Prospekt. Nikita și Roșcin, fără să se vorbească între ei, s-au ridicat și au pornit după ei.

În piața Sennaia, unui bătrân cu un impermeabil deschis la culoare i s-a făcut rău. Își tot agita prin aer palma desfăcută și apuca neajutorat aerul cu gura.

— Ce-i? Ce-i? l-a întrebat Nikita.

Bătrânul arăta cu degetul spre piept.

— Inima?

Bătrânul a încuviințat din cap, continuând să dea din mână. Nikita a dat fuga la farmacie.

— Repede, repede, o să plece! îl grăbea bătrânul, smulgându-i pachetul de Vasocardin. O să plece fără mine, nu se poate așa ceva!

— Poate c-ar fi mai bine să rămâneți acasă, i-a propus Roșcin.

Bătrânul i-a aruncat o căutătură cruntă pe sub sprâncene.

Nikita a dat din nou fuga la farmacie și a cumpărat cu toți banii pe care îi avea medicamente pentru inimă și tensiune. Știa că e inutil să încerci să îi convingi să se întoarcă.

Când s-a întors, Roșcin tocmai le demonstra ceva reporterilor de la televiziune, iar bătrânul, care nu mai dădea din mâini, își ștergea sudoarea cu o batistă mare în carouri. Imediat s-a înființat lângă el un operator scund cu o șapcă roșie și, stând pe vine, a început să îi filmeze chipul.

— Sunt veteran al Marelui Război pentru Apărarea Patriei[41]. De trei ori am fost rănit. Pentru Bătălia de la Kursk am primit Ordinul de Merit. Oamenii noștri de-abia au scăpat din tancurile în flăcări. Nici nu mai țin minte câți străini am împușcat, povestea bătrânul, privind întruna spre cameră. Cred că voi, cei de azi, cu viața voastră liniștită și îndestulată, ne sunteți în parte datori mie și tovarășilor mei care au murit în luptă sau care au supraviețuit. Vreau să vă amintesc de respectul față de bătrâni. Pentru asta mă duc la Moscova, la Kremlin... Matvei Ivanovici Noskov e numele meu.

Echipa de filmare s-a urcat în mașină, l-a pus pe locul din față pe Matvei Ivanovici și a pornit să îi ajungă din urmă pe ceilalți pietoni porniți spre Moscova. Roșcin și Nikita au luat tramvaiul.

— Nu știu cum se face, dar toți bătrânii au batiste în carouri, a spus Roșcin.

Restul drumului l-au parcurs în tăcere.

Până seara ajunseseră deja pe șosea. Ultima speranță ca bătrânii să rămână în oraș fusese spulberată. Erau nouă oameni: șapte bunicuțe și doi bunici. Medaliile lor lustruite scânteiau în lumina amurgului. Se lăsase frigul. Nikita și Roșcin se țineau ceva mai departe de grup, nehotărându-se să se apropie și cu atât mai puțin să intre în vorbă cu protestatarii.

Pensionarii s-au hotărât să înnopteze în stația de autobuz. S-au așezat pe bancă unul lângă altul și și-au plecat capul. Nikita s-a dus după mâncare în satul cel mai apropiat. Nu i s-a dat mâncare, sătenii nu au crezut când au auzit de bătrânii care se duc de la Petersburg la Moscova.

În zori au pornit din nou la marș, după cum s-a exprimat veteranul Matvei Ivanovici Noskov. Noaptea cea înghețată rupsese acea linie invizibilă care cu o zi înainte îi despărțea pe bătrâni de tineri. Mergeau împreună. Nikita era cuprins de un zbucium disperat, nu mai era sfios, nu se rușina de sine, de tinerețea și de sănătatea lui.

Îl lua de braț când pe unul, când pe altul și le cerea răbdător toate detaliile din viața lor. Voia să le reverse în sine, ca într-un vas mai rezistent. Să le țină minte și să le ducă undeva, să le păstreze. Unde, Nikita nu știa. Bătrânii îl acceptaseră destul de firesc pe post de cronicar.

Până seara Nikita a terminat de împărțit toate medicamentele pe care le luase cu el. Acum mergeau mult mai încet. Și înghețaseră de frig. Dar nimeni nu se plângea.

— Noi ne-am făcut școala vieții în război, a zis Matvei Ivanovici fără urmă de patos când Roșcin a spus ceva despre forța spiritului. Știm să murim cu demnitate.

— Tot nu pricep de ce vă duceți acolo, l-a provocat nervos Roșcin, care se hotărâse și el să vorbească în cele din urmă. Doar știți la fel de bine ca mine că asta n-o să schimbe nimic!

— Crezi că noi mergem la Kremlin?

— Păi unde?

— La tine, a spus pe neașteptate un bătrân, pironindu-l pe Roșcin cu privirea. Și uite, la el, la Nikita. La voi. Da' ce, tu credeai că mergem la țar? Cam mare onoarea!

Pe înserate au venit din nou cei de la televiziune. Lui Nikita îi era silă să vadă cum își aleg unghiul cel mai avantajos, filmându-i pe bătrânii care de-

abia își mai mișcau picioarele.

— Întoarceți-vă puțin, că vă luminează prea tare soarele, îi spunea un corespondent vioi unei bătrâne epuizate, întorcând-o ca pe un manechin. Ia ziceți, care e scopul acțiunii dumneavoastră? Cine a planificat-o? E adevărat c-ați fost plătiți de comuniști...

Nikita i-a smuls microfonul.

— Ce, sunteți orbi? a început el să strige, împiedicându-se în beznă. Chiar nu vedeți? Se duc să moară! Să moară! Care comuniști? Ce acțiune? Dorm pe pământul gol! Ăștia sunt părinții voștri, chiar nu vă pasă?

— Aha, a făcut corespondentul, reorientându-se după o clipă de debusolare. Deci dumneavoastră sunteți organizatorul. Pentru cine lucrați? Cine vă dă bani?

De-abia stăpânindu-se, Nikita a răspuns cât putea el de liniștit:

— Am avut două sute de ruble, din care am cumpărat medicamente pentru inimă și tensiune, dar deja s-au terminat. Oameni buni! Faceți ceva! Măcar aduceți niște pături!

S-a înecat, a dat din mână și a plecat din fața camerei.

O stagiară cârnă cu codițe a izbucnit în lacrimi și a dat fuga în microbuzul televiziunii. Când s-a întors, i-a dat lui Nikita o pungă de hârtie cu niște sandvișuri și, scâncind, i-a promis că pentru nimic în lume nu o să se mai facă ziaristă, ci o să se ducă să învețe cum să fie asistent social. Televiziunea a plecat. Soarele a apus. Bătrânii mergeau mai departe.

Noaptea, după ce știrea a fost încredințată eterului, lângă procesiune au început să se oprească mașinile. Oamenii aduceau și pături, și ceai fierbinte în termosuri, și medicamente. În urma lor venea încet o mașină de salvare. Din când în când, un medic tânăr și posac îi ajungea din urmă pe bătrâni, le lua tensiunea, dădea nemulțumit din cap, făcea injecții.

La ora trei noaptea, ambulanța a luat-o pe femeia bătută la spital. Făcuse infarct. O chema Galina Sergheevna Tolmaciova. Nikita își întipărise bine în minte toate amănuntele vieții ei. Și i-a dus amintirea mai departe. Pe șoseaua învăluită în întuneric, de la Petersburg la Moscova.

— M-am uitat în jur și „sufletul meu a fost rănit de suferințele oamenilor”[42], a murmurat Roșcin, împiedicându-se de pietre și construindu-și din citate un scut cu care să se apere de groaza infinită a acelei nopți.

Nikita făcea față groazei fără să se apere. Cu sufletul gol. Rațiunea începea să îl părăsească. Spre dimineață deja le spunea bătrânilor să lase totul baltă și să se ducă să trăiască la Gorki. Veteranul și Roșcin veneau mai în urmă și Matvei Ivanovici spunea îngrijorat:

— Mă tem că l-ar dărâma așa ceva. Suferă prea tare. Cum să-l trimitem noi în spatele frontului?

Încă de la primele raze ale soarelui, s-au trezit înconjurați de un număr mare de microbuze cu farfurii de satelit. Bătrânii s-au strâns unul în altul și s-au oprit, spate în spate. Se zvonea că urmează să vină un șef mare, de care „depinde totul”. Roșcin a alungat din preajma bătrânilor o fată gălăgioasă de la televiziune, care tot încerca să îi pudreze, ca paloarea lor să nu fie „prea bătătoare la ochi”.

La un moment dat au apărut adjuncții tulburați ai șefului, numai unul și unul. Rosteau fraze convenționale, îi rugau să se întoarcă acasă. Bătrânii își vedeau încăpățânați de drum.

Au apărut și ziariști străini. O corespondentă insignifiantă de la ziarul Libération le punea insistent aceeași întrebare provocatoare: „Cine trăiește bine în Rusia?”[43]

Ambulanța a luat-o pe femeia căreia i se spânzurase fata. Anna Mihailovna Romanova. Avea un puseu de tensiune. A trecut o oră și jumătate de așteptare fără rost. Toată lumea era cu nervii întinși.

— Nu pricep ce se întâmplă aici! Nu pricep! Refuz să pricep! repeta Roșcin.

Stătea pe marginea drumului cu spatele la șosea și rupea absent firele prăfuite de iarbă.

Toată lumea era încordată. Șeful a ordonat să li se transmită că e ocupat, dar neapărat va lua măsuri. Una după alta, mașinile televiziunilor au început să plece înapoi spre oraș. În scurt timp, șoseaua a rămas din nou goală.

— Divizie, înainte! a șoptit Matvei Ivanovici.

Și au pornit mai departe.

— Nu știu de ce nu-mi place rabla asta a poliției, a spus răgușit Roșcin o jumătate de oră mai târziu. Se tot târăște după noi. Ce vor? Că doar e clar că nu mor de grija noastră.

În mașină parcă îl auzise cineva, pentru că polițiștii au prins viteză, i-au depășit pe bătrâni și au frânat cu un scrâșnet al roților, blocând drumul, ca în serialele polițiste. Din rablă a ieșit un locotenent-colonel cu un aer grav și niște ochi răi.

— Ei, ce-ați pățit, ați pornit la plimbare? a spus el printre dinți. Am primit ordin să vă duc pe toți înapoi la domiciliu. E clar? Și să nu încercați vreo șmecherie, pentru că dacă opuneți rezistență, o să vă ducem cu forța.

— Și asta în temeiul cărui articol, mă rog? a protestat Roșcin.

— Tulburarea ordinii publice, a spus locotenent-colonelul fără ca măcar să se uite la el. Alte întrebări? Urcați.

— Nu mergem nicăieri, a zăngănit încet din medalii Matvei Ivanovici Noskov.

— Ceee? s-a strâmbat locotenent-colonelul. Deci nu vreți cu binișorul. Ei, asta e, n-am vreme de discuții cu voi.

— Cum îndrăznești? a început să strige deodată Nikita, fără să își dea seama ce face. Tu! Tu! Stai în genunchi în fața lor! În genunchi, acum!

Buzele locotenent-colonelului s-au strâmbat într-un rânjet. Fără să mai stea pe gânduri, Nikita i-a tras un pumn chiar în gură, ca și cum ar fi încercat să îi șteargă rânjetul de pe față. Apoi încă o dată și încă o dată.

— Oprește-te! i-a strigat cineva lui Nikita.

Sau poate chiar el îi striga asta locotenent-colonelului, ca să îl facă să nu mai zâmbească.

Din mașină au mai sărit niște oameni. Nikita a fost doborât pe asfalt. Lângă el s-a căscat o prăpastie. Nikita a căzut în ea, pierzându-se, zburând la infinit. Și i se părea că mai mult de atât nu se poate. Dar continua să zboare.

Într-un sfârșit, Nikita a deschis ochii și a văzut tavanul. Imediat și-a mijit ochii, ca să nu se lase distras de peisaj, și a verificat dacă mai ține minte poveștile pe care i le încredințaseră bătrânii. Toate poveștile erau la locul lor. De-abia atunci a început Nikita să se miște și să geamă. Ceafa îl durea insuportabil și coastele i se înfigeau în plămâni la fiecare răsuflare.

A leșinat din nou. Cineva îl scutura de umăr. Un chip necunoscut i-a plutit prin fața ochilor.

— Unde sunt? a întrebat Nikita fără prea mare curiozitate.

— La închisoare, i-a răspuns omul, izbucnind în râs.

— Termină! s-a răstit Nikita și iar și-a pierdut cunoștința.

Data următoare s-a trezit când i s-a adus supa. S-a uitat la castronul de aluminiu și din nou l-a apucat amețeala.

— N-o să mănânc, i-a spus Nikita siluetei tulburi care se aplecase deasupra lui și a adăugat pe neașteptate: Până nu li se fac niște pensii din care să trăiască normal.

Și a zâmbit. Nu avea nimic de pierdut.

A flămânzit așa o vreme. Nu mai aveau unde să pună castroanele cu supă rece, așa că pur și simplu au încetat să le mai aducă. Iar Nikita a început să

viseze.

41 Denumire sub care mai este cunoscut în Rusia Al Doilea Război Mondial.

42 Citat din A.N. Radișcev (1749-1802), Călătorie de la Petersburg la Moscova.

43 Titlul poemului revoluționar al lui N.A. Nekrasov (1821-1878).

26

Realitatea aproape că nu îl deranja deloc. La început încă mai distingea cumva visul de realitate după încordarea cu care își ridica pleoapele. Apoi nu a mai avut putere să deschidă ochii, și cele două lumi s-au amestecat bucuroase.

Odată Nikita l-a visat pe Nikolai Gumiliov. Mergeau prin curțile încurcate din Petersburg în căutarea unei ascunzători și, cu toate că nu găseau nimic, mergeau mai departe la lumina felinarelor, trăgând de lanțurile ușilor, care se zbăteau în mâinile lor ca niște animale sălbatice.

Gumiliov era îmbrăcat în uniformă cu epoleți, era chel și foarte trist.

— Mulți au fost băgați la închisoare și împușcați că ar fi fost, chipurile, spioni și ar fi participat la comploturi, se plângea Nikolai Stepanovici Gumiliov. Eu, în schimb, chiar sunt spion! Și chiar am fost în fruntea unui complot! Știi ce necaz îmi e?

Gumiliov l-a rugat pe Nikita să facă o bombă. Nikita i-a spus că nu, nu știe să facă bombe, iar Nikolai Stepanovici a dat din cap și a șoptit trist:

— E rău, vai ce rău mai e!

Nikita nu a mai reușit să se abțină și a întrebat:

— Dar oricum ai fost împușcat de mult, la ce-ți mai trebuie acum bombele astea?

Nikolai Stepanovici Gumiliov s-a supărat, dar s-a îndurat să îi răspundă, cu nesfârșită durere în glas:

— Doar n-am fost un poet care a luat parte la un complot. Am fost un complotist care scria versuri!

Pe urmă Nikita a visat că e dus undeva. Se legăna ușor și i s-a părut că zărește marea. Dar marea mirosea a medicamente. Un val s-a aplecat deasupra lui și a luat înfățișarea lui Roșcin.

În halat, Roșcin semăna cu angajatul unui institut de cercetare dintr-o fotografie spălăcită din revista Ogoniok. Când l-a văzut pe Nikita, s-a încruntat, și-a îndreptat sever ochelarii și a spus:

— Ce, crezi că sunt de-ajuns gesturile astea ostentative? Greva foamei nu mai e de actualitate. Acum țara are nevoie de luptători sănătoși și puternici, nu de amărâți pe care îi ia vântul pe sus. Ce mă mănânci așa din ochi? Mai bine bea-ți supa! Tu n-ai auzit c-a început revoluția? Toată țara e pe baricade, numai tu stai aici în pat! Hai, întoarce-te la viață, că altfel istoria o să se scrie și fără tine!

Nikita iar și-a pierdut cunoștința. Când și-a revenit, a sărit din pat, smulgându-și branulele perfuziilor. Pe coridorul întunecos a dat nas în nas cu Roșcin.

— Mai repede, mai repede! Să mergem! a spus în șoaptă Nikita, temându-se că la auzul vocii lui o să dea fuga medicii să îl bage în pat.

— Să mergem! a răspuns Roșcin la fel de conspirativ.

La ieșirea din spital îi aștepta Iuncherul cu mașina sa rablagită, împodobită cu steguleț roșii.

— Iuncherule, de unde ai mai apărut și tu? a întrebat Nikita, temându-se ca nu cumva totul să fie o farsă. Doar ești la Gorki!

— Oare pot să rămân în sat, când aici se întâmplă așa ceva? a răspuns într-o doară Iuncherul și a pornit motorul.

— Iuncherule! a zis din nou Nikita, sprijinindu-se de bordul mașinii și refuzând să urce. Dar de ce ai steguleț roșii?! Doar îi urăști pe comuniști!

— Bunicuțo, bunicuțo, dar de ce ai coada așa de lungă? a început să râdă Iuncherul. Păi ce să facem, dacă Rusia n-a inventat altă culoare pentru

revoluție?

Lui Nikita tot nu îi venea să creadă. Prea ieșiseră bine toate. De-abia când în capătul străzii Tverskaia au început să se zărească baricade adevărate a renunțat la îndoieli. Pe niște mașini care blocaseră strada se legănau oameni bucuroși. Se țineau unul de altul, râdeau și se uitau spre Kremlin. Iuncherul a pus frână.

— Auzi, tovarășe, poate ajungem până la Casa Albă, să vedem ce-i acolo, a spus un tânăr cu o glugă neagră și cu alură de judecător de pe vremea inchiziției, care își băgase capul în mașină.

Mai înainte, în fața unei asemenea lipse de politețe, Iuncherul s-ar fi enervat imediat. Și tânărul cu glugă ar fi trebuit să o ia pe jos până la Krasnaia Presnia. Pentru că metroul, după cum i se explicase lui Nikita pe drum, fusese închis chiar din primele zile, ca să nu se producă incidente.

Dar Iuncherul, pe care viața la țară sau poate revoluția îl făcuse mai bun, nu s-a apucat să îl învețe pe tânăr bunele maniere, ci i-a deschis portiera și au pornit spre Casa Albă.

Băiatul întorcea capul în toate părțile și se foia pe scaun.

— Ce ai? a întrebat Roșcin.

— Ei, drace, ce revoluție de neînțeles! Ce se-ntâmplă? Unde să mergi? Ce să faci? Aici sunt baricade, acolo sunt baricade, la televizor nu vezi nimic. Se spun tot felul de lucruri. În buncăr nu-i nimeni. Și până la urmă ajungi la concluzia că nu trebuie să faci nimic. Te înghesui, sari, fugi, dar parcă totul se întâmplă pe lângă tine. Nu așa ne-am imaginat noi revoluția. Credeam că de noi o să depindă multe. Credeam c-o să ne luptăm până la moarte!

— Păi bucură-te, prostule, că nu trebuie să te culci cu pieptul pe ambrazuri! Ești încă verde, să tot trăiești! a exclamat Roșcin.

— Și un tânăr are dreptul la moarte! a spus plin de patos tânărul, dând glas unui aforism străin, pe care i-l băgase în cap propaganda partinică. De ce

credeți că minorii nu sunt oameni? Că nu putem să ne alegem singuri drumul în viață?

— Nu mă lua pe mine cu citate din interviurile „conducătorului”! l-a întrerupt Roșcin. De fapt, nu de-asta îți vorbesc, dacă n-ai băgat de seamă.

— Cât despre ambrazuri, știți, preferam să mor în luptă dreaptă decât să merg așa aiurea între guvern și Casa Albă, încercând să pricep ce se întâmplă. Și între timp strigoii cu portofelele burdușite, care nu sunt deloc mai buni decât cei de dinaintea lor, o să hotărască totul fără noi!

Băiatul s-a întors bosumflat spre geam. Moscova a plutit prin fața ochilor lui Nikita, s-a întors cu fundul în sus și a dispărut. Preț de o secundă, i-a apărut tavanul cunoscut al salonului său, dar mai apoi a alungat din minte imaginea și a revenit în mașină.

La ceafă simțea niște broboane reci, iar în fața ochilor se întindea râul Moscova, plumburiu. Stătea pe asfalt, sprijinit de roata unei mașini. Iuncherul și Roșcin fumau puțin mai departe. Băiatul cu gluga neagră dispăruse undeva.

Nici lângă Casa Albă nu se întâmpla nimic. Oamenii umblau neliniștiți de colo colo, întrebându-se „Ce se aude?” și neștiind încotro să se ducă, pentru că nu se auzea nimic. Numai un unchiaș vioi cu un acordeon era la curent cu mersul lucrurilor. Stătea pe o cutie de lemn la picioarele monumentului închinat participanților la revoluția din 1905 și cânta cântece satirice la adresa propagandei, din creația proprie.

În jurul unchiașului au început încet, încet să se adune câțiva oameni răzleți. Doi bărbați scunzi care semănau cu Bobcinski și Dobcinski[44] băteau din picior și încercau să fredoneze, dar nu le ieșea decât un „la, la, la”, pentru că nu știau cuvintele. Cu ocazia revoluției, bărbații luaseră de dimineață câte una mică și nu se duseseră la serviciu, așa că erau veseli.

Un fotograf tânăr cu un șal palestinian stătea crăcănat pe caldarâm, alegând unghiul cel mai potrivit. Pe chip îi era întipărită o fericire deplină. Imortalizase primul eveniment istoric la care avusese șansa să ia parte.

Deodată, pe podul Gorbatîi a venit în fugă un om asudat cu un megafon. S-a oprit. De-abia se mai ținea pe picioare și se părea că acușica o să facă un anunț important și o să se prăbușească fără suflare, ca alergătorul de la Maraton. Omul a ridicat megafonul la buze și a început să strige:

— Începe!

Mulțimea își holba ochii la crainic.

— Asediul Dumei de Stat! a continuat el, cu răsuflarea tăiată de entuziasm.

Mulțimea a început să freamăte.

— Toți cei care aveți putere, duceți-vă acolo! Iar pensionarii mai bine să se ducă pe la casele lor, să nu pățească ceva! Nici măcar nu știți în ce vă băgați! Dacă o să înceapă să tragă? Credeți că o să-i oprească decorațiile voastre? Întoarceți-vă acasă!

Omul și-a pus megafonul la subsuoară și a pornit în fugă mai departe. Unchiașul cu acordeonul a început să cânte Ați căzut jertfe într-o luptă fatală[45]. Iuncherul a pornit motorul. Luându-l cu ei pe fotograf, au luat-o spre Ohotnîi Riad.

Lângă zidurile Dumei de Stat au dat de un cort de circ. Pe un postament format din niște ghivece de flori pătrate trase unul lângă altul se aflau niște mascați. Un bătrân cu o barbă lungă, care flutura în vânt, agita concentrat un steag de catifea cu vulturul bicefal. Stema cusută cu fir de aur îi izbea din plin pe cei care săteau alături.

Pe postament s-a urcat un om cu o cărare dreaptă și ochi exoftalmici. În jurul Dumei se adunau din ce în ce mai mulți oameni. Unii aduceau cu ei corturi și încercau să le ridice pe caldarâm. Mici pâlcuri de tineri revoluționari se strângeau în jurul steagurilor, strigând lozinci și privind urât spre cei din cetele alăturate.

— Deasupra Rusiei atârnă o construcție falică roșie! urla infernal, dogit, tânărul cu cărare. Este verticala puterii! S-a înroșit de la sângele fetelor și al bătrânilor ruși!

Deodată s-a înecat și s-a uitat cu groază la ceva ce se afla în spatele mulțimii. Și bătrânul a văzut acel lucru și a încetat să mai agite steagul. Vulturul și-a lăsat aripile jos, pe hampa steagului. Prin rândurile de oameni a trecut ca un val cuvântul OMON[46]. Mulțimea s-a tras instinctiv mai în spate. Tânărul cu cărare și stegarul cu barbă albă au părăsit repede postamentul improvizat și s-au făcut nevăzuți în mulțime. Nikita și-a întors privirea și nu i-a mai găsit alături nici pe Roșcin, nici pe Iuncher. Mulțimea s-a tras câțiva metri mai încolo și a rămas împietrită.

În față erau oameni în negru, cu scuturi de plastic și căști. Mulțimea s-a strâns și a înghețat. Printre scuturi o priveau țevile automatelor.

— Doamne, Doamne, eu n-am ce căuta aici! Dați-mi drumul de aici! striga, ieșind dintr-un chioșc, o tânără florăreasă care nimerise chiar în miezul evenimentelor. Eu nu protestez! Aicea vând eu, atâta tot!

Nikita s-a strecurat pe sub coatele cuiva și a intrat în ghereta florăriei, înghesuită din toate părțile de mulțimea care fierbea.

— Unde te duci? i-a spus el fetei. Închide-te și stai aici liniștită, c-o să te calce în picioare. Dacă o să înceapă să tragă, întinde-te pe jos. Totul o să fie bine.

— Mi-e friiicăăă, se smiorcăia vânzătoarea, trăgând de „i” de ți se rupea inima; mai avea puțin și plângea. Mi-e friiicăăă!

Nikita a mângâiat-o pe cap și i-a pus mâna pe ceafa caldă. Fata scâncea și nu spunea nimic. Doar își acoperea fața cu mâinile. Nikita s-a uitat afară, la grămezile de trandafiri purpurii. Oamenii și cei de la OMON stăteau nemișcați unii în fața altora. Era ca și cum toate cele câteva mii de oameni care se aflau în umbra clădirii sumbre a Dumei și-ar fi ținut în același timp respirația. Între oamenii îngrămădiți și pădurea de arme automate se formase un culoar liber.

Nikita a scos dintr-o vază pântecoasă un braț de garoafe albe, a sărutat-o pe florăreasă pe față și pe părul ei negru ce mirosea a toate florile pământului, a ieșit și a început să se strecoare spre OMON. Oamenii se dădeau tăcuți în lături din calea lui și de îndată ce trecea strângeau rândurile din nou.

Nu a trecut mult și Nikita a ajuns la granița pe care o făcea culoarul neutru dintre cele două tabere. A pășit peste ea așa cum sare un parașutist prin trapa deschisă a avionului.

Se mișa încet, ca în vis, îngropându-și din când în când fața în petalele moi și umede, ca să nu mai fie așa de singur. În jur domnea o tăcere ca în Groapa Marianelor. Lumea stătea nemișcată, de parcă ar fi fost vrăjită.

După ceea ce părea o veșnicie, Nikita a ajuns, în sfârșit, la cordonul de milițieni, a scos din buchet o garofă și a băgat-o în țeava automatului îndreptat chiar spre el. Țeava a avut o tresărire, dar nu a zis nimic. Nikita a oftat. Și a luat floarea următoare.

Mișcându-se de-a lungul șirului de scutieri, bolborosea ceva incoerent și aproape fără rost, ca niște cuvinte spuse pentru a liniști un copil. Și încerca să se uite în ochii lor, prin vizierele fumurii care le acopereau chipul.

— Nu trageți, vă rog. Acolo nu sunt dușmani. Acolo sunt oameni ca și voi. Nu vor nimic rău. Chiar dacă vi s-a ordonat, militarii au dreptul să nu îndeplinească un ordin dacă e în mod clar un ordin criminal. Nu trageți. Acolo sunt bătrâni, sunt copii. Ei nu sunt vinovați cu nimic. E o fată acolo, o florăreasă, de fapt e din întâmplare aici și tare mai vrea să se ducă acasă. Nu trageți. Că n-o să-i omorâți numai pe oameni, o să vă omorâți și sufletul, și asta nu se mai poate repara. Nu trageți.

De câte ori spuneaa „nu trageți”, Nikita mai punea câte o garoafă în țeava unei arme. Simțea că lucrul cel mai important este să nu tacă. Și vorbea, vorbea întruna, fără să fie foarte atent la ce spune, piezând mereu legătura cu realitatea și văzând din când în când cerul alb al spitalului, cu rețeaua lui fină de crăpături. Și atunci s-au terminat florile. Nikita s-a oprit.

— Nu trageți! Vă rog!

Nikita și-a desfăcut disperat mâinile goale, s-a întors cu spatele și a pornit încet înapoi. În jur se lăsase o beznă grea. Și deodată mulțmea, privind cu mare atenție la Nikita, s-a schimbat la față. În aceeași clipă, Nikita a auzit în spate tropăitul ghetelor grele și spinarea parcă i s-a acoperit de gheață.

Întorcându-și capul, a văzut un scutier cu viziera deschisă. Scutierul zâmbea. Până să își dea Nikita seama ce se întâmplă, un băiat lat în umeri l-a strâns în îmbrățișarea sa puternică și l-a ridicat de la pământ. Nikita plutea deasupra culoarului neutru și vedea că șirurile de scutieri sunt în dezordine. Din loc în loc, milițienii dădeau drumul scuturilor din mână, aruncau automatele cu garoafe și fugeau spre Dumă.

Nikita a fost dus înăuntru. Călcând în picioare detectoarele de metal, mulțimea s-a năpustit pe scările de marmură. La prezidiu se ardea un teac de documente oficiale. Tinerii, luându-se de mâini, săreau peste foc. Oamenii se îmbrățișau, strigau „Ura!” și își aruncau căciula în sus. Nikita iar a văzut negru dinaintea ochilor.

44 Cuplu comic din piesa Revizorul, de N.V. Gogol.

45 Marș funerar rusesc cântat pentru victimele lui Octombrie Roșu.

46 Otriad milișii osobogo naznacenia, detașament al milișiei rusești însărcinat, printre altele, cu asigurarea ordinii în locurile publice în timpul manifestațiilor de masă.

27

Și, deodată, din toate crăpăturile au început să se strecoare tot felul de morți vii. Monștrii lui Mamleev[47], cu niște zâmbete păcătoase, sfâșiau parchetul și, ridicându-se pe labele acoperite de blană, își aduceau în sala de ședințe trupurile înstrăinate, moarte.

Din găurile negre ale metroului se târau afară infirmi subterani, soldați ologi, invalizi care își îngropau în mulțime trupul neputincios.

Ieșeau la lumina zilei și își agitau mânecile în care nu creștea nimic, aducând vag cu niște oameni, clienții lumii celeilalte sau cei care era cât pe ce să pășească peste hotarul înstrăinării, înghețați, acoperiți de coaja morții, de scaieții neființei, de eczemele descompunerii. Rămășițe jalnice ale trupurilor și fărâme de suflet care, de fapt, nici nu mai e suflet, ci așa, o căldură a putrefacției, un puls sacadat tot mai slab, care, din când în când, mai zvâcnește între degetele Moirei.

Erau acolo și făpturi care nu mai erau oameni. Neoameni. Locuitori inumani ai peroanelor sălbăticite, acoperite de brusturi și de tot felul de buruieni aduse la viață de privirea întâmplătoare a unui pasager dintr-un tren de cursă lungă. Duhurile kilometrilor necunoscuți se întrupau în felinarul tulbure cu care acarul, mereu beat, mereu ofensat de moarte, ieșea să întâmpine trenurile, petrecându-le cu înjurături.

Muți, condangați să bântuie din vagon în vagon, an de an, distribuitori de horoscoape de dragoste, martori necuvântători ai stepelor rusești, complici la infinit, interlocutori ai unor distanțe și întinderi atât de mari, încât cuvintele nu mai au niciun rost.

Toate aceste siluete spectrale, șchiopătând și târându-se, lovindu-se de lustre, împiedicându-se de covoare, se grăbeau spre focul revoluției. L-au înconjurat cu toții pe Nikita, care stătea lângă focul făcut cu legile antipopulare, și spuneau fonfăit, cu balele curgând, izbindu-se cu fruntea de podea:

— Dați-ne drumul, dați-ne drumul, dați-ne drumul... Să ne încălzim, să ne încălzim, să ne încălzim...

Nikita a sărit peste flacără și a luat-o la fugă, încercând să scape de mâinile murdare și hrăpărețe, de păienjenișul balelor și de șuierăturile gurilor știrbe, de cuvintele lipicioase ale Rusiei, duhnind a băutură. Fără să se oprească din fugă, s-a uitat peste umăr și a văzut că legiunile de zdrențăroși se năpustesc asupra focului, horcăind, și ridică mâinile spre cupolă, numai pentru ca în clipa următoare să cadă la pământ ca o cenușă, ca un giulgiu.

Și oamenii, întinzându-și pe obraji fulgii de cenușă, îi băteau pe umeri pe vecini, se îmbrățișau și plângeau.

Și atunci au apărut bătrânele. Au venit și s-au așezat una lângă alta, de-a lungul peretelui. Semănau cu niște mori afumate, cu niște hoituri putrezite. Bătrânele, care asediaseră magazinul alimentar din sat, sperând să schimbe taloanele de pensie pe elixirul tinereții, să mai smulgă o ultimă frântură de timp, o ultimă scânteie de viață.

Care se omorâseră una pe alta la coadă la scrumbii. Și care până și după moarte le scoteau ochii prietenelor și le rupeau degetele negre, numai ca să își pună deoparte o bucățică de pește.

Care au rămas neiertate și care nu au iertat nici ele. Cuprinse de paralizie în closetul de lemn din stația Okulovka, căzute în gura pământului, cu același rânjet de răutate care te face să îți muști coada, să te devorezi singură din cap până-n picioare, mârâind și râgâind, împroșcând salivă otrăvitoare.

Au venit bătrânele, s-au așezat de-a lungul pereților și au deschis gura, arătându-și dinții rari, așa cum se găsesc în gorgane.

Și au spus bătrânele, ridicându-și spre cer pumnii morți:

— Iartă-ne păcatele, aspidă, nu vezi că ne e rău, mișcă-te, drac bătrân!

— Liniștește-ne sufletele, cântau fonfăit bătrânele, legănându-se una pe alta, legănând eterul. Suntem comuniste cu state vechi și nu știm cuvintele rugăciunilor, hai, să se termine cu bine, să ne terminăm și noi, așa cum ni s-a explicat la lecțiile de iluminare politică, de istorie a partidului și de materialism dialectic. Amin!

Dar ura le țintuia pe bătrâne de pământ. Bătrânele zgâriau pământul cu unghiile crescute ca niște săbii și apăreau insistent în visele nepoților, ca ei să le aprindă o lumânare pentru liniștea sufletului.

Dar bătrânele nu credeau în suflet și nu știau să ceară. Și amenințau numai, împroșcau cuvinte urâte, umplând visele cu durere și cu mirosuri puturoase. Și nepoții se trezeau din somn, acoperiți de o sudoare fierbinte, se încurcau în așternut, căutau o țigară. Și multă vreme nu puteau să adoarmă din nou.

— Nu! Nu! Nu! a strigat Nikita, trecând pe lângă bătrâne, sufocându-se în răutatea lor înăbușitoare. Nu așa! Nu așa! Nu așa! a strigat din nou, fără să se audă nici el, mișcându-și buzele în ritmul inimii împietrite, înghițindu-și lacrimile.

Bătrânele îl sfredeleau cu burghiele ochilor demonici, împroșcând blesteme.

— Iartă! Iartă! Iartă! șoptea Nikita în pragul leșinului, și deodată și-a dat seama că ghicise cuvântul potrivit.

— Mai încet, mai încet, liniștește-te! îi spunea un nor alb cu vocea lui Roșcin, iar fruntea lui Nikita s-a umplut de broboane reci de sudoare.

— Roșcin! a strigat Nikita cu ultimele puteri, de parcă ar fi fost legat la gură. E o rugăciune pentru toți, ajută-mă, nu mă descurc singur, Roșcin, nu mai apuc!

Norul-Roșcin s-a risipit.

Și din nou au început să plutească prin fața lui figuri străine de bătrâne. Și, pentru fiecare, Nikita a rostit cuvântul pe care îl respingea limba lor otrăvită de mânie, pe care nu îl rosteau buzele obișnuite să ocărască.

— Iartă! Iartă! Iartă!

47 Trimitere la romanul lui Iuri Mamleev, Sectanții.

28

Nikita a văzut din nou sala Dumei de Stat. Oameni bucuroși alergau de colo colo. Unii săreau pe fotoliile de catifea ale deputaților, iar un tânăr cu brasardă roșie la mână a reușit chiar să alerge pe spătarele lor. Cineva tușea la microfon, rostind pierdut „unu, unu, unu” și râzând prostește.

— Acum o să ia cuvântul un membru al miliției populare, generalul tovarăș, adică tovarășul general, adică colonelul Kuko-boi!

— Rușilor! Frații lor!...

Nikita a făcut o încercare disperată de a se orienta și de a analiza lucrurile. Și atunci a văzut-o pe Iasia. Purta o rochie lungă, era desculță și cu părul blond despletit. Nikita nu o ținea minte așa. Nici rochia asta nu o purtase vreodată. Iasia era uimitor de liniștită.

Nikita s-a apropiat și a mângâiat-o pierdut pe cap. Iasia a spus trist:

— Asta e culoarea mea naturală. N-ai văzut-o niciodată.

În jur era o liniște mormântală. Nikita a remarcat în treacăt că el și Iasia stau pe un culoar rotund cu neoane pe tavan.

„Unde a dispărut totul? Unde sunt oamenii?” și-a spus Nikita, fără să se îngrijoreze prea tare. „Probabil am leșinat din nou.”

— Nu e leșin, a zis Iasia. E ceva mult mai mișto.

— Atunci ce e?

— O să înțelegi chiar acum.

Și Nikita a înțeles. Nu la capătul unor gânduri obișnuite, liniare, ci deodată, în toată plenitudinea. S-a simțit deodată locuit de viața tuturor oamenilor pe

care îi știa și pentru care se temea. Și a înțeles că nu mai are de ce să se teamă. Pentru că totul se rezolvase deodată. Destinele frânte crescuseră la loc. Sufletele mutilate se refăcuseră. Cel care căutase iubirea o găsise. Cel care voia libertatea o primise. Până și necazurile și durerea erau resimțite ca niște punți spre fericire. Și toată lumea fusese iertată.

Și oamenii, aproape imposibil de distins mai înainte din cauza haosului de mișcări inutile, străine de ei, împietriseră deodată și deveniseră ei înșiși. Și se uitau la ei fără să le vină să creadă că totul e așa de simplu, și se bucurau că s-a întâmplat așa.

Nikita putea să ia orice soartă și să o vadă în cele mai mici detalii. De exemplu, aflase că a murit tatăl vitreg al Aliei, cel care o violase în tinerețe. Alia, în mod surprinzător, se dusese la înmormântare și rămăsese acolo, la Odessa, împăcându-se deodată cu toate rudele ei.

Nikita a văzut-o stând într-un mic scuar pavat, chiar la începutul străzii Deribasovskaia, înconjurată de niște motani isteți din Odessa, cărora le dădea mărunțaie de pește dintr-o sacoșă. Motanii își arcuiau spatele, își unduiau coada și luau în colți bucățelele alunecoase de pește, cu o îngâmfare aristocratică. Alia se uita când la motani, când la soare și era absolut fericită. În pântecele negru al unei cutii poștale vechi o aștepta o nouă scrisoare de la Alioșa, în care promitea că o să vină în curând.

Cu ochelarii pe vârful nasului, Taisia Iosifovna citea caietul gros în care Vania își scrisese primul roman. Și corecta cu un pix roșu greșelile de gramatică. Iar Vania, murmurând ceva în barbă și de-abia răsuflând, aducea de la fântână o căldare plină cu apă, pe care a pus-o în tindă lângă Taisia Iosifovna. Pe urmă s-a așezat pe scară, să mai mediteze puțin. Era cald. Părintele Andrei, după ce s-a convins că nu îl vede nimeni, a pornit țopăind spre grajdul vacilor, dând din mâini și cântând în gura mare un cântecel despre „venirea primăverii”.

Iuncherul și Grișa stăteau pe acoperișul bisericii și fixau țiglele de tablă. Se uitau la zbenguiala primăvăratică a părintelui și râdeau în hohote, strângând cu genunchii tabla încălzită, ca să nu alunece.

Iar mulgătoarea Nastiona, cu capul dat pe spate și cu palma streașină la ochi, ca să se apere de soarele orbitor, se uita la ei din pridvorul biroului colhozului, alegând alene de cine să se îndrăgostească.

Iasia stătea alături și aștepta răbdătoare ca Nikita să termine periplul prin viețile altora. Nikita nu reușea să facă lucrul cel mai important. Nu reușea să facă din ele un întreg. Să adune la un loc toate istoriile rusești într-o Istorie mare. Tocmai acest ultim efort de generalizare nu îi ieșea deloc. Destinele omenești, cuvintele și faptele o luau la goană în toate părțile și nu exista nicio logică supraordonată, totul era numai haos și anarhie.

— Pur și simplu nu gândești cum trebuie, a spus Iasia. Ai deja în cap rezultatul pe care vrei să-l obții. Na, uite că nu poți. La altceva trebuie să ajungi.

Nikita, într-adevăr, a văzut în sinea lui harta Rusiei, pe care o învățase pe de rost din manualele jerpelite de geografie și care i se întipărise în minte cu toate regiunile ei colorate, străbătute de vinișoarele căilor ferate și ale râurilor. Și a înțeles că încearcă să dea mozaicului său tocmai această formă, deși, de fapt – deodată, Nikita a auzit un vuiet insistent de glasuri –, conturul trebuia să fie altul.

Nikita s-a lăsat în voia corului care răsuna înăuntrul său și a dat drumul cubulețelor translucide de gheață pe care le ținea în mână. Istoriile au luat-o repde în jos, întrecându-se una pe alta, ciocnindu-se și căzând strâmb.

Nikita nu mai ținea în sine toate destinele oamenilor pe care îi întâlnise pe drum. Se simțea ușor și gol, ca și cum l-ar fi curățat o adiere de primăvară, pe culmea unui delușor însorit.

Și atunci, fără niciun efort, a zărit o întindere nesfârșită, străbătută de tot felul de vinișoare. Harta netedă a prins viață și a început să respire prin toate pădurile sale, să susure cu umbrele albastre de pe câmpiile acoperite de zăpadă, să dea din aripile stăncuțelor negre, să sune din sirenele trenurilor ce se apropiau de cantoane, să râdă, să freamăte, să zâmbească larg, cu un licăr în ochi. Plutea ca un nor deasupra dealului vecin, cu

mâinile uriașe întinse. A venit spre Nikita și i-a pus pe ceafă o palmă imponderabilă.

Iasia l-a mângâiat pe cap și i-a spus:

— Uite, vezi, totul e simplu. Și ție ți-era frică!

Nikita a zâmbit și a simțit deodată că breșa care se deschisese în carapacea singurătății lui în urmă mulți ani s-a făcut mai mică. Mai bine zis, s-a umplut. Iasia era alături de el. Lângă el și înăuntrul lui. De-adevăratelea. Perfectă. Și, fără să știe de ce, era convins că nu îl va mai părăsi niciodată.

29

— Hai, măcar deschide ochii, s-a auzit vocea plină de ciudă a lui Vania. Traversez toată țara asta de la un capăt la altul ca să-l găsesc, iar el nici nu vrea să se uite la mine! Halal prieten!

Nikita a tresărit. Și deodată s-a trezit. Lângă pat, Vania trăgea posac de marginea cuverturii.

— Ei, ce-ai mai crescut, a spus Nikita foarte încet.

— Cum să nu! Eu nu pierd timpul degeaba, spre deosebire de tine. Deja am terminat de scris romanul.

— Știu.

— De unde?

— Am visat. Am visat și cum Taisia Iosifovna ți-a corectat greșelile cu roșu.

— Mda, a făcut Vania. Ăștia de-aici m-au avertizat ei că te-ai scrântit de tot, dar eu, ca prostul, nu i-am crezut.

— Ia spune, a întrebat precaut Nikita, nu cumva m-ai visat și tu?

— Nu, a răspuns Vania cu gravitate. Eu sunt de-adevăratelea.

— Ce bine, a zâmbit Nikita. Că am obosit deja de-atâta dormit.

— Ai obosit? Atunci scoală-te și hai să mergem. Părintele Andrei ne așteaptă jos. Te luăm și pe tine, o să rămâi la noi pentru totdeauna. Să n-aud nicio obiecție! Medicii se pregătesc deja să te trimită la balamuc! Le-ai împuiat capul cu Rusia ta! Ce taci? Ai ceva de comentat?

— Nu. N-am nimic de comentat.

— Atâta mai lipsea! a exclamat Vania și l-a tras nerăbdător pe Nikita de mână. Dar să știi că Taisia Iosifovna chiar mi-a corectat greșelile cu roșu.

Nikita a ieșit cu grijă dintre algele de sticlă, și-a dezlipit de pe picioare gunoaiele din plastic...

Și a zâmbit așa, de parcă ar fi știut o Taină.

Pe care nu putea să o mai spună nimănui.

Pentru că nu avea niciun rost.

Table of Contents

Cover Page
Ultima oprire, Rusia
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29